

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILAR

Sorunlar ve Çözüm Önerileri

GÜNEYDOĞUM
DERNEĞİ

ANKARA TİCARET
BORSASI

Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar

Sorunlar ve Çözüm Önerileri

GÜNEYDOĞUM DERNEĞİ

ANKARA TİCARET BORSASI

Editör

Duygu SUCUKA

Çalışma Destek Ekibi

Eyüp ÖMEROĞLU (ATB Genel Sekreteri)

Oktay TAŞ (ATB Basın Danışmanı)

Serap DEMİRBAŞ (ATB Bilgi İşlem Müdürü)

İsmail BAHTİYAR (Güneydoğum Derneği)

Ferhat TAŞ (Güneydoğum Derneği)

Kitap Teknik Çalışması

Ülker AYDIN (Güneydoğum Derneği)

İsmail BAHTİYAR (Güneydoğum Derneği)

Seniye ŞAYHAN (Güneydoğum Derneği)

Serpil ERTEKİN (Güneydoğum Derneği)

Basım Tarihi: Kasım 2016

Baskı: Aydoğdu Ofset Matbaacılık

Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik Organize Sanayi Ağaç İşleri Sanayi Sitesi

21. Cad. 598. Sok. No:20 Yenimahalle / ANKARA

Tlf : 0 312 395 81 44

Faks : 0 312 395 81 45

Bu çalışmayı
her yönüyle destekleyen ve ev sahipliği yapan
Ankara Ticaret Borsasına;
Ankara içinden ve dışından katılarak bilgi
paylaşımında bulunan tüm bakanlık, kurum, kuruluş
ve sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine;
gönüllü katılımcılara;
emeği geçen ve destekleyenlere;

teşekkür ederiz.

GüNEYDOğUM DERNEğİ

Çalıştay Katılımcı Listesi

Oturum Başkanları		
Nihat ERİ	22. Dönem Mardin Milletvekili	
Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ	Başkent Ün.(Ady. Ün. Kur. Rek.)	
Düzenleyici Kuruluş Yöneticileri		
Faik YAVUZ	Ankara Ticaret Borsası	
Duygu SUCUKA	Güneydoğum Derneği	
Katılımcı Kurumlar	İsim-Soyisim	Ünvan
BAKANLIKLAR		
Çalışma ve Sosyal Güvenlik	Ali Kemal SAYIN	Müsteşar Yardımcısı
Avrupa Birliği	Beyza TURAN	Mali İşbirliği Başkanı
Çevre ve Şehircilik	Altan ÖZMEN	İskan Daire Başkanı
Aile ve Sosyal Politikalar	İsmail YILDIRIM	Şube Müdürü
Milli Eğitim	Sinan BOZDOĞAN	Eğitim Uzmanı
	Selman IŞIK	Milli Eğitim Uzman Yardımcısı
ÜNİVERSİTELER		
Ufuk	Doç. Dr. Eda KARACAN	FEF (psikolog)
	Rahşan BEKTAŞ	FEF (psikolog)
TOBB-ETÜ	Yrd.Doç.Dr. Başak YAVCAN	Siyaset Bil.Böl.
Hacettepe	Oktay TATLICIOĞLU	Hacettepe Üniv. Göç ve Siy. Araş. Mrk.
Yıldırım Beyazıt	Yrd.Doç.Dr. Zafer SAĞIROĞLU	İktisadi ve İdari Bil. Fak.
Gaziantep	Öğr. Gör. Murat KILIÇ	Sosyal Hiz. Böl.
KAMU KURUMLARI		
Göç İdaresi Başkanlığı	Abdullah VERGİL	Çalışma Grubu Başkanı
	Ahmet BURAN	Göç Uzmanı
Göç İdaresi Ankara İl Müd.	Vedat ASLAN	Uzman
Yurtdışı Türkler ve Akraba Top. Bşk.	Üzeyir GÖKSUN	Ortadoğu Uzmanı
Türk Kızılayı	Vural Can KURAL	Göç ve Mülteci Hiz. Sorumlusu
AFAD	İrfan KESKİN	Bilgi Sist. ve Haberleşme D.Bşk.
	Nihal TEKİN	Çalışma Grubu Başkanı
	Ruhal FERAH	Uzman
BM Mülteciler Yük. Kom.	Paolo ARTİNİ	Başkan Yardımcısı
	Derya KÖKSAL	Koruma Uzmanı

VALİLİKLER		
Ankara	Metin ARSLANBAŞ	Vali Yardımcısı
Adıyaman	Yunus Emre ALTINER	Vali Yardımcısı
BELEDİYELER		
Kilis	Hasan KARA	Belediye Başkanı
Gaziantep	Abdullah AKSOY	Sos.İş.Daire Başkanı
SİVİL TOPLUM		
ORSAM	Prof. Dr. Harun ÖZTÜRKLER	Kırıkkale Üniversitesi Öğr.Üy.
	Yrd.Doç.Dr. Başak YAVCAN	TOBB Üniversitesi Öğr. Üy.
	Oytun ORHAN	ORSAM Araştırmacısı
Türkiye Barolar Birliği	Uğur ALTUN	Mül.Hak.Çal.Gr.Bş
Ankara Barosu	Selen VARGÜN	Avukat
Save The Children -Hatay	Gizem KARSLI	Koordinatör
GOAL -Gaziantep	Cem HATUNOĞLU	Türkiye Prog.Md.
Maya Vakfı -İstanbul	Leyla AKÇA	Klinik Direktörü
	Ceren ACARTÜRK	Akademik Danış.
SG Day.Der. Hatay	Kadir BEYAZTAŞ	Prog. Koordinat.
Suriyeliler Ensar Der. -Kayseri	Mus'ab ELNİ'ME	Başkan Yardımcısı
People in Need - Gaziantep	Efsun İLHAN	Proje Sorumlusu
Dünya Türkistan Derneği-Ankara	Abdullah AKYOL	Başkan
Afgan-Özbek Der. -Ankara	Muhammet Selim BUKHARA	Temsilci
Suriye Yenigün Derneği	Ahmad FATTAL	Başkan Yardımcısı
Suriye Türk. Dost. Derneği	Yusuf MUHAMMED	
Güneydoğum Derneği	Ferhat TAŞ	
	Seniye ŞAYHAN	
	İsmail BAHTİYAR	
	Ülker AYDIN	
	Serpil ERTEKİN	
GÖNÜLLÜ KATILIMCILAR		
	M. Hilmi DÜLGER	26. Dönem Kilis Milletvekili
	Metin ÇOBANOĞLU	23. Dönem Kırşehir Milletvekili
	Halil IŞIK	Vali
	Mehmet Savaş POLAT	Avukat
	Doç. Dr. İshak AYDEMİR	Sosyal Hizmet Uzmanı

Not: Listede hiyerarşik düzen gözetilmemiştir.

AÇIŞ KONUŞMALARI

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Saygıdeğer hazirun, hepinize günaydın. Oldukça üst düzey bir hazirunla gün boyunca ülkemizin, hatta insanlığın temel sorununu tartışacağız, onun için burada bulunuyoruz. Ankara'dan, Türkiye'nin çok çeşitli yörelerinden katkıda bulunacak olan arkadaşlarımıza şimdiden çok teşekkür ediyorum.

Güneydoğum derneğinin, Türkiye'nin toplumsal sorunlarına yönelik şimdiye kadar yaptığı çalışmalar, ki salonda onların basılı halini gördünüz. O çalışmalardan biri de bu çalışmadır. Temel olarak Ankara Ticaret Borsasının açtığı gönlüyle burada birlikte olduk. Kamu kurumlarının, üniversitelerin destekleriyle, Güneydoğu'nun temel sorunlarına yönelik, çoğunlukla fikirler üzerinde düşünce üretimi yada başka bir adla beyin fırtınası yapıp, bun-

ları kayda döküp muhataplarına ulaştırdığını; önemli bir bölümüyle de, söz gelimi, göçerlerle ilgili yasal düzenleme zemini oluşturacak kadar duyarlılık gösterdiği örnekleri biliyoruz. Sözü çok uzatmayacağım. Mardin önceki dönem milletvekili Nihat Eri Bey'le, ben Profesör Mustafa Gündüz, işi kolaylaştırmak için arada bir müdahale edeceğiz. Programımız size arz edildi. Bu program çerçevesinde öğle yemeği arasını saymazsak akşam saat 17.00'ye kadar bir arada fikir üretmeye çabalayacağımızı düşünüyorum. Çok saygı değer dostum gerçekten Türkiye Cumhuriyeti'nin yurttaşı olmaktan, onun çalışmalarını gözlemliyerek onur duyduğum değerli dostum Duygu Sucuka, Güneydoğum Derneği adına sizleri selamlayacak. Buyurunuz Duygu Hanım.

Duygu SUCUKA

Güneydoğum Derneği Başkanı

Saygıdeğer konuklarımız hepinize hoş geldiniz diyor saygıyla selamlıyorum. Hocam, kendileri Adıyaman Üniversitesi kurucu rektörüdür, az önce çalışmalarımıza kısaca değindi. Ben çok fazla değinmek istemiyorum. Sadece biraz önce dışarıda bazı sorular geldiği için şu detaya girmek istedim. Güneydoğum derneği 2005 yılında benim kurucu başkanlığında kurulmuş olan bir sivil toplum örgütüdür. Bugüne kadar çok yoğun çalışmalar yaptık, Güneydoğu'da genellikle alanda, sahada çalışmaya çalıştık. Ve çalıştığımız bir çok konuyu kitap haline getirdik. Sığınmacılar konusunu da kitap haline getirmek üzere bu çalışmayı düzenledik. Kitaplarımız dışarıda, masa üzerindedir. Çalışmalarımızı orada görebilirsiniz. Ayrıca Yörüklerle ilgili çalışmamız da, Yörükler adıyla şu anda basım aşamasındadır.

Sığınmacılar konusunu uzun bir süredir işlemek istedik. İşlediğimiz konularla siyasetin dışında kalmaya çalışıyoruz ve bunu da başardığımızı düşünüyorum. Bu çalışmaları yaparken ekonomik ve sosyal temeldeki ana sorunlara eğilmeye çaba gösteriyoruz. Mesela sokak çocuklarını uzun bir süre işledik. Sokaklarda çok çocuk vardı o zamanlar ve Aile Sosyal Politikalar Bakanlığının şöyle bir sözü olmuştu; "Bu dernek raporları hazırlıyor önümüze koyuyor, biz direkt uygulamaya geçiyoruz."

Yine önemli toplumsal sorunlardan; kadının iş

gücüne katılımı konusu, şiddet konusu, göçerler konusu ve uyuşturucu gerçeği, bunların hepsi kitap haline geldi. En son sığınmacılar konusunu da böyle bir organizasyon için Ankara Ticaret Borsası Sayın Başkanıyla konuştuk, bu konuyu işlemek istiyoruz dedik. Sonuna kadar destek verdiler ve bu çalışmanın ev sahibi oldular. Kendilerine teşekkür ediyoruz.

Bugün toplumsal anlamda yaşadığımız en önemli sorunlardan birisidir ülkemizdeki sığınmacılar konusu. Resmi rakamlara göre 3 milyon, resmi olmayan söylemlere göre 5 milyon Suriye'li göçü almış durumdayız. Ne olacak, ileriki yıllarda bu sorunla nasıl baş edeceğiz.

Biz uzman değiliz, sadece bu çalışma için bu ortamı hazırlamaya çalıştık. Bugün burada sizlerden, konunun tarafları, kurumları, uzmanları olarak paylaşımlarınızı almak istiyoruz. Ve o paylaşımları kitap haline getirerek gene kamuoyuyla paylaşmak istiyoruz.

Derneğimiz adına, siz katılımcılara; çalışmayı yönlendirecek olan Mustafa Gündüz hocama ve Nihat Eri Bey'e; ATB Başkanı Faik Yılmaz bey ve ekibine teşekkürlerimizi, şükranlarımızı sunuyorum. Başarılı bir çalıştay geçmesini diliyorum. Saygılarımla.

Faik YAVUZ

Ankara Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı

Öncelikle hepinizi şahsım ve Ankara Ticaret Borsası adına saygıyla selamlıyor, hoş geldiniz diyorum.

Çok önemli bir zamanda ve çok önemli bir konu için bir araya gelmiş bulunuyoruz. Böyle bir toplantıya ev sahipliği yapmaktan büyük bir onur duyuyoruz. Bu sorun bir ülke meselesidir. Ondan önce de bu bir insanlık meselesidir. Biz; ülke olarak, zaman zaman göçler alıyoruz. Ancak bu kadar büyük bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmamıştık. Son göçle birlikte, Türkiye, 30 yıl içinde dört büyük sığınmacı göçüne sahne olmuştur. İlk olarak Bulgaristan'daki soydaşlarımız ülkemize gelmişler daha sonra da Afganistan ve Irak'taki savaşlardan kaçan insanların göçlerine uğradık.

Ülkelerini, yaşadıkları yerleri terk ederek başka ülkelere sığınan bu insanların yaşadıkları dramı hepimiz ibretle izliyor ve görüyoruz.

Bu işin insani boyutu kadar, ekonomik, sosyal ve siyasi sonuçları da olmaktadır. Bu insanların barınması, bu insanların beslenmesi ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması ve adaptasyon sorunu vardır. Belki şu an için değil ama daha sonrası için gerekli planlamaların yapılması gerekecektir. Bunların ilk göç dalgası ile birlikte konuşulması gerekiyordu. Bu açıdan Güneydoğu Derneği'nin yapmış oldu-

ğu bu çalışmayı çok önemsiyorum teşekkür ediyorum.

Bu açıdan çalıştığınız çok zamanlı ve çok önemli bir çalışma olacağına inanıyorum. Buradan çıkacak sonuçlar ve çözüm önerileri ilgili mercilerin çalışmalarına ışık tutacaktır.

Hepinizin bildiği gibi son olarak da Suriye iç savaşından kaçan 3 milyona yakın kadın, çocuk, genç, yaşlı canlarını ülkemize sığınarak kurtarmışlardır. Biz üç milyon diyoruz ama bu sayının daha yüksek olduğunu ilgili makamların açıklamalarından anlıyoruz. Toplam sığınmacı sayısını tam olarak ne yazık ki bilemiyoruz.

Az önce de temas ettiğim gibi, hepsinden önemlisi tüm sorunların yanında bunca insanın savaş bittikten sonra ne kadarının geri döneceğini bilmiyoruz. Kalanları nasıl istihdam edeceğimizi bilemiyoruz. Mekansal olarak bunca insana nasıl yer bulacağız bilmiyoruz. Tüm bu sorunların burada konuşulacağına inanıyorum. Çünkü burada gerçekten çok üst düzey bir katılım var. Konunun uzmanları görüşlerini dile getireceklerdir. Bu kanayan yaraya çözüm olacak tedavi yollarını bulacağınıza inanıyorum.

Sözlerimi tamamlarken, tüm katılımcılara tek tek teşekkür ediyorum.

KATILIMCILARA YÖNELTİLEN SORULAR

1. Ülkemizdeki mevcut Suriyeli kişi sayısı ne kadardır? (resmi-gayriresmi)
2. AFAD çadır kentlerinde verilen hizmetler nelerdir?
3. Çadır kentlerde eğitim, sağlık, güvenlik konularında bilgi?
4. Suriyeden gelen sığınmacıların kayıt işlemleri nasıl gerçekleştiriliyor, sorunlar nelerdir?
5. Sığınmacıların toplumsal entegrasyonu nasıl sağlanacak?
6. AB topluluğu ile yapılan anlaşmanın öngörülebilir sonuçları nelerdir?
7. Geçmişte, bu ölçüde büyük göç hareketlerinin sonuçları neler olmuştur? Göç alan ülkeler ne tür politikalar izlemiştir?
8. Suriyelilerden ucuz işgücü elde ediliyor mu? Ediliyorsa nerelerde hangi oranda? O illerin halkı bu durumdan ne kadar etkilenmiştir?
9. Türkiye’de diğer ülkelere (Afganistan, Özbekistan, vs.) gelen sığınmacıların sayısı ne kadardır?
10. Toplumun Suriyeliler konusundaki yaklaşımı, duruşu nedir?
11. Suriyeli ailelerin ülkelerindeki savaş ve bir başka ülkeye göç nedeniyle, koşullarının çok ağır olduğu bilinen bir gerçek. Aile bireyleri gerek kendileri gerek ise var olan çocukları için henüz bir düzen kuramamış iken, bu koşullarda dünyaya gelen çocukların, ailenin bu arada annenin yükünü ve sorunlarını artıracığı açıktır. Ailelere/ yetişkinlere doğum kontrol hususunda, bu hizmetlere erişilebilirlik, eğitim ve bilgi sağlanabiliyor mu? Bu konuda bir çalışma var mı? Diğer mülteciler için de bu yönde bir çalışma var mı?

ORSAM SUNUMU

(Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi)

Harun ÖZTÜRKLER

Kırıkkale Üniversitesi Öğretim Üyesi

Türkiye’de Suriyeli Göçmenler; Ekonomik Bir Değerlendirme

Göçmen sorununun boyutlarını ekonomik, sosyal, politik ve hukuksal olarak gruplandırabiliriz. Ancak, göçmen ekonomisi literatürü henüz oldukça sığ durumdadır. Temel büyüklüklerin ortaya konduğu basit ve çoğu zaman gözleme dayanan ampirik çalışmaların ötesinde, sorunun ekonomik boyutu teorik bir bağlamdan henüz yeterince analiz edilmemiştir. Burada Türkiye’de ORSAM’ın yaptığı saha çalışmaları, sorunun ekonomik boyutunu hem matematiksel hem de betimsel olarak ampirik bir düzlemde ortaya koymak adına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu çalışmalardan birisinde, sentetik modelleme adı verilen matematiksel/istatistiksel bir model aracılığı ile yoğun olarak

göç alan 9 ilimizde ekonomik ve sosyal etkiler hesaplanmaktadır.

Buradaki amaç, göçmen ekonomisini kavramsal düzeyde basitçe ortaya koymaktır. Ekonomi literatürü çoğu durumda bireysel ve aile ve kimi durumda küçük topluluklar ile birlikte gözlemlenen göçmenler ile büyük kitleler halinde ortaya çıkan göçmenleri birbirinde ayırmaktadır. Bu ayırım oldukça önemlidir; ilk durumda birey ve aile ekonomik, sosyal ve politik nedenler ile çoğu kez önceden planlayarak göç etmektedir. Bu göç kimi zaman yasal yollardan kimi zaman ise yasal olmayan yollardan gerçekleşmektedir. Ancak çoğu durumda birey ve aile, burası çok önemli, fiziksel, finansal ve beşeri sermayesini göç ettiği ülkeye taşıyabilmekte ve orada yaşamı idame ettirmek için kullana-

bilmektedir. Çoğu durumda kitlesel hareketler biçiminde gözlemlenen mülteci akımında, bizim şimdi karşı karşıya olduğumuz gibi, göçe katılanlar planlamadan ve çoğu durumda da istemeden, zorlanarak göç etmek durumunda kalmaktadırlar. Bu nedenle de fiziksel ve finansal sermayelerinin çok azını yanlarına alabilmekte ve gittikleri yerlerde yasal ve ekonomik nedenler ile beşeri sermayelerinden de yaşamlarını sürdürmek için yararlanamamaktadırlar. Bu bağlamda önemli bir diğer gözlem ise, göçün kaynaklandığı ülkelerin hemen her durumda ekonomik ve sosyal kalkınma ölçütlerine göre, göç edilen ülkeye göre çok daha az gelişmiş ülke olması. Bununda anlamı göç edenlerin hem fiziksel hem finansal hem de beşeri sermaye anlamında göç ettikleri ülkelerin gerisinde yer almaları. Mültecilerin yukarıda verilen ekonomik özelliklerinin ekonomik analiz açısından iki önemli sonucu, göçün kaynağı olan ve ev sahipliği yapan ülkelerin ekonomileri üzerinde ortaya çıkardığı etkilerdir. Yukarıda da belirtildiği gibi göçün kaynağı olan ülkelerin genel olarak az gelişmiş ülkeler olması, o ülkelerde ekonomik faaliyetlerin daha emek yoğun üretim sektörlerinde gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca üretimin küçük ve birbirine sektörel anlamda bağlı işletme birimlerinde gerçekleştirilmesi bu ülkelerin ekonomik özelliklerinden bir tanesidir. Dolayısıyla o ülkelerden göç edildiğinde, o ülkeler açısından da aslında derin sorunlar yaratmaktadır. Göç edilen ülkelerin temel özellikleri ise, genel olarak daha gelişmiş olmaları, üretim süreçlerinin daha sermaye yoğunluklu olması ve insan sermayesi daha gelişmiş iş gücü gerektiren bir üretim yapısına sahip olmalarıdır. Dolayısıyla da ev sahipliği yapan ülkelerin bu ekonomik özellikleri nedeniyle mültecilerin, ekonomik entegrasyonları, bu ülkelerin iş gücü piyasalarında dinamik dönüşümleri gerektirmektedir. Entegrasyon sü-

recinin uzaması, mültecilerin fiziksel ve finansal ve daha önemlisi insan sermayesinin azalmasına yol açmaktadır. Özellikle insan sermayesinin oluşum süreci göz önüne alındığında mültecilerin demografik özellikleri oldukça önemli hale gelmektedir. Mültecilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ve ekonomik, sosyal ve politik entegrasyonları için gerekli harcamaların finansmanı bir başka ekonomik analiz alanını oluşturmaktadır. Türkiye için konuştuğumuz rakam bugün itibari ile 2011'in Nisanından beri 20 milyar doları bulmaktadır. Türkiye'nin GSYH'nın 800 milyar dolar olduğu düşünüldüğünde, 20 milyar GSYH'nın %2'sinden daha yüksek bir düzeye karşılık gelmektedir

Ayrıca mülteci akımları, ekonomi yazında mülteci akımlarının yeni mülteci akımlarını teşvik etmesi çerçevesinde de tartışılmaktadır. Türkiye için bu çok önemli bir noktadır; yani bizim açık kapı politikamız ve burada sağladığımız sosyo-ekonomik ve politik koşullar esas itibarı ile teorik olarak buraya gelecek göçmen sayısından daha çok göçmenin buraya gelmesini teşvik etti. Ayrıca dinsel ve kültürel benzerlik, dil güçlüğüne rağmen, ilave göçü teşvik eden unsurlar oldular. Ekonomi yazının mülteciler ile ilgili olarak üzerinde durduğu temel konulardan bir diğerinin mültecilerin ev sahipliği yapan ülkelerin ekonomik büyüme politikaları ve süreçlerini nasıl etkilediğidir. Bu soru kimi zaman mülteciler bir servet mi yoksa bir yük müdür biçiminde ifade edilmektedir. Bu sorunun cevabı, yukarıda tartışıldığı gibi, hem mültecilerin hem ev sahibi ülkelerin demografik, ekonomik, sosyal ve politik özelliklerini ve diğer ülkelerin ve uluslararası kuruluşların katkılarını ve yaklaşımlarını dikkate alan uzun dönemli dinamik çalışmaları gerektirmektedir. Uzun dönemli ve dinamik bir analizi gerektirmesinin önemi bir nedeni, mülteciler ile ilgili olarak gerçekleştirilen her türlü aktivite ve ekonomik ve

sosyal proje ve programların hükümetin finansal kaynaklarının alternatif ulusal projelerden o alanlara kaydırılması anlamına geliyor olmasıdır. Özellikle su, kanalizasyon, enerji, barınma alanları, sağlık ve eğitim gibi alanlarda ortaya çıkan talepler ve bu taleplerin ev sahibi ülkelerde bölgesel olarak farklı yoğunluklardaki dağılımı ulusal ve yerel kaynakların dağılımını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nokta ile ilgili önemli bir örnek Kilis'tir. Kilis'te biz 90 bin kişinin yaşamını idame ettirebilmesi için gerekli olan altyapıyı kurgulamışken, oraya 120 bin kişinin gelmesi, orada yeniden kaynak yaratmanızı gerektirmektedir. Ancak bu ilave yatırımlar yapıldıktan sonra, bu 120 bin kişinin tamamının ya da önemli bir biçiminin geri dönmesi ulusal kaynakların heba olması anlamına gelecektir. Bu nedenle dinamik analize ihtiyacımız var. Ekonomi yazının önemli bir alt araştırma alanını oluşturan iş gücü ekonomisi yazını açısından ise mülteci akımları özel bir yer tutmaktadır. Bunun bir nedeni mülteci akımlarının iş gücü piyasasında hem toplam arzı artırması hem de iş gücünün nitelik kompozisyonunu değiştirmesinden ortaya çıkmaktadır. Toplam işgücü arzındaki artışların ücretler üzerinde aşağı doğru bir baskı yaratması beklenebilir. Öte yandan düşük ücretler kar oranlarını artırarak yeni yatırım-

ları da özendirebilir ve böyle bir iş gücü talebinde artış da ortaya çıkabilir. Ayrıca bu süreç, dışlanan yerel işçilerin daha yüksek ücretli iş kollarına geçmelerine ve meslek içi eğitim olanaklarıyla niteliklerini artırması ve tabii böylece de refah artışına da yol açabilir. Ancak, bunun için hükümetin spesifik meslek edindirme projelerinin olması ve bu projeler için kaynak aktarılması lazım. Elbette bu bütçede ayrılan pay ve gelirin büyüklüğü ile ilgili bir sorundur. Kısa dönem ekonomik analiz açısından önemli bir diğer konu mültecilerin özellikle gıda ve konut fiyatları üzerindeki etkileri ve bu kanalla düşük ve sabit gelirli grupların satın alma güçleri ve ekonomik refahları üzerindeki etkilerdir.

Mültecilerin ev sahibi ülkelerdeki sayıları, hangi süre içinde kalacakları, hukuki statüleri ve ne kadarının geri dönecekleri ekonomik analizin, özellikle uzun dönem ekonomik analizin temel konularını oluşturmaktadır. Ev sahibi ülkelerde hükümetlerin değişmesi bu ülkelerin mültecilere yaklaşımlarında da değişime neden olmakta ve böylece mülteciler ile ilgili ekonomik ve sosyal politikalar değişmektedir. Böyle bir beklentinin varlığı mikro ekonomik düzeyde girişimcilerin ve yatırımcıların davranışlarını, özellikle de mültecileri istihdam etme ve onlara yönelik iş eğitimi davranışlarını etkilemektedir.

Oytun ORHAN

ORSAM Araştırmacısı

Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyelilerin Durumu

Öncelikle hem Güneydoğum Derneğı'ne hem de Ankara Ticaret Borsası'na bu son derece önemli ve zamanlı toplantıyı düzenlediğı için teşekkür ediyorum. Umarım toplantı Suriyeli sığınmacıların sorunlarına çözüm bulunması açısından katkı sunar. Ben konuşmamda daha sonraki tartışmalara zemin oluşturması amacıyla Suriye'ye komşu dört ülkedeki Suriyeli mültecilerin durumunu karşılaştırmalı olarak ele almaya çalışacağım.

Suriyeli mülteciler konusunda bazı temel veriler vererek başlamak istiyorum. Türkiye Suriyeli mülteciler konusunda en ağır yükü çeken ülke konumundadır. Resmi rakamlara göre

2016 yılı ortası itibarıyla Türkiye de 2 milyon 749 bin kayıtlı Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Ancak farklı nedenlerle gayri resmi şekilde Türkiye'de bulunan Suriyelilerin varlığı bilinmektedir ve bunlarla birlikte sayının 3 milyonu aştığı tahmin edilmektedir. Türkiye son dönemde dünyada en fazla mülteci ağırlayan ülke konumuna gelmiştir. Suriyeli mülteci sayısı açısından ikinci sırada Lübnan gelmektedir. Lübnan'da 1 milyon 55 bin kayıtlı mülteci vardır. Ürdün'de 639 bin ve Irak'ta da 246 bin civarında Suriyeli mülteci vardır.

Bu rakamlardan ziyade belki nüfusa oranları daha önemlidir zira ülkelerin Suriyeli nüfusunu kaldırma kapasiteleri açısından oranlar daha anlamlıdır. Türkiye nüfusuna orantılı olarak baktığımızda yaklaşık %3,5 civarında bir

Suriyeli ağırlamaktadır. Lübnan sayı olarak Türkiye’den az Suriyeli ağırlasa da nüfusa orantılı olarak yaklaşık %23-24 civarında bir rakam ortaya çıkmaktadır ki bu oran Suriyelilerin Lübnan üzerinde yarattığı baskıyı anlamak açısından son derece çarpıcıdır. Suriyelilerin genel nüfusa oranları Ürdün’de %9,7 ve Irak’ta 0.71’dir.

Suriyelilerin kamp ve kamp dışı oranlarına bakıldığında dört ülkede yaklaşık oranlar olduğunu görmekteyiz. Özellikle Ürdün’le Lübnan’ın geçmiş mülteci tecrübeleri Suriyeli mültecilere yönelik politikalarında belirleyici olmuştur. Bu iki ülke geçmişten bu yana Ortadoğu’daki istikrarsızlıklardan kaynaklı mültecilerin akınlarının hedef ülkeleri olmuştur. Başta Filistin olmak üzere Irak’ta yaşanan istikrarsızlıklar dolayısıyla her iki ülke Suriye krizi öncesinde de yoğun olarak mülteci ağırlamaktaydı. Aynen Filistinliler tecrübesinde olduğu üzere Suriyelilerin de ülkelerine geri dönmeyeceği kaygısıyla Lübnan’da hükümet tarafından kamplar inşa edilmedi. Lübnan’da Suriyeliler sivil toplumun kurduğu çok küçük kamplar dışında tamamı kamp dışında yaşamaktadır. Kamp kurulursa bunların kalıcı olabileceği kaygısı hakimdir. Ürdün’de Suriyelilerin yaklaşık %80’i kamplarda yaşamaktadır. İki adet büyük kamp vardır bunun dışında daha küçük kamplar vardır. Ürdün’deki Suriyelilerin yaklaşık %80’i kamplarda geri kalanı şehirlerde ve daha çok sınır illerinde yaşamaktadır. Türkiye’de Suriyelilerin %91’lik civarındaki kesimi şehirlerde yaşamaktadır. Türkiye’deki 3 milyon civarındaki Suriyelinin sadece 246 bine yakını kamplarda yaşamlarını sürdürmektedir.

Suriye’ye komşu 4 ülkenin mülteci politikalarına bakıldığında farklılık göze çarpmaktadır. Özellikle Türkiye’yi diğer 3 ülkeden ayırmak mümkündür. Irak, Suriye krizinin başından itibaren açık kapı politikası uygulamadı ve Su-

riyelileri ülkesine kabul etmedi. Buna karşın Türkiye, Ürdün ve Lübnan açık kapı politikası uygulayarak ülkelere gelen Suriyelileri kabul ettiler. Ancak Suriye krizinin derinleşmesi ve ülke dışına göç eden Suriyeli sayısının inanılmaz boyutlara ulaşmasıyla birlikte Ürdün ve Lübnan’da açık kapı politikasına sınırlamalar getirildiği görülmektedir. Son dönemde Lübnan’da ve Ürdün’de de artık Suriyeli mülteciler acil insani durumlar dışında ülkeye kabul edilmemektedir. Suriye’den bu ülkelere sınır geçişleri geçmişte günlük bin-iki bin civarında iken şu anda iki haneli rakamlara düşmüştür. Hatta Ürdün ve Lübnan’da ülkeden çıkışların da olması nedeniyle toplam Suriyeli sayısında azalmalar olmaktadır. Ürdün ve Lübnan’daki Suriyelerin bir kısmı, Türkiye üzerinden Avrupa’ya akın etmeye başlamıştır. Ancak Türkiye’de güvenlik nedeniyle bazı sınırlamalar getirilmiş olsa da açık kapı politikası uygulanmaya devam etmektedir. Türkiye’deki Suriyeli sayısı artmaya ya da en azından sabit kalmaya devam etmektedir. Irak’a baktığımızda özel bir durum vardır. Irak’a yönelik Suriye göçünü Suriye’deki Kürt kökenli nüfusun Irak Kürt bölgesine göçü şeklinde tanımlamak mümkündür. Irak’ta merkezi hükümet Suriyelileri ülkesine kabul etmemiş sadece Kürt bölgesi kendisi ayrı politika uygulayarak Suriye’nin Kürt bölgelerinden göçen insanları kabul etmiştir. Irak Kürt bölgesinde yaklaşık 250 bin civarında Suriyeli yaşamaktadır ve Suriyeliler Irak’ın genelinde ağır bir yük oluşturmaya da Irak Kürt bölgesindeki yoğunlaşma nedeniyle burada ağır baskı olduğu görülmektedir. Suriyeli sayısındaki artış-azalış eğilimine baktığımızda Türkiye’de halen artış söz konusudur. Özellikle kuzey Suriye cephesindeki çatışmaların artması, Halep ve çevresi, İdlib ve çevresindeki çatışmalarla birlikte Türkiye’ye yönelik Suriye göçünün devam ettiği görülmektedir Her ne kadar Türkiye’den veya Türkiye üzerinden Avrupa’ya

Suriyeli göçü yaşansa da yeni girişler olduğu için sayı artmaktadır.

Suriye'lilere yapılan harcamalar açısından bakıldığında 4 ülke arasında Türkiye'yi ayrı bir noktaya koymak mümkündür. Türkiye yetkililerinin açıklamalarına dayanarak Suriyeliler için toplamda 10 milyar dolar civarında harcama yapılmıştır. Hatta Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ifadesi ile sivil toplumun harcamaları da dikkate alındığında 20 milyar dolarlık bir rakam verilmektedir. Bu rakamın sadece %5'lik bir kısmı uluslararası kuruluşlar ve yabancı donörler tarafından karşılanmıştır. Dolayısıyla Türkiye masrafın çok büyük bir bölümünü kendi kaynaklarıyla karşılamıştır. Lübnan, Irak ve Ürdün'e bakıldığında ise bu ülkelerin büyük ölçüde uluslararası kuruluşlar, Körfez ülkeleri başta olmak üzere çeşitli ülkelere aldıkları yardımlarla Suriyelilerin masraflarını karşılamaya çalıştıkları görülmektedir. Buna rağmen Lübnan, Ürdün ve Irak'ta yetkililerle yaptığımız görüşmelerde yapılan yardımların yeterli olmadığı, daha fazla yardıma ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Ürdün'de Suriyeli sayısı resmi olarak 600 bin civarında olsa da Ürdünlü yetkililer fiili rakamın 1,3 milyon olduğunu belirtmektedir. Ürdün'de, Suriye krizi öncesinde de çalışma amacı ile 700 bine yakın Suriyelinin olduğu ve bu kesimin iç savaş sonrasında ülkelere dönemedikleri için mülteci olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak Birleşmiş Milletler bunları mülteci olarak kabul etmemektedir ve yardımlar 600 bin kişilik kesime yapılmaktadır. Dolayısıyla Ürdün üzerinde Suriyeli mültecilerin ağır baskı yarattığı ifade edilmektedir.

Son olarak Suriyelilerin Suriye'ye komşu ülkelere sosyal, siyasal, güvenlik, ekonomik açıdan ne gibi etkiler yarattığına baktığımızda genel olarak benzer etkilerin olduğu görülmektedir. Her bir ülkenin devlet kapasitesi, kurumsal kapasitesi, ekonomik imkanları, sosyal yapısı, demografik yapısına bağlı olarak Suriyeli mülteci krizine nasıl yanıt verdiği, nasıl etkilendiği farklılık arz etmektedir. Özellikle Ürdün ve Lübnan'da Suriyelilerin entegrasyonu meselesi tamamen bir tabu olarak görülmekte ve kabul edilmemektedir. Bu ülkeler mümkünse Suriyelilerin en kısa sürede ülkelerine geri döndürülmesi yönünde bir düşünceye sahiptir. Ama Türkiye'de Suriyelilerin kalıcı olduğunun kabul edildiği ya da en azından yarısının Türkiye'de kalacağı şeklinde bir görüş hakimdir. Politikalar da bu gerçeğe dayalı olarak belirlenmektedir. Buna bağlı olarak Türkiye'de ilgili kuruluşların Suriyelilere yönelik politikasında bir değişim geçirdiği görülmektedir. Türkiye'de Suriyelileri topluma nasıl uyumlu hale getirebiliriz düşüncesi güçlüdür. Çalışma izni ekonomik entegrasyon açısından önemlidir. Suriyeli çocukların eğitim altına alınması, ki son verilen rakam bu sene sonunda 600-700 bin civarındaki Suriyeli çocuktan 400-500 bin civarındaki çocuğun eğitim altına alınacağı şeklindedir, sosyal uyum açısından çok önemlidir. Dolayısıyla Türkiye mülteci krizini nasıl fırsata çevirebilirim ve Suriyelileri nasıl Türkiye ile uyumlu hale getirebilirim düşüncesi içindedir.

Başak YAVCAN

TOBB Üniversitesi Öğretim Üyesi

Suriyeli Sığınmacılar ve Entegrasyonun Önemi

Öncelikle tüm katılımcılara ve organizatörlerimize bizleri buluşturduğu için ve Harun Hoca-ma da sunduğu verilerle bir başlangıç noktası verdiği için teşekkür ederim. Sunumumu Güneydoğum Derneği tarafından bize sorulan sorulara cevap olabilecek şekilde yapılandırdım.

Öncelikle yaklaşık 250 milyon insan dünyada hareket halinde ve burada Harun Hoca'nın bahsettiği zorunlu ve gönüllü göç ayrımı çok önemli bir ayrım. Çünkü görüyoruz ki biz, savaştan kaçan insanlar Batı'da pek çok ülkede gerek medyada gerek siyasetçiler tarafından sanki ekonomik göçmenlermiş gibi çerçevelenmeye çalışılıyor. Böylelikle "Bunlar ekonomik göçmen, onlara yönelik politikalara ihtiyaç yok ve ülkelerin dışında o ülkelere geçişleri düzensiz

bir şekilde olduğu için yani herhangi bir dokümantasyona sahip olmadan olduğu için bunlar illegal göçmen" şeklinde bir yaklaşım oluşuyor, oysaki bu göç motivasyonlarına bakıldığında yanlış bir ayrım. Birleşmiş Milletler'in Cenevre konvansiyonuna göre kimin mülteci olduğu çok açık ve neredeyse aslında mülteci alan bütün ülkeler vaka bazında dahi değerlendirmeden Suriyelilerin neredeyse tamamına mülteci statüsü veriyorlar dolayısıyla bu ayrımın yapılması çok önemli. Zorunlu göçe bakacak olursa, dünyada 65 milyon insandan bahsediyoruz ve Suriye krizi ile birlikte bu rakam artış trendinde (tabi Eritre ve Yemen gibi yerlerden gelen mülteci akımlarını da unutmamak gerekiyor). Şüphesiz ki Suriye krizi ile birlikte bir zorunlu göç dalgası ile karşı karşıyayız ve bu zorunlu göçün de maliyetini büyük oranda komşu bölge ülkeleri sırtlamakta. Zaten dünyadaki tüm mülteci

hareketliliğine bakıldığında da benzer bir eğilim görüyoruz, mültecilerin yüzde 80'ine çevredeki diğer gelişmekte olan ülkeler tarafından ev sahipliği yapılıyor. Bu açıdan bakıldığında, her ne kadar mülteciler temelde Batı ülkelerinin omuzlarında bir yükümüş gibi lanse edilse de aslında asıl yükü çevredeki komşu ülkeler çekiyor. Suriye mülteci krizi de buna bir istisna değil kesinlikle, Lübnan, Ürdün ve Türkiye en çok Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkeler. Bu ülkelerin aldıkları sığınmacıları nüfuslarına oranlayacak olursak, Lübnan'da her 4 kişiden biri mülteci, Türkiye'de 27 kişiden biri mülteci, Ürdün'de 10 kişiden biri mülteci. Öte yandan, bu kadar "mülteciler bizi işgal ediyor" söyleminin yayıldığı ve beraberinde yabancı düşmanlığından beslenen aşırı sağ partilerin yükselişe geçtiği Avrupa'da ise sadece 580 kişiden biri mülteci.

Yine de belirtmeliyiz ki 2015 yazında yüz binlerce mülteci gerek çevre ülkelerdeki gerekse yaşadıkları ülkelerdeki yaşam koşulları, gerekse gitmeyi hedefledikleri Almanya, İsveç gibi ülkelere dair beklentileri sebebi ile Avrupa'ya ulaştı. Bu süreçte hukuki iltica yollarının, yani hukuki olarak Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek komiserliğine başvurarak mültecilik başvurusu yolları büyük ölçüde sonuçsuz kalıyor, Avrupa ülkeleri çok düşük sayılarda mülteci kabul ediyordu. Keza mülteci kabul edenler de bunu oldukça yüksek mesleki/egitim kriterleri doğrultusunda yapıp, "Bu yıl 30 tane IT teknisyeni istiyorum" şeklinde taleplerde bulunuyor ve mültecilik ve insani yardım doğasına ters bir şekilde belli kriterlere göre mülteci seçerek bunu yapıyordu. Tüm bunlar sebebi ile illegal ve tehlike dolu geçişlerin yolu açıldı. 2015 boyunca, savaştan kaçan Suriyeli sığınmacılar, pek çoğu insan kaçakçıları aracılığı ile olmak üzere, çok tehlikeli yolculuklar yaptılar. Sonuçta yüz binlerce mülteci Avrupa'ya ulaşırken, içlerinde Aylan Kurdi gibi küçücük çocukların da bulunduğu yaklaşık 3000 civarında mülteci de bu yolculuklarda hayatını kaybetti.

Bu gelişmeler gerek insani sebeplerle, gerekse gelenlerin sayısındaki hızlı artış sebebiyle Avrupa'da konuyu gündemin üst sıralarına taşıdı. Beraberinde hem konu ile ilgili tartışmalar hem de işbirliği teşebbüsleri arttı. AB- Türkiye arasındaki işbirliği süreci de bunun bir sonucu oldu. Bu bağlamda AB'nin motivasyonlarına bakacak olursak, temelde mültecilerin artık daha fazla kendi ülkelerine gelmesini istemeleri ve bunu sağlamanın yollarını aramaları ile karşı karşıyayız. Bu sebeple ağırlıklı olarak konunun güvenlikleştirildiğini ve sınır güvenliğinin artırılması gibi konuların vurgulandığını görmekteyiz. Ancak sayılara, mültecilerin sığındıkları ülkelerdeki durumlarına, ne derece korunduklarına ve yerli halka ve kurumlara yönelik tutumlarına baktığımızda, bunu, yani sığınmacıların Avrupa'ya daha az göç etmelerini sağlamanın en iyi ve uzun vadeli sonuç verecek yolu, bu topluluğun halihazırda bulundukları komşu ülkelerdeki koşulların iyileştirilmesi, bir başka deyişle sığınmacıları ikincil göçe yönlendiren bu "itici" faktörlerin ortadan kaldırılması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa Birliği ülkelerinin bugün "Avrupa Mülteci Krizi" olarak adlandırdıkları ve son bir senedir gündeme oturan bu olgu, Suriye'ye komşu ülkeler için dört yılı aşkın süredir mevcut. Bu akına maruz kalan her ülke, her ev sahibi ülke gibi, en başta krizin kısa dönemde çözümleneceğini ve sığınmacıların ülkelerine döneceğini ümit ettiğinden, bu gruba yönelik politikalar da genelde koruma odaklı yani mevcut durumu iyileştirecek barınma ve gıda odaklı insani yardımlar şeklinde oldu. Türkiye'de de bu sığınmacılara yönelik ve oldukça iyi eğitim, sağlık ve barınma imkanlarına sahip 26 kamp inşa edildi. Ancak unutulmaması gereken çok önemli bir nokta var ki, bu da Suriyeli sığınmacıların sadece yüzde 10'unun kamplarda barınabildiği ve kalan yüzde 90'ının şehirlerde kendi imkanları ile hayatta kalmaya gayret ettiğidir. Krizin bu kadar uzun sürdüğü bu durumda bu da kaçınılmaz bir sonuç, çünkü bir insanın 5

sene boyunca bir kampta yaşaması ne çok insani sayılır ne de iktisadi olarak faydalıdır. Bir noktadan sonra sığınmacıların çoğu kendine bir hayat inşa etmek istemekte, kendi paralarını kazanıp ailelerine destek olmak suretiyle bu topluma entegre olmak niyetindedirler.

Bu geçicilikten kalıcılığa dönüşümün bir başka sebebi de krizin bu kadar uzun sürmesi ve beraberinde düşen geri dönüş beklentileri noktasındadır. Dünyada ki diğer benzer krizlere bakacak olursak, kriz uzadıkça sığınmacıların geri dönüş motivasyonu ve inancı azalmakta, savaş son bulsa dahi, bu kadar uzamış krizlerde, sığınmacıların en fazla yüzde 50'si geri dönüş yapmaktadır. Bu da Türkiye açısından tahmini olarak nereden baksak artık en az 1 buçuk milyonluk bir Suriyeli nüfuzumuzun olacağını kabullenmemiz ve bu yönde politikalar geliştirmemiz gerektiğini göstermektedir. Karar alıcılarımızın söylem ve eylemlerine son bir iki senedir bu yönde bir anlayışın son derece hakim olduğunu ve yaygın/sürekliliği olan politikalar üretilmeye başlanmış olduğunu görmekteyiz.

Bu noktada uyum konusuna eğitim, ekonomik ve sosyal entegrasyon alt başlıkları üzerinden değinmek faydalı olacaktır. Entegrasyonun sosyal ekonomik entegrasyon gibi farklı ayakları olsa da aslında bu ayaklar birbirine bağlı, hatta zaman zaman birbirinin devamı niteliktedir. Örneğin eğitime katılım ve iş gücüne entegrasyon iç içe konulardır. Bu bağlamda, öncelikle eğitime katılım alt başlığını açacak olursak ilk olarak karşımıza çıkan gerçek Suriyeli sığınmacılar nezdinde görece yüksek bir doğurganlık ve genç bir nüfusla karşı karşıya olduğumuzdur. Öyle ki, Türkiye'de her gün yaklaşık 125 Suriyeli dünyaya geldiği ortaya koyulmuş durumda ve bu da bu genç nüfusa yönelik politikaların üretilmesinin aciliyet kazandığını gösteriyor.

Şu anda Türkiye'de 800 bin civarında okul çağında Suriyeli sığınmacı bulunduğu tahmin ediliyor. Kamplardaki eğitime erişim oranlarına bakacak olursak, sığınmacı çocukların yaklaşık

yüzde 90-100 oranında okullaştırıldığı verisine sahibiz. Ancak daha önce de belirtildiği gibi bu oran sığınmacıların yalnızca yüzde onu için geçerlidir. Yüzde doksanın yaşadığı şehirlere baktığımızda 2015 yılına kadar bu rakamın yüzde 30'ları geçemediğini görmekteyiz. 2015 yılında bu konuda çok büyük bir atılım yapıldı ve Türkiye genelinde 300'ü aşkın geçici eğitim merkezi oluşturuldu. Bu şekilde gerek ikili eğitim yoluyla gerekse mültecilere yönelik okulların açılmasıyla okullaşma oranı yüzde 50'lere yaklaşmış durumda. Şu anda 250 bin ila 300 bin arasında öğrenci okullaşmış ve bu öğrencilerin 78 bini yerli halktan sıra arkadaşları ile birlikte Türk okullarında. Okullaşma, öğrencinin sokaktan alınmak suretiyle kaybolmuş bir jenerasyonu bekleyen tehditlerden korunması, çocuk işçi olarak sömürölmekten alı koyulması açısından büyük önem taşıyor. Ancak okullaşmanın bir başka önemi de sosyal uyum çerçevesindedir ki bu da Suriyeliler, Suriyeli okullarında Türkiye'li öğrencilerin, Türkiye okullarında ayrı ayrı okumaları sebebiyle ilerleme sağlanması güç bir konudur. Çünkü bu şekliyle bu iki grubun birbiri ile kaynaşması, ortaklaşması, birbirini tanıması ve bu iletişimden doğacak birbirlerine olan önyargıların yumuşaması ve birbirlerine güvenlerinin artması çok kolay görünmemektedir. Bu konuda önemli bir açıklama Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gelmiştir ve artık birinci sınıf öğrencilerinin ortaklaşa okumasının yönlendirilmesinin yapılacağı belirtilmiştir.

Değirmek istediğim son uyum kriteri de sosyal entegrasyona ve gruplar arası ilişkiler ve karşılıklı algılara dair. Öncelikle belirtmeli ki, Türkiye'de krizin başından beri Avrupa'da sıklıkla görülen ırkçı saldırılarla karşılaşmamıştır ve genel itibarıyla hoşgörüye dayalı bir ilişki gözlemlenmiştir. Ancak bu durum Türkiye'de konuyu şakaya vurarak Zeytung'da geçen Yozgatlıların törenlerle sığınmacıları karşıladığı hikayesiyle dillendirilen, sonsuz bir sığınmacı yanlısı duruş olduğu anlamına gelmemektedir. Aslında karşımızda tam bir tolerans hikayesi bu-

lunmaktadır. Bir başla deyişle insanlar Suriyeli sığınmacıların varlığından ve artan sayılarla gelmelerinden memnuniyetsizlik duymakta ama bu konuda fazla da sesini çıkarmamaktadır. Yapılan anketler, Türk halkının yüzde 80 civarında bir kısmının mültecilerin ekonomik, sosyal ve siyasal haklar kazanmasına karşı olduğunu ve sosyal iletişime girmekten kaçındığını yani büyük bir sosyal mesafenin varlığına işaret etmekte. Yani mültecilerle komşu olmaya, iş arkadaşı olmaya, akraba olmaya, okulda çocukların aynı sınıfları paylaşmasına yüksek bir direnç mevcut. Bu durumun büyük ihtimalle önemli bir sebebi kafamızdaki mülteci resminin genel olarak sokaktaki dilencilerden ibaret olması ve hem Suriyeli, topluma örnek oluşturacak hem de önyargılarımızdan arınmamızı sağlayacak, Türkçe öğrenip, başarı ile üniversitelerimizde okuyan, şirket kurup ekonomik hayata katkı sağlayan, pek çok başarı öyküsünden haberdar olmama-

mızdır. Öte yandan, Suriyeli mültecilerin yerli halka yaklaşımına bakacak olursak da önemli bulgularla karşı karşıyayız. ORSAM'dan yayınlanan 200 numaralı rapor, Şanlıurfa'da Türk Kızılay'ı toplum merkezi için yapmış olduğum anketin sonuçlarını ortaya koyuyor ve buna göre Suriyeli mültecilerin kurumlara Türkiye kurumlarına güveni, inanılmaz yüksek seyrederken, iş bulmak konusunda ve iş yerinde uğradıkları ayrımcılık, barınma ve gıdadan sonra en önemli şikayetleri olarak karşımıza çıkıyor. Ocak ayında geçen bir yasa ile yabancıların istihdamına yönelik yapılan düzenlemelerle işgücü piyasasına entegrasyonun biraz daha kolaylaşacağını ümit ediyoruz ancak henüz şuanda paylaşılan veriler, bu konuda istenilen rakamlardan çok uzakta olduğumuzu gösteriyor. Bu noktada sunumuma son verirken, katılımınız için teşekkürlerimi sunuyor ve soru cevap kısmında konuyu daha derinlemesine tartışabilmeyi ümit ediyorum.

ÇALIŞTAY OTURUMU

Mustafa GÜNDÜZ

Biz teşekkür ediyoruz. Oldukça verimli, gündelik, basit gözlemlere dayalı değerlendirmelerin çok ötesinde büyük bir sorunla karşı karşıya olduğumuzu ORSAM'daki arkadaşlarımız ifade etti. Şimdi bir süre ben devam edeceğim, yönleme ilişkin bazı şeyleri paylaşacağım. Nihat ağabeyle birlikte biz gördüğümüz söz taleplerine sırayla döneriz, ama bundan önceki ve bildiğiniz bu tür beyin fırtınasının gerçekleştirildiği toplantılarda söz sırasını konu bağlamına yoğunlukla taşımak isteriz.

Nihat Bey uyardı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinden Paolo Artini aramızda, söz isterlerse diye soruyorum. Kilis Belediye Başkanımız ve Milletvekilimiz burada, sorunu doğrudan doğruya yaşayanların temsilcileri. AFAD'dan, Kızılay'dan, çeşitli sivil toplum

kuruluşlarından arkadaşlarımız burada. İş ve İstihdam ile ilgili kaygılar belki çok daha farklı boyutlarda değerlendirilebilir. Çalışma Bakanlığı Müsteşar Yardımcımız Ali Kemal Bey burada.

Nihat ağabey uygun görürseniz şöyle yapalım: Önce iş yoğunluğu nedeniyle aramızdan ayrılacak olan arkadaşlarımızla başlayalım, sonra devam edelim.

Hocalarım söylediler hani soru varsa alalım diye, konuşmacılara bilgi temelli sorular belki sorabiliriz. Zaten çerçevede aşağı yukarı gündelik, siyasi basit gözlemlere dayalı sorunların çok ötesinde bir değerlendirme yoluna girdiğimizi gösteriyor.

Buyurun Beyza Hanım.

Beyza TURAN

Teşekkür ediyorum efendim. Beyza Turan. Avrupa Birliği Bakanlığı Mali İşbirliği Başkanıyım. Öncelikle hem ev sahibimize, hem de Derneğimize bu çalışmayı yaptıkları için teşekkür ederek başlamak istiyorum. Keza ORSAM'ın sunumları da konunun özünü yansıtmak açısından faydalıydı, hele de rakamsal olması açısından çok önemli oldu. Bakanlık olarak biz de bu noktada neredeyiz, bilhassa daha sonra olabilecek sorular çerçevesinde önceden söz alarak ifade etmek istiyorum. Konuya birazcık daha ORSAM'ın sunumlarından farklı bir noktadan bakmak istiyorum. Doğal olarak, Bakanlık olduğumuz için farklı bakıyoruz.

Öncelikle, çeşitli şekillerde söylendi, Türkiye'deki Suriyelilerin yasal statüsü "geçici koru-

ma altındaki Suriyeliler" şeklindedir. Bunu tüm hazırunun bilgisine arz etmek istiyorum. Bu yasal statü, Avrupa Birliği ile bağlantılı olan bütün dokümanlarda bu şekilde geçer. Bu konu hassas bir konudur. Bunun muhtelif nedenleri var. Burada o nedenlere girmeyeceğim. Türkiye'nin kendi dış politika öncelikleri, iç politika öncelikleri, bağlantıları var. Mali İşbirliği Başkanlığı olarak bunları çok derinlemesine bilmediğim için irdelemek istemem, hassasiyeti biliyorum.

Konunun mali işbirliği ayağına biz Bakanlık olarak iki açıdan yaklaşıyoruz. Konunun bir Suriyelilerle bağlantılı seviyesi var; buradaki Suriyelilere nasıl destek olunur? Entegrasyonlarından, temel ihtiyaçlarının sağlanmasına kadar. İkinci boyut ise Suriyelilere ev sahipliği eden

toplumun ihtiyaçları nelerdir? Avrupa Birliği de konuya bu iki açıdan yaklaşmaktadır. Bugüne kadarki süreç, yani Avrupa Birliği ile yapılan son üç Zirve de, bu iki çerçeveden yürüyor. nce-likle biz Bakanlık olarak bunun bir parça ikinci bölümüyle alakalı olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Avrupa Birliği Bakanlık Mali işbirliği Başkanlık, Türkiye-AB Mali işbirliği sürecini yürüten başkanlıktır. Biliyorsunuz, lkemizin aday ülke olarak Avrupa Birliği mevzuatına uyum ve uygulamasına yönelik kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi için verilen hibe niteliğindeki yardımları, Avrupa Birliği Bakanlık en st düzeyden, ülke için ilgili kurumlarıyla beraber yürütüyor, yönetiyor ve izliyor. Bu çerçevede, g yönetimi aslında bir finansman önceliği ve biz 2002 yılından bu yana ilgili kurumlarımızla, (rneğin Sağlık Bakanlık, Milli Eğitim Bakanlık, içişleri Bakanlık Göç İdaresi, AFAD), bu hibeler çerçevesinde projeler ve programlar yaptık. Onlar yaptılar, beraber Avrupa Komisyonuna sunduk. Bu kapsamda, 2002-2016 yılları arasında yaklaşık 650 milyon Euro kadarlık bir rakam, bu alana yönelik projeler kanalıyla kullanıldı, kullanılıyor ve kullanılacak.

Bu anlattıklarım olayın kurumsal kapasitenin geliştirilmesi boyutudur, ülkemizdeki ilgili kurumlar bu sorun da dahil olmak üzere g ve g yönetimi alanındaki kurumsal ihtiyaçları AB mali yardımı ile finanse ediyorlar.

Son üç zirve çerçevesinde ise kurumsal kapasitenin geliştirilmesinin ötesinde ağırlıklı olarak Suriye krizinin ortaya koyduğu acil ihtiyaçlara yönelik yardımlar gündeme gelmiştir. Her üç zirvenin eylem planları var, zirve sonuçları bildirileri var, bunlar ayrıca incelenebilir. Tabi bu kapsam çerçevesinden ötesi de var, çünkü Av-

rupa Birliği ile yapılan zirvelerde sadece Suriyelilere yönelik mali yardımlar grşlmedi, amaç ilişkileri daha ileri bir seviyeye taşıyordu. Bunlar ayrı hususlar. Bu zirvelerde 3 milyar Euronun sadece Suriyeliler için Türkiye’de kullanılması yönünde bir mutabakat oluştu. Bu çerçevede de halihazırda projeler uluslararası kuruluşlarla yada uluslararası sivil toplum kuruluşları ile devam ediyor. İlgili bazı kuruluşlarımızla yürütülmek isteniyor. Milli Eğitim Bakanlık, Sağlık Bakanlık, Kızılay gibi kurumlarla çalışmalar devam ediyor. Ben bu kadarlık bir bilgi ile farklı bir noktadan girmek istedim, başka bir boyutuyla bilgi vermek istedim. Sağ olun.

Mustafa GÜNDÜZ

Sayın Başkana, Beyza hanıma biz de teşekkür ediyoruz. Hatırlattığı hususu, aslında arkadaşlarımız da burada kısmen ima ettiler.

Kavramsal çerçeveyle ilgili bir problemimiz var, onu sosyolog olarak ben de biliyorum, elimdeki kaynaklar da yle. Yani, Göçmen mi, geçici mülteci mi, geçici statüde mi, koruma altına mı alınmış, ikincil koruma mı, sığınmacı mı ve benzeri bir kavram kargaşamız var. Yani onu burada muhtemelen konuşmalarımızla çözmüş olacağız. Beyza hanımın söylediği 6458 sayılı ‘Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91. maddesinde yer alıyor, “geçici koruma” tabi bu daha önceden Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliğinin göçmen komisyonlarında aldığı kararlar doğrultusunda, çok acil çabucak yapılması gerekenlerle ilgili bir madde. Ama ben şundan yanayım, bir olaya ad takmazdan önce onun somut elle tutulur yaşanılan gerçekliği üzerinde durmanızı rica ederim. Buyurun.

Abdullah VERGİL

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden, Göç uzmanı, Abdullah Vergil. Az önceki terimsel karışa ile ilgili açıklama yapmak için söz aldım. Tabi, 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'ndan önce, yabancılara ilişkin iş ve işlemler bir yönetmelik kapsamında yürütölmekteydi, o zaman mülteciler ve sığınmacılar ayrımı vardı. Ama 2013 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile bu ayrımdan ziyade, mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma şeklinde ayrıldı. Mülteci Avrupa'dan gelenler için, şartlı mülteci Avrupa dışından gelenler için, ikincil koruma da hem mülteci, hem şartlı

mülteci sınıfına girmeyen ama ülkesine döndüğü takdirde sıkıntı yaşayacak, ölüm cezasına çarptırılacak kişilere verilen statüdür. Ama Suriyelilerin statüsü, az önce belirtildiği üzere kanunun 91. maddesindeki kitlesel olarak ülkemize giriş yapan kişilere sağlanan bir koruma türüdür, bu da geçici koruma olarak adlandırılmaktadır. Yani, konumuzun başında sığınmacıların sorunları çözümleri dediğimizde, şu anda sığınmacı kavramı kullanılmıyor. Onun yerine biz, Suriyeliler için geçici koruma sağlanmakta, Suriyeliler harici yabancılar için uluslararası koruma sağlanmasıdır, bu da kişinin durumuna göre değişir. Teşekkür ederim.

Nihat ERİ

Kilis Belediye Başkanı ve Milletvekilimiz de aramızda, ikisine de hoş geldiniz diyoruz. Belediye Başkanımız çok yoğun bir mesaisini bırakarak buraya geldi, kendisine teşekkür ediyoruz. Kilis mülteciler, sığınmacılar konusunda çok sembol bir şehir haline geldi. Nüfusundan fazla

sığınmacı bulunduran bir il olarak biliniyor, bu onların çok büyük bir sorunla karşı karşıya olduklarını, çok büyük bir yük altında olduklarını gösteriyor. Sevgili Belediye Başkanımıza söz veriyorum. Buyurun.

Hasan KARA

Teşekkür ediyorum Sayın başkan, çok değerli katılımcılar saygılar sunuyorum. Az önce Nihat Beyin de söylediği gibi, ben Hasan Kara, Kilis Belediye Başkanım. Tabi burada çözüm yolları demişler ama ben size biraz daha, sorunun ne kadar karmakarışık olduğunu ve sıkıntılı olduğunu söyleyeyim. Benim geldiğim bölge savaş bölgesi, sınırımızda bir savaş var. Şu anda yanı başımızda şehir merkezimize 7 km uzaklıkta dünyanın en vahşi olayı oluyor. Belki de Suriye’de m² ye düşmeyen bomba kalmadı, gökten yağmur yerine bomba yağıyor, insanlar kadın, çocuk demeden öldürülüyor, hayvanlar öldürülüyor ve en önemlisi de bitkiler ve topraklar yok ediliyor. Ve bunun sonucunda biliyorsunuz insanlar hızlı bir şekilde Türkiye’ye ve diğer yerlere sığındılar. Ve biz, 21.yüzyılda

insanların en büyük probleminin obezite olduğunu zannediyorduk, ama şehirler de obezite ile karşı karşıya kalabiliyorlarmış. Bunu açmak istiyorum.

Biz yeni bir iliz, 2023 yılında 115 bin kişi nüfusa göre kurgulanmış bir il iken, şu anda 94 bin yerli halk olmasına karşılık 130 bin Suriyeli bulunmaktadır. Tam oran %58’e, %42, yani ben bunu şöyle anlatmak istiyorum. Ben 80 kiloyum, 80 kilo olarak gece yatıyorum, sabahleyin 180 kilo olarak kalkıyorum. Benim kafamdaki ve benim vücudumdaki travmanın hesabını yapabilmek mümkün değil. Aynı şekilde şehirde de aynı sıkıntıyı, aynı travmayı yaşıyoruz. Yani şehir büyümeden, şehir gelişmeden, mevcut alt yapısını tamamlamadan birdenbire sizin nüfusunuzdan fazla bir insan çok kısa bir sürede

giriyor. Ve ne yazık ki Batıdan algılandığı şekilde, Batı şöyle algılıyor, dininiz bir, örfünüz bir, diliniz bir, adetiniz bir, her şeyiniz bir, siz bunları absorbe ediyorsunuz manasında algılıyor. Ama sadece dinimiz bir onun dışında örf, adet, dil hiç alakası yok ve yaşanan kavgaların büyük bir kısmı dil birlikteliği olmadan yaşanıyor. Buna rağmen 18 Ocak 2016'ya kadar Kilis'te kendi nüfusundan fazla Suriyeli bulunuyor.

Geçici statü gibi bir sürü ifade kullanılıyor ama biz Kilis halkı olarak misafir diyoruz. Misafirlerle ev sahipliği yaptık, 18 Ocak'a kadar hiç bir toplumsal olay olmadı ve asayiş olayları yok denecek kadar azdı. Bizim iddiamız şuydu, Kilis kendi nüfusundan fazla mülteci veya misafir olmasına rağmen Londra'dan, Paris'ten, Ankara'dan daha güvenli bir şehirdi. Gece 12'de Suriyeli veya Türk bir bayan çıkıp çok rahat dolaşabiliyordu ve biz gerçekten Kilis'imizle, Kilis halkıyla gurur duyuyorduk. Kendi akrabaları olmayan insanları 5 yıldan beri misafir ediyor ve bunlarla birlikte yaşama kültürü oluşturuyor. Bugün, dünyanın kaybettiği ve belki de olması gereken şeyi, birlikte yaşama kültürünü oluşturuyorduk ve biz hep şunu bağıra, çağıra deklere ediyorduk: İnsanlık tarihinin en büyük kültürel mirası nedir diye sorsam herkes farklı bir şey söyleyebilir. Bazıları yedi harikalar diyebilir, bazıları kendi bulunduğu coğrafyanın kültürel veya tabii güzelliklerini söyleyebilir. Ama bize göre şuydu; insanlık tarihinin en büyük kültürel mirası, insan vicdanındaki iyilik duygusuydu. Dünya bunu kaybetmişti, dünya birlikte yaşam duygusunu ve fedakarlığı kaybetmişti. Ama Kilis bunu gerçekleştiren sembol bir il oldu. Kilis umudun ve barışın şehri oldu. Türkiye de bunu gerçekleştirdi ama Kilis'teki olay çok daha farklıydı.

Dediğim gibi kendi nüfusundan fazla sığınmacı alan ve alt yapısını tamamlamamış bir il, üst yapısını demiyorum. Ben İstanbul'da ya-

şadım, Ankara'da milletvekilliği yaptım, Kilis'e gittim, Kilis'te Belediye Başkanlığı yapıyorum, onun için alt yapısını tamamlamamış il diyorum. Bu noktada, Kilis bundan gocunmadı, bundan sesini çıkartmadı, hafiften bazı insanların şikayet etmesine rağmen toplumsal tepki göstermedi ve şunu söyleyeyim istihab haddimiz dolmasına rağmen, full her şeyimiz bitmesine rağmen biz bundan şikayetçi değildik. Ama 18 Ocak'ta bir şey değişti, yanı başımızdaki DEAŞ terör örgütü, Kilis'e füze atmaya başladı. Şu ana kadar, bir iki rakam vermek istiyorum, 72 tane füze atıldı bize. 27 tane insanımız vefat etti, 6'sı Suriyeli, 21'i Türk ve 85 civarında yaralımız var. Tabi bu insanlarda, özellikle kadın ve çocuklarda ciddi bir travma meydana getiriyor. Çünkü şu anda burada toplantı yapıyorsunuz, Kilis 'te bu toplantıyı yapsaydınız, her an benim kulağım dışarıda, gözüm de pencerede olurdu, acaba buraya bir füze isabet edecek mi diye.

Burada ben bizim yetkililere seslenmekten ziyade, sizin aracılığınızla Batı'ya seslenmek istiyorum. Dün nasıl ilk Suriye olayı patlak verdiği zaman Batı göçmen olayına sesini çıkartmadıysa, problemi görmezden geldiyse, ne zaman göçmenler kendi kapısına dayandığında feryadı-figan etmeye başladıysa bugün de bu terör belasını ne yazık ki Batı görmüyor. Batı kulağını tıkıyor, gözünü kapatıyor. Ben bizim Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, elinden gelen her türlü tedbiri almasına rağmen(çünkü hangi hükümet olursa olsun, hiçbir hükümet kendi sınırlarına füze atılmasına razı olmaz, kendi topraklarına tecavüz edilmesine razı olmaz), Batı'nın bu konuda yeteri kadar destek verdiğini ve yanımızda olduğunu hissetmiyorum ve görmüyorum.

Biz şunu söylüyoruz, terör eğer dünyanın bir belasıysa, nasıl göç sorunu dünyanın bir belası haline geldiyse, bir sıkıntısı haline geldiyse,

terör de dünyanın bir belasıysa, bir sıkıntısıysa, bir problemiyse, ben nasıl Belçika'da canlı bomba patladığı zaman acı hissettiysem, Paris'te nasıl acı hissettiysem, Kilis'te atılan füzelerden de buradaki yetkililerin bu acıyı hissettiğini biliyorum ama Batının da bu acıyı hissedip yanımızda durması lazım. Çünkü benim sınırim hem PYD'nin olduğu, hem DEAŞ'ın olduğu, hem de özgür Suriye ordusunun olduğu bir sınır. Özellikle DEAŞ Bölgesi, PYD Bölgesi de hakeza öyle, bataklık gibi müthiş bir terörist üretiyor. Dünyanın bütün teröristleri gelip orada açık araziye eğitim görüyorlar ve buradan yetişiyorlar. Bugün bunlar bizi vuruyorlar, ama ben adım gibi eminim ki bunlar yarın bir gün ellerine silah geçerse, uzun güdümlü füzelerle Avrupa'yı vuracaklar. Elleri silah geçmezse de, bellerine veya üzerlerine bombayı bağlayıp Avrupa'yı vuracaklardır. Onun için, Avrupa'nın ve Batı'nın bu sesi duyup, bu işe çare bulması lazım. Acilen orada güvenli bölge oluşturması lazım ve Suriye'deki savaşın son bulması lazım.

Son bir şey söylüyorum, biz orada insanları tutmak zorundayız. Biz ilk önce bu insanları Suriye'de tutmalıyız. Suriye'de tutmamız mümkün değilse, hiç olmazsa sınır illerimizde tutmalıyız. Çünkü sınır illerinde olan insanların yeniden kendi yurtlarına dönme ihtimalleri çok yüksek. Sabahleyin kalkan insanlar kendi yurtlarının havasını kokluyorlar, kendi yurtlarına bakıyorlar, kendi insanların orada olduğunu hissediyorlar. Ama Kilis'ten, Urfa'dan, Hatay'dan biraz daha Türkiye'nin içlerine gelen ve oradan da Avrupa'ya giden insanlar bir daha kendi ülkelerine dönme ihtimali çok az olan insanlardır. Avrupa bize hep cek-cak yapıyor. Kilis olarak Birleşmiş Milletler aracılığı ile aldığım tek yardım 250 bin Euro'luk bir konvektör aracıdır. Katı atığı sıkıştırma aracı aldım. Onun dışında hiçbir

şey almadım, sadece vereceğiz edeceğiz, tutacağız diye bize cek-caklar sunuyorlar. Ancak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, sivil toplum kuruluşları, ellerinden geleni demiyorum belki de ellerinden gelenin yüz milyon katını yaptılar, yapmaya devam ediyorlar, yapacağız da ama bu sorun bizim sorunumuz değil, Suriye sorununu biz oluşturmadık.

Kilis'in bu nüfusundan fazla mülteciye ev sahipliği yapmasından dolayı Kilis Nobel Barış ödülüne aday gösterildi. Bu konuda biz herkesten karınca kararınca destek istiyoruz. Biz bu işi Nobel Barış ödülü alalım diye yapmadık, verilme de çok da umurumuzda değildi, üzerimize düşeni yapmayacak değiliz. Sırf dünya insanlık tarihine geçmesi açısından Kilis'in bu yaptığı güzelliğin, iyiliğin, insanlık tarihine geçmesi ve dünyaya örnek olması bakımından da Nobel Barış ödülünün Kilis'e verilmesini önemsiyoruz. Ben böyle bir organizasyon yaptığı için organizatörlere çok teşekkür ediyorum, katılımcılara teşekkür ediyorum. Hepsinin güzel katkılarda bulunacağına, bu çalışmanın sığınmacılar konusunda yararlı bir çalışma olduğuna ve büyük bir katkısı olacağına inanıyorum ve hepinize saygılar sunuyorum.

Nihat Eri

Sayın Başkanımıza teşekkür ediyoruz. Kilis gerçekten bir tarih yazıyor, keşke bu olaylar hiç olmasaydı ama madem oldu, madem Kilis böyle bir fedakarlık gösterdi, inşallah Kilis'in bu fedakarlığı tescil edilir ve Nobel ödülüyle taçlandırılır.

Konuşmak isteyen Sayın milletvekilimiz Hilmi Dülger'e söz veriyorum, Kilis'i siyasette temsil eden sayın milletvekilim buyurun.

Hilmi DÜLGER

Öncelikli olarak ben bu güzel toplantıyı organize eden herkese teşekkürlerimi sunuyorum. Sayın Belediye Başkanımız bugün böyle bir toplantının olduğunu söyleyince, benim de özellikle ilgimin olduğu bir alan ve bizzat canlı olarak yaşadığımız bir konu olunca gönüllü olarak katılalım, programımda yok ama Meclise öğleden sonra geçeriz dedik. Şimdi birkaç farklı noktadan bakmak istiyorum. Ak Parti İnsan Hakları Başkanlığında Başkan Yardımcısıyım ve göç konusuna bakıyorum, biraz da siyasetten önce kendi ilgi alanım olduğunu söyleyebilirim.

Şunu öncelikli olarak kabullenmek durumundayız; bu konuda Akademik kariyer sahibi olan hocalarım ne der bilmiyorum ama şu anda büyük göçten bu yana, insanlığın en büyük göçünde, büyük kavimler göçünde benim edindi-

ğim rakamlara göre 700-800 bin insan yer değiştirmiş. Evet o günkü ulaşım şartlarını takdir ediyoruz ama bu gün 4-5 katı kadarını Türkiye sadece Suriye'den almış durumda. Böyle büyük bir olayla hani İngilizcede 'huge' tabiri vardır, yani şekil her şeye, her kaba sığabilir ama hiçbir şeye de sığmayabilir. Biz bugün böyle bir şeyle karşı karşıyayız. Eğer bunu yönetebilirsek bundan fırsat elde edebiliriz, yönetemezsek çok büyük krizlerle karşı karşıyayız. Önümüzdeki 20 yıl ülke çok büyük krizlere girer.

Öncelikle karşılaştığımız sorunu görmek gerektiğine inanıyorum. Başak hocam yapılan istatistiklere göre şimdiye kadar, göç olduğunda nüfus yer değiştirdiğinde %50'sinin geriye döndüğünü söyledi. Evet, doğrudur ama ben karşılaştığımız bu olayda %50'nin inanılmaz

büyük bir rakam olduğuna inanıyorum, %20 dönerse çok başarılı olur. Ben %80'inin kalacağına inanıyorum. Neden? Malum, osmoz diye biyolojide bir kavram vardır, az gelişmiş ortamda çok geçer, burada sosyal bir osmoz vardır ve ters bir osmoz olayı. Bunu şöyle açıklamak istiyorum; medeniyet farkı olduğu yerde, yüksek medeniyetten düşük medeniyete doğru bir gidiş olmaz. Bizim Almanya'ya, Batı'ya bir işçi göçü verdiğimiz göz önüne aldığımızda şunu görüyoruz. Birinci nesilde % kaç döndü, ikinci nesilden % kaç döndü, üçüncü nesilden % kaç Türkçe biliyor, döndü demiyorum. Dolayısıyla Suriye ile aramızda bir medeniyet farkı vardı, şimdi inanılmaz uçurum oldu.

Konteynir kentte, çok ilginç bir olay yaşadık. Bir bayana soruyoruz gider misin diye, (gerçi herkes gider, bülbülü altın kafese koymuşlar vatanım der) "Babamın mezarını görmedim, annemin mezarını göremedim", tabi ki giderim. Şu can alıcı soruyu sordüğümüzde gerçeklik ortaya çıkıyor. Gidecek köyünüz kaldı mı? Evet gitmek ister ama gidecek yeri yok, dolayısıyla %80'i buradadır. Biz buna göre bir politika izlemek zorundayız, tedbirimizi ona göre almak zorundayız.

Bir başka konu benim mesleğimle ilgili bir konu, güvenlik boyutudur. Biz bu gelen insanları, kendi geldikleri, göç ettikleri yerlerde, kaldıkları yerlerde iskanlarına izin verdiğimiz takdirde inanılmaz bir sorunla karşı karşıyayız. Evvelki yıl Diyarbakır Emniyet Müdürünün açık korumalarını taşıyorlar, polislerin aracı, Emniyet Müdürünün aracı taşlanıyor, yakalandıklarında çocuklar Türkçe bilmiyor, neden taşladınız dediklerinde, aldıkları cevap, bir şey bilmiyoruz, birisi bize 10 TL para verdi şu araçları taşılayın dedi. Çocuklar 9-10 yaşında. 9-10 yaşında-

ki çocuğa 5 TL ile taş attırırsınız, 5 sene sonra keleşle istediğinizi yaptırırsınız. Dolayısı ile biz behamahal bir tedbirler yumağı ile iç içe olmak zorundayız böyle büyük bir şeyde.

Bir başka konu, dünyanın en nankör işi insan beslemek ve insan yönetmektir. Asla ve asla zafiyet kabul etmez. Otuz yıl besleseniz, 1 gün aç bıraksanız sizden daha kötüsü olmaz. Dolayısıyla bu konuda zafiyet göstermemeniz lazım bütün kurumlarınızla.

Bugün 153 bin bu ülkede yetim çocuk var, Suriyeli. Bunların 3 bin tanesi devlet kontrolünde, 150 bin tanesi bizim korumamız altında değil. Bütün kurumlarımız başlarını ellerine alıp düşünmek zorundadır. Biz bunu yapacağız, yapmak zorundayız. Kaçacak yolumuz yok. Yani, demografi yer değiştiriyor, siyasal sınırlar değişiyor, biz burada geri kalmamamız lazım. En büyük zenginlik olan, bütün zenginliklerin ana kaynağı olan, buradaki insan kaynağını kullanırsak, büyük bir zenginliği elde ederiz. Kullanmazsak da büyük bir tehlikeyle karşı karşıyayız. Ben emeği geçen herkesi tebrik ediyorum, herkese teşekkür ediyorum. Saygı sunarım.

Mustafa GÜNDÜZ

Kilis, evet, bulunduğu konum ve şu an içinde bulunduğu, yaşadığı koşullarda dramatik bir yerleşim alanı olmakla birlikte, hem Sayın Başkanı hem Milletvekilini dinleyince şunu gördük, evet ortada bir haksızlık, adaletsizlik var gibi görünüyor ama temsilcilerine bakınca da bunu dengelediklerini görüyoruz. Ağzınıza, yüreğinize sağlık.

Sayın Artini, hanımefendi siz mi yardımcı olacaksınız?

Paolo ARTİNİ

(Derya KÖKSAL – çevirmen)

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Başkan Yardımcısı teşekkür ediyor toplantı için ve sunum yapan herkese teşekkür ediyor. Hem sosyal konulara değindik, hem karşılaştırmalı olarak ülkelerdeki durumlara değindik, hem ekonomik duruma değindik. Türkiye şimdiye kadar dile getirildiği gibi en çok mülteciyi barındıran ülke konumuna geldi birkaç yıldır. Bu konu ile bağlantılı olarak da hem acil durumla baş edilmesi anlamında çok iyi bir örnek oluşturdu, hem de uzun süreli sonuçlara varılması. Yani bu, hem eğitim, hem istihdam hem sosyal entegrasyonun sağlanması konularıyla bağlantılı olsun, gerçekten çok güzel bir örnek oluşturdu. Biz de bu süreçte gerçekten ulusal kurumlarla da çok iyi bir şekilde işbirliği halindeyiz. Teşekkür ediyoruz. Sizlerin de belirttiği gibi Suriyelilerin dışında başka mülteci ve sığınmacı olarak adlandırılan gruplar da var.

Bunların arasında aslında Iraklılar Afganlılar da var, onlar da tabi ki zor durumlarda yaşıyorlar. Ancak günümüzde bakacak olursak gerçekten Suriyeliler ile ilgili çalışma anlamında önemli bir zamandayız. Çünkü bu Suriyeli mültecilerin sizlerin de bahsettiği gibi ekonomiye, topluma sağladığı katkılar var gerçekten.

Adaptasyon meselesi ile ilgili çok kısa bir yorumda bulunmak istiyorum. Sizlerin de haklı olarak bahsettiği gibi, özellikle eğitim, okul dönemlerinden itibaren bu uyumu başlatmak önemli bir nokta ve bu noktada da şimdiye kadar Türk toplumunun göstermiş olduğu misafirperverliğe çok teşekkür ettiğimi söylemek istiyorum. Tabi ki bu misafirperverliği ekonomik bir biçimde ölçmemizin imkanı yok ancak gerçekten büyük bir misafirperverlik ve fedakarlık gösterildi. Teşekkür ediyorum.

Mustafa GÜNDÜZ

Murat Kılıç, 10 yıl Halep Üniversitesinde hocalık yaptı Murat hoca. Biz bir Üniversite-lerarası Kurul olarak Suriyeliler ile ilgili 2010 yılında Üniversitelerle İşbirliği Protokolleri imzalamak üzere gittiğimizde Murat Hoca orada, Halep'teydi. 13 yıl Halep Üniversitesinde Türk

Dili Bölümündeydi. Herhalde içerden de bir ses olur.

Aramızda Suriyeliler de var. O derneklerin temsilcileri de var, yani onlar da söz alırlarsa, önden söz alırlarsa herhalde bize de yol açarlar. Ben, kolaylaştırıcı olarak Nihat ağabeye bırakıyorum.

Bölge barışına hizmet eden bir anlayışla; Ülkemizdeki Suriyelilerin ülkelerine dönebilmeleri konusunda çaba harcamalıyız.

Nihat ERİ

Evet, teşekkür ediyorum hocam. Aşağı yukarı herkes yerini almış gözükyor. Bir protokol sırası uygulamıyoruz. Konuşmak isteyenler el kaldırsın. Sabah aramızda olmayıp sonra katı-

lanlar var sanıyorum. Gaziantep Belediyesinden arkadaşlarımız geldi, kendilerine hoş geldiniz diyorum. Sığınmacılar konusunun önemli muhataplarından olan AFAD'tan İrfan bey söz almak istiyor, Buyurun.

İrfan KESK N

Başbakanlık AFAD.

Değerli katılımcılar, değerli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler, hepinizi en derin sevgi, saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum. Son derece naif bir konu, son derece önemli bir konu. Katılımcılar da bu anlamda özel katılımcılar. Hepinize ayrı ayrı özel olarak teşekkür ediyorum. Yine az önce Belediye Başkanımız ve Sayın Milletvekilimiz, bazı konulardan bahsettiler ve hakikaten yürekten yaptıkları samimi konuşmaları dinledik. Biz AFAD olarak o bölgede çok etkin işler yapıyoruz; sürecin her anına dahil oluyoruz. Bir kaç kavramdan bahsedip sonrasında bölgedeki durumla ilgili bir kaç konuya değinerek konuşmamı noktalayacağım.

Şimdi, annelik ve babalık evrensel bir konu. Bu evrensellik sadece Türkiye'ye haiz bir konu değil. Bilim ve teknoloji dediğimiz konu da evrensel bir konu. Bunlara bu açıdan bakıldığı zaman önümüzde şöyle bir tablo var. Gökyüzünden yağmur yağıyor. Yağan yağmur yılanın ağzına düştüğü zaman zehir olur ama elma ağacına düştüğü za-

man şifa olur. Bizim ülke olarak, her zaman için, yılan tarafında değil şifa tarafında olduğumuz bir duruşumuz var. Bir anne ve babanın evladı karşısında çaresiz kalışı da evrensel bir konu. Gazze'de, Filistin'de, Suriye'de bahçede oynarken, sahilde oynarken bombaların hedefine gelip, "işte vurdum! Süper! Tamam çocuğu vurdum! Bir kadını vurdum!" diye sevinen de aslında bir anne baba. Şimdi olaya bu açıdan bakıldığı zaman bu anne ve babanın özelliği, işi yüreğimizde yaşayışımız ve insanları, gelen misafirlerimizi kabul ettiğimiz, aslında, bölgemize has, yöremize has, ülkemize has, yüreğimize has bir konu.

Dolayısıyla, 2 milyon değil, 5 milyon da olsa, sayıya bakmadan, içimizdeki bu yürekle, bu hassasiyetle, bu insanları en iyi şekilde misafir ediyoruz ve etmeye de devam edeceğiz. Bizim baktığımız bu açıyla, sayın başkanımız para gelmedi dedi, dönmedi dedi gibi konular, hiç kimse Türkiye'nin yaklaştığı hassasiyetle yaklaşıyor, bunu bilmemiz lazım. O yüzden sizin bir kere ülke olarak sun-

duğunuz konu son derece hassas bir noktada yer alıyor. Ve tarihi bir misyonunuz var. Avrupa Birliği yaptığı çalışmada istemeyerek de olsa, bir takım şeyleri yazı içerisinde söz içerisinde, yayımladığı bir raporda AFAD'ın çalışmalarını eşi benzeri görülmemiş, hatırı sayılır devasa ve hayati olarak görüyor ve ilk kez Dünya İnsani Zirvesi yapıyor. Ülke olarak STK'lar, ilgili kurumlarla yaptığımız çalışmalarımızın neticesinde, Mayıs 23-24'de Dünya İnsani Zirvesi ilk kez yapıyor, İstanbul'da ve Türkiye'de yapıyor. İçişleri Bakanlığımızın, AFAD'ımızın, ülkemizin, yüreklerimizin ev sahipliğinde yapılan bir çalışma.

Dolayısıyla, Mısır'daki olaylardan bakıldığı zaman bence ülkemizin politik ekonomik durumu son derece kritik, son derece hassas, bunu güzel yüreğimizle devam ettiriyoruz, yapıyoruz. Avrupa Birliği, Avrupa kulağını tıkamış. Varsın onlar kulaklarını tıkasınlar. Mağdur bir insan, topraklarından edilmiş bir insan o konuda da hakikaten hassas, yardıma ihtiyacı var, Allah kimseyi vatanından, evladından, imkanlarından mahrum bırakmasın.

Bizim barınma merkezlerimiz... Hali hazırda 10 ilde çadır kent ve konteyner kent olmak üzere 26 barınma merkezimiz var. Suriyeli misafirlerimiz gelmeye başladıklarından itibaren afet ve acil durumlar kapsamında AFAD olarak hızlıca onlara bir barınma merkezi ortamı kurduk. Gelen bu kardeşlerimize en huzurlu ortamı sağlayabilmek için barınma merkezi yönetimi, giriş-çıkışı, gıda yardımı takibi için dahi yazılım geliştirdik. Barınma merkezlerinin sevk ve idaresini sağlayan AFKEN yazılımı olarak isimlendirdiğimiz bu yazılım 2015 yılı Haziran ayında Birleşmiş Milletlerin OSCAR'ı diye tabir edilen dünya kamu hizmetleri birincilik ödülüne layık görülmüş bir konuydu. O da yine tabi, Suriyelilere kucak açmışlığımızın, sınırsızlığın, bir sürecin neticesiydi. Biz uluslararası arenada insani yardım, arama kurtarma faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlamaya devam etmekle birlikte, Somali, Bosna, Gazze, Haiti, Japonya ve en yakın Ekvator'daki, geçen ay olan olay da dahil olmak üzere 40 ülkeden fazla ülkeye, ülkemizin yardım elini uzatıyoruz. Sadece AFAD olarak mı? Değil. İlgili kurumlar, STK'lar, gönüllü kuruluşlar, hepsinin yardımı ile destekleri ile ülke olarak biz buralara yardım etmeye çalışıyoruz.

Şimdi bakıldığı zaman 2014'ün raporuna göre Meksika baz alınmış. 2012 yılında milli gelirine oranla dünyanın en cömert ülkesi seçilen bu ko-

numa gelen bir ülkeden bahsediyoruz. Suriyeliler biliyorsunuz 2011 yılından beri ülkemize göç etmeye başladılar. Bütün bu eko sistem içerisindeki süreci AFAD olarak koordine etmekle birlikte STK'lar muhteşem bir efor sergilediler. Yani Avrupa'daki STK'lara bakıyorsanız, eğer bir yardım kuruluşuna 100 TL. ayırıyorsa onun 30-40 lirasını bir kenara koyuyor bu benim yol harcırahım, masrafım, uçak biletim diyor ayırıyor. Ama biz ne yapıyoruz. 100 liramız varsa 100 lirayı veriyoruz, eğer yetmiyorsa cebimizdeki parayı da veriyoruz. Bizim STK bakış açımız bu, belki profesyonel değiliz diyebilirsiniz ama yaşadığımız kültür gereği insanlık gereği, bakış açımız bu şekilde. Geçici barınma merkezlerinde bulunan çocukların eğitime katılım oranını Başbakanımız %91 olarak tabir etti, orada iyi bir katılım oranı var. Bütün buralar psikososyal hizmetler bakımından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'mız tarafından takip ediliyor. Eğitim tarafı, Milli Eğitim Bakanlığı, sağlık tarafı Sağlık Bakanlığı, bütün kuruluşlarla entegre bir şekilde çalışarak, buralarda devam etmeye çalışıyoruz. Şimdi genel itibarıyla bakıldığı zaman buralarda harcanan rakamlara BM standartlarına göre, 9 milyar \$'ın üzerinde harcanan bir rakam var. Toplamda da bakıldığı zaman, 272 bin üzerinde Iraklı da dahil, Türkmen de dahil, Suriyeli de dahil barınma merkezinde baktığımız bir nüfus var. Bunlar, barınmaydı, beslenmeydi, güvenlik ihtiyaçlarını karşıladığımız bir durum var. Son olarak, artık günümüzde her alanda gelişen, sadece ülkemizde değil dünyada örnek alınan afetlere hazırlıklı bir Türkiye var. Tehlikeler karşısında hazırlıklı olma anlayışını sürdürerek ve yaygınlaştırarak tekrar 17 Ağustos'lar tecrübe etmemek için hedeflerimizi her geçen yıl daha da ileriye taşıyarak devam etmek istediğimizi belirtmek istiyorum. Saygılar sunuyorum.

Nihat Eri

İrfan beye teşekkür ediyoruz. AFAD gerçekten uluslararası başarı ödüllerine layık bir örgüt. Türkiye olarak bu güzide kurumumuzun çalışmalarını yakinen görüyoruz. Sadece Türkiye de değil 40'a yakın ülkede insanlığa hizmet etmektedir. Teşekkür ediyoruz İrfan bey.

Sözü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nı temsilen aramızda bulunan Müsteşar Yardımcısı Sayın Ali Kemal Sayın'a vermek istiyorum.

Ali Kemal SAYIN

Teşekkür ederim sayın başkan. Ali Kemal Sayın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı. Öncelikle Güneydoğum Derneği yöneticilerine teşekkür ediyorum, tebrik ediyorum. Bundan sonraki çalışmalarında da başarılar diliyorum. Sunum yapan hocalarımıza da teşekkür ediyorum. Sunumlarda, öncelikle küreselleşen dünyamızda göçmen sorununa değinildi ve dünya üzerinde yaklaşık 250 milyon göçmen bulunduğundan bahsedildi. Çalışma Bakanlığını ilgilendiren yönü ile söylersek, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre dünya üzerinde 153 milyon göçmen işçi istihdam edilmektedir. Diğer bir ifade ile dünya üzerindeki yaklaşık 150 milyon göçmen, kendi ülkeleri dışındaki başka ülkelerde işçi olarak çalışıyor, toplam 250 milyon olan göçmenler içindeki çalışan insan gücü. Şimdi burada tabi

kavramsal bir takım yaklaşımlar yapıldı, ancak kavramsal içeriğe girmeden şunu söylemek isterim. Suriye örneğinden gidersek; yaklaşık 20 milyon nüfuslu bir ülkeden bahsediyoruz ve bu 20 milyonun yaklaşık 12-12,5 milyonu şu anda insani yardıma muhtaç kişilerden oluşuyor, bunlardan 7,5-8 milyona yakın bir kısmı ise Suriye'yi terk etmiş, neredeyse ülkenin yarısı Suriye'yi terk etmiş ve bu ülkesini terk edenlerin de 5 milyonu aşkın kısmı, ülkemizde gelmiş veya komşu ülkelere gitmiş insanlardan oluşuyor, dolayısıyla bu konuyu öncelikle insani boyutuyla ele almamız gerektiğini düşünüyorum.

İkinci olarak, Çalışma Bakanlığının görev alanı olan istihdam boyutuyla baktığımız zaman kavramsal çerçeve ister istemez karşımıza çıkıyor. 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 89. maddesinde, uluslararası koruma altındaki yabancıların çalışma izni almak için başvuru yapabilecekleri düzenlenmiştir. Bu bağlamda hazırlanan Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik 26 Nisan 2016 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik yürürlüğe girmeden önce 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Kanunun 8. maddesinin “İstisnai Haller” başlıklı “d” fıkrasında, “2510 sayılı İskân Kanununa göre muhacir, mülteci veya göçebe olarak kabul edilen yabancılar”, ve “İ” fıkrasında “Uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve İçişleri Bakanlığınca şartlı mülteci statüsü verilen yabancı ve vatansız kişilere,” kanunda öngörülen sürelerle tâbi olmaksızın çalışma izni verilebileceği düzenlenmiştir.

Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle birlikte 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile tanımı yapılmış dört çeşit Uluslararası Koruma türü olan; ‘mülteci’, ‘ikincil koruma statüsü sahibi’, ‘şartlı mülteci’ ve ‘başvuru sahibi’ kişilerin çalışma iznine ulaşabilmeleri için gerekli koşullar düzenlenmiştir.

Uluslararası mevzuatta çok geniş haklar tanınan ‘mülteci’ ve ‘ikincil koruma’ statüsündeki yabancılar “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” yürürlüğe girmesiyle geniş haklar tanınmış, bu Kanuna dayanılarak çıkarılan “Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik” ise ‘mülteci’ ve ‘ikincil koruma’ statüsündeki yabancıların bu durumlarına ilişkin statü almalarından itibaren bağımlı veya bağımsız olarak çalışabilecekleri, çalışma izni almalarına gerek olmadığı, statülerini gösterir kimlik belgelerinin çalışma izni yerine geçeceği düzenlenmiştir. ‘Başvuru sahibi’ ve ‘şartlı mülteciler’ ise, ‘mülteci’ ve ‘ikincil

koruma’ statüsündeki yabancılar kıyasen kısmen daha dar koşullarla çalışma izni hakkı elde edebilmektedirler.

Bugünkü çalıştayın konusunu oluşturan ve ‘geçici koruma’ statüsüne tabi olanların -ki biz bunlara Suriyeliler diyoruz- çalışmalarına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi de, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91. maddesi ile Çalışma Bakanlığına verilmiştir.

Ülkelerinde devam eden iç savaş nedeniyle ülkemize gelen Suriye uyruklu yabancılar için getirilen ‘geçici koruma’ statüsü 6458 sayılı Kanunda düzenlenmiştir. Geçici koruma statüsünde bulunanlara, kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra valilikler tarafından “geçici koruma kimlik belgesi” düzenlenmekte ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında yabancı kimlik numarası verilmektedir. Bu belge, söz konusu yabancılar sadece Türkiye’de kalış hakkı sağlamakta, ikamet izni veya ikamet izni yerine geçen belgelere eşdeğer sayılmamaktadır.

Geçici koruma sağlanan yabancıların ülkemizde çalışabilmeleri için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından çalışma izin belgesi alınması gerekmektedir. Buna ilişkin usul ve esasların düzenlendiği “Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” 15/1/2016 tarihli ve 29594 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anılan yönetmelik hükümleri çerçevesinde, geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izin başvurularının kabul edilebilmesi için;

- Yabancınn geçici koruma kapsamında olduğunu belirten geçici koruma kimlik belgesinin/yabancı tanıtma belgesinin ve yabancı kimlik numarasının olması,
- Çalışma izni başvurusunun yapıldığı tarih itibarıyla en az altı aylık geçici koruma süresinin doldurulmuş olması,

- Geçici koruma kaydına göre yabancıya kalma hakkı sağlanan ilde çalışmak üzere çalışma izni başvuru yapılması gerekmektedir.

Bununla birlikte,

- Geçici koruma sağlanan yabancı sayısının işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısının yüzde onunu geçemeyeceği,
- Türk vatandaşları tarafından icrasına izin verilen iş ve meslekler için yapılan başvurular ile sağlık meslek mensuplarının Sağlık Bakanlığından, eğitim meslek mensuplarının ise Milli Eğitim Bakanlığından veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından 'Ön izin belgesi' almaları gerektiği,
- Kamu yararına çalışan dernek statüsüne sahip dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflar tarafından insani yardım hizmeti faaliyetlerinde çalıştırılmak üzere çalışma izni verilebileceği,
- Geçici koruma sağlanan yabancılara asgari ücretin altında ücret ödenemeyeceği düzenlenmiştir.

Geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma izni başvuruları, onları çalıştırmak isteyen işverenler tarafından yapılabilecektir. Başvuru, e-Devlet Kapısı üzerinden (www.turkiye.gov.tr) veya www.calismaizni.gov.tr) online olarak otomasyon sisteminde geçici koruma kapsamındaki yabancılar için ayrılan modül seçilerek yapılmaktadır.

Geçici koruma sağlanan yabancılara, mevsimlik tarım ve hayvancılık işlerinde çalışmak koşuluyla çalışma izin muafiyeti getirilmiştir. Çalışma izin muafiyet başvuruları, geçici koruma ile kalma hakkı sağlanan il valiliklerine (Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğüne) yapılacak ve ilgili valilik tarafından Bakanlığa bildirilecektir. Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğünce, ge-

çici koruma kapsamında çalışma izni muafiyeti talep eden yabancıların 99 ile başlayan kimlik numarasının otomasyon sistemine girilmekte ve "Muafiyet Bilgi Formu Dökümü" alınarak geçici koruma sağlanan yabancıya verilmektedir.

Belirttiğim mevzuat kapsamında, geçici koruma statüsü verilen Suriyeli misafirlerimizin çalışma izni almak suretiyle istihdamlarının sağlayacağı katkıyı ve sonuçlarını değerlendirecek olursak şunları söylemek mümkündür. Ülke olarak geçici koruma statüsü ya da misafir olarak nitelendirdiğimiz 2 milyon 750 bin kişinin insana yaraşır bir hayat sürmesi ve bir gelir sahibi olmasını sağlamakla mükellefiz. AFAD verilerine göre her gün 128 bebek doğumu oluyor. Bunların sağlıklı ilgili harcamalarını Sağlık Bakanlığı karşılıyor, Eğitimle ilgili yüzde elli hedefimiz var, geri kalan yüzde elli ne olacak, hedefi yüzde yüze çıkartmamız, tamamını kapsamamız gerekiyor. Sayın vekilim ve belediye başkanım bu sorunları çözemezsek sosyal etkilerinin ne olabileceğini izah ettiler. O halde, Suriyeli misafirlerimizin tamamının hem sağlık giderlerini hem eğitim giderleri ile uygun eğitim koşullarını sağlamamız gerekmektedir. Sosyal ve ekonomik etkileri önlemek için ise, bu kişilere istihdam imkanı sunmalıyız. Geçici koruma statüsündeki bu kişileri istihdama kattığımız takdire, hem onların insana yaraşır bir hayat sürmelerini sağlar, hem de ülkemiz ekonomisine katma değer yaratmış oluruz. Ayrıca, halen kayıt dışı olarak çalışma hayatı içinde olan bu kişileri kayıt içine almış oluruz. Suriyeli misafirlerimizi kayıt dışı düşük ücretlerle çalıştırmak suretiyle oluşan haksız rekabeti de önlemiş oluruz. Bir de tabi ülkemizin vergi ve SGK kayıplarını önlemiş oluruz. Dolayısıyla burada kişiler çalıştıkları sürece herhangi bir şekilde, -tırnak içinde- ülkemize yük olmaktan çıkacaklardır. Çünkü ödeyecekleri sigorta primleriyle kendi sağlık hizmetlerini alabileceklerdir. Suriyelilerin istihdamı, ülkemizin kalkınması açısından da

önemlidir. Vasıflı veya vasıfsız işçiler anlamında ülkemizin işgücü açığını da kapatmış olacağını düşünüyorum. Bu da, ülke ekonomisinin büyütülmesi anlamına gelir. Daha da önemlisi bu işsiz bireylerin sayın vekilimin ve sayın başkanımın vurguladığı konu ile de doğrudan ilgili. Bu bireylerin uzun vadede toplumda neden olabilecek sosyal etkilerden korunmasını, giderilmesini ve ülkemize entegre olmasını sağlayacaktır ve bunun öncelikle sağlanması gerekmektedir.

Son olarak vurgulamak istediğim husus şudur. İşverenlerimizin de duyarlı ve sorumlu davranmaları büyük önem arz etmektedir. Suriyeli misafirlerimizi istihdam edeceklerse -ki bunu arzu ediyoruz, başka türlü bu toplumsal etkilerini aşamayız- çalışma izni almaları gerekmektedir, bu konuda işverenlerimize her türlü bilgilendirmeyi yapmaya da hazırız, elektronik başvuru sistemini kullanarak ve değerlendirme kriterlerine tabi olmaksızın, bürokratik hiçbir zorluk yaşamadan çalışma izni alabileceklerdir. Bu kapsamda Bakanlığımıza Suriye vatandaşı yedi bine yakın çalışma izin başvurusu yapıldı ve bunların büyük bir kısmı kendi bağımsız işyeri sahibi kişilerden oluşuyor. Unutulmaya yüz tutmuş mesleklerimizi Suriyeli kardeşlerimiz bize hatırlatıyor ve ülkemizde icra edebiliyor. Ancak, bağımsız işyeri dışında bahsettiğim mevzuat kapsamında başvurular maalesef çok yetersiz. Biz çalışma izin başvurusunun en azından yüzbinlere ulaşmasını bekliyorduk. Çünkü, 2,5 - 3 milyon civarında geçici koruma statüsündeki kişilerin -bunların büyük çoğunluğu çalışabilir durumda veya işgücüne katılma durumunda olmayabilir- en azından yüzde onunu, yüzde yirmisini işgücü piyasasına kattığımız zaman ailesini de geçindirebilecek bir konuma gelecek ve sonuçta topluma entegre etmiş olacağız. Bunların ne kadarının geri gidip gidemeyeceği ise ayrı bir konu, önemli olan şu an itibarıyla ülkemizde barınan bu kişileri mutlaka işgücü piyasamıza katmamız gerekmektedir. İş-

verenlerimizin de bu kişileri ucuz veya kayıt dışı işgücü olarak görmemesi ve kayıt altında yasal prosedürlere uygun olarak istihdam etmesi çok büyük önem arz etmektedir.

Bu düşüncelerle sözlerimi bitirirken, bana bu fırsatı veren dernek yöneticilerine ve tüm katılımcılara saygılar sunuyorum.

Nihat Eri

Ali Kemal beye teşekkür ediyorum.

Değerli katılımcılar, çok önemli ve çok güncel olan sığınmacı konusunu, burada sabahtan beri, enine boyuna tartışıyoruz, bu konuda söylenmesi gereken birçok şey söylendi. Biraz da zamanı aştık. Etkisi uzun yıllar devam edebilecek bir mevzuyu konuşuyoruz. Sığınmacıların Türkiye’de kalmaları öngörülüyorsa, iş piyasasına kazandırılmaları gerekir ki, hem ayakları üzerinde durabilsinler hem de ülke ekonomisine katkıları olsun. Bunlara misafir demekle, belki gönüllerini kazanabiliriz ama bu yaklaşım tarzımız, onların sorunlarının çözümünde yetersiz kalıyor. Avrupa’ya gönderdiğimiz işçiler de güya “bir süre çalışacağız ve Türkiye’ye geri döneceğiz” diye gittiler ama gördük ki geri dönmüyorlar. Burada da, bu insanların büyük bir kısmının Türkiye’de kalıcı olacaklarını varsayarak hazırlıklarımızı ona göre yapmalıyız. Çalışma hayatı sığınmacıların en çok istismar edildikleri konulardan biridir. Ucuz iş gücü olarak kullanılmak isteniyorlar. Bunların mağduriyetlerinin önlenmesi için de yönetmelikler çıkarıldı. Bu güzel bir gelişme ama görüldüyorki daha yapılması gereken çok şey var.

Evet, arkadaki arkadaşımız Yıldırım Beyazıt Üniversitesi’nden Zafer Sağıroğlu hocam, söz sizde buyurun.

Zafer SAğIROğLU

Zafer Sağiroğlu, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. Türkiye, 1951 yılındaki Cenevre Sözleşmesi'nin şartlı taraflarından biri. Almanya da o dönemde kendisine doğrudan gelecek olan kütleli akımlara karşı coğrafi kısıtlama şartı koymuştu. Türkiye'nin bunu devam ettirmesinin şöyle bir sebebi var: Türkiye, çevresinde mesela şu anda sekiz bölgede çatışmaların ve karışıklıkların devam ettiği ve potansiyel olarak 60 milyon insanın göç kanallarının açılması halinde kendisine yönelebileceği bir destinasyon.

Ayrıca Avrupa kıtası gibi bizim doğal sınırlarımız yok. Yani Avrupa Kıtası'nın Akdeniz gibi Ege gibi doğal sınırları olmasına rağmen bir milyon insan bir yıl içerisinde Avrupa'ya geçti. Avrupa'nın, Türkiye'nin mülteci statüsüne dair coğrafi kısıtlamasını kaldırmasını istemesinin çok pratik bir sebebi var. Kendisine gelecek

olan akınların önüne geçmenin ve Türkiye'yi bir "tampon bölge" haline getirme yönünde bir politika izliyor. Sabahki konuşmamda da göç olgusunun bir silaha dönüştürülmesi olarak çok açamadığım konunun bir tarafı bununla alakalıydı. Burada şunu kastetmiyoruz aslında. Türkiye mülteci statüsü vermiyor belki bu söylediğim çekinceden dolayı bunun çekici bir faktör haline dönüşmesinden endişe ediyor. Bu konunun haklı veya haksız, doğru veya yanlış olması ayrı bir mesele. Fakat şu çok açık, mültecilere verilen haklardan hiç geriye kalmayacak derecede sığınmacıların haklarının korunması gerekir. Şahsi kanaatim, belli kısımlarda da biz bu konuda zaten uluslararası camianın önündeyiz.

Sağlık hizmetlerinde mesela olduğu gibi. Hatta Murtaza Bey keşke burada olsaydı da o söyleseydi. Başbakanlık, sağlık kuruluşlarına

yönelik geçen sene bir genelge yayınladı. Artık Suriyelilere verilen sağlık hizmetlerini bizim vatandaşlarımızın seviyesine indirin dediler. Yani özel de dahil olmak üzere sağlık kuruluşlarından Suriyeliler, bila-ücret yararlanabiliyorlar.

Eğitimle ilgili Milli Eğitim Bakanlığının çok ciddi hazırlıkları var. Kendileri de burada bahsediler. İki yıl içerisinde Suriyeli bütün çocukları okullaştırma projeleri olduğunu biliyorum.

Çalışma hayatıyla ilgili devletin yapması gerekenlerin yanında sahada bizim işverenimize ve çalışan Suriyeli işçilere yönelik bilgilendirmeye ihtiyaç var sanırım. İşverenlerimizin kayıtdışı istihdam çalıştırdıkları yönünde şikayetler var. Bu şikayetler haksız değil, doğru tarafları var.

Son olarak bir uyum kavramı ile ilgili birkaç söz söylemek isterim. Türkiye entegrasyon kavramını özellikle yasada kullanmıyor. Çünkü Avrupa'nın bu kelimeyle ilgili yüklü bir bagajı var. Yani entegrasyon ile asimilasyon kelimelerinin birbirlerinden nerede ayrıldığına dair literatürde çok ciddi bir tartışma var. Zira Avrupa'daki uy-

gulamaları da biliyoruz. Özellikle Türkiye uyum kavramını kullanmasının sebebi var. Uyum biliyorsunuz sadece gelenlerin yerli topluma ayak uydurmaları değil, yerli toplumun da gelenlerin kültürüne veya gelenlere ayak uydurmalarını ilzam eder. Böyle bir mantığı var. Bunun için bu kelimeyi İngilizce harmonization, adaptasyon değil de harmonization karşılığı olarak özellikle kullanıyor ve uygulamaya çalışıyor.

Bir de burada birçok milletvekilimiz de var. Burada konuştuğumuz bir çok konu, aslında politika karar vericilerini ilgilendiren konular. Türkiye hala en üst mercide yani politika karar verme mercilerinin en üstünde Suriyeliler ile ilgili bir ana politika belirlemiş değil. Politikasızlık da bir politikadır. Bunu da uyguluyor olabilir Türkiye. Bir çok Avrupa ülkesinin yaptığı gibi... Ama uygulamadaki sorunların ortadan kalkması bence bürokrasiden ziyade politika karar vericilerinin iradeleriyle alakalı. Çok teşekkür ederim.

Uğur ALTUN

Avukat Uğur Altun. Türkiye Barolar Birliği Mülteci Hakları Çalışma Gurubu başkanlığını yürütüyorum. Öncelikle bu toplantıyı düzenleyenlere teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten çok önemli bir toplantı. Sabahki konuşmalar-
dan da anlaşılacağı gibi mülteci ve göç konus-
unda bir takım sorunlar var, bu sorunların
içerisinde biz biraz daha hukuki değerlendirme
yapmayı düşünüyoruz ama öncelikle daha son-
ra söz verilecekse, bir eksikliği anlatmak istiy-
orum. Barolar Birliği olarak bu konuda farklı bir
görüşe sahibiz. Onu anlatmak istiyorum. O da
hukuki statü belirsizliği.

Şimdi 1951 tarihli sözleşmeyle Türkiye mül-
teci konusunda coğrafi sınırlama getirmiştir. Bu
nedenle bize göre bu kişilerin(Türkiye'ye gelen
Suriyelilerin) durumu geçici koruma değildir.

Çünkü geçici korumada Avrupa Birliği Konseyi-
nin yönergesiyle süre 1 yıl artı 1 yıl, o diğer yılda
6 şar ay şeklinde hesaplanmaktadır. 2011'den
beri Suriyeli mültecilerin ülkemize geldiğini
düşündüğümüzde bu süre aşılmış durumdadır.
Çünkü geçicilik unsuru artık bitmiştir. İkincisi
geçicilik unsuru nedeniyle bu kişilere misafir
denmektedir. Bunun da uluslararası hukuk-
ta hiçbir yeri yoktur. Hatta bu durum AFAD'ın
genelgesine de yansımıştır. 2013-8 nolu genel-
gesinde, Suriyeli misafirlerin sağlık ve diğer hiz-
metler hakkında yönetmelik, bize göre doğru
değildir. Ha şunları da belirtmek istiyorum. Tür-
kiye'de bir yasa çıktı 6458 sayılı yasa. Bu Tür-
kiye için bir milattır. Gerçekten çok önemli bir
yasa. Anayasa'nın 16. Maddesinde; "Temel hak
ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hu-

kuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.” Hükümü nedeniyle bir yasal boşluk vardı. Daha önce arkadaşlar da belirtti, göç hukuku 1994 tarihli yönetmelik, 2006 tarihli yönetmelik, 1934 tarihli İskan Kanunu ile yürütülüyordu. Bunlar çok farklı alanları düzenliyordu. Bu nedenle 6458 sayılı yasa Türkiye için önemlidir.

Türkiye Barolar Birliği olarak mülteci kamplarına gezilerimiz oldu. Kampların çok büyük bir bölümünde sorun yok. Bu konuda da AFAD’a teşekkür etmek istiyorum. Ciddi anlamda sorun yok. Ama kamp dışında sorunlar var. Biz burada eksikleri söylemek durumundayız. Eksikliklerden bahsedeceğiz. Kamp dışında sorunlar yaşanıyor. Bazı yerlerde dilencilik, bazı yerlerde suç oranları artmış durumdadır. Ha bu kişilerin işlediği suçlar Türkiye’nin suç oranlarını arttırmış da değil. Çünkü birçok kişi sürekli dile getiriyor; “Suriyeliler geldi olaylar çıktı, hırsızlık oldu” diye. Değil, suç oranları da çok artmadı.

Göç idaresinin de güzel çalışmaları var. Onlara da teşekkür etmek istiyorum. Çünkü bazı ülkeler 10 bin kişiyi bile kabul etmekte zorlanırken 3 milyon Suriyeli Türkiye’de. Ben bu konuda herkese teşekkür etmek istiyorum. Önemli ama eleştireceğimiz noktalardan bir tanesi hukuki belirsizlik. Vekaletname alma sıkıntısı

var. Mahkemelerde vekaletname sorunu yaşanıyor. Noterler Birliğinin genelgesine rağmen vekaletname Noterler tarafından verilmiyor. Ceza mahkemesinde çok sıkıntı yok. CMK görevlendirmesi var. Bunun yanında 1975 tarihli Yargıtay içtihadı birleştirme kararı var. O karara göre kişi “vekilim bu” dediği zaman herhangi bir sıkıntı yaşamamakta. Ancak hukuk mahkemelerinde sıkıntılar yaşanmaktadır. Geçen hafta Edirne’deydik. Edirne Göç İdaresiyle Edirne barosu arasında çok güzel bir uyum olduğunu gördük. Orada vekaletname konusunda, kişi üst yazıyla Göç İdaresine “vekilim şudur” diye gönderdiğinde herhangi bir sıkıntı yok. Bu şekilde uygulamaların olmasını diliyoruz. Herkese teşekkür ederim.

Nihat Eri

Uğur beye biz de teşekkür ederiz. Gerçekten hukuki açıdan bir boşluk vardır. Uluslararası normlara göre yeni yasal düzenlemeler yapılması gerekir.

Yoğun göç alan illerimizden birinin üniversitesinden, Gaziantep Üniversitesi’nden sayın Murat Kılıç Hocamıza söz vermek istiyorum. Murat Hocam buyurun söz sırası sizde

Murat KILIÇ

Murat Kılıç, Gaziantep Üniversitesi. Öncelikle Güneydoğum Derneği yöneticilerine, programda emeği geçenlere ben teşekkürlerimi sunuyorum. Bütün katılımcılara da tekrar saygılar sunuyorum. 1999-2012 yılları arasında, Gaziantep Üniversitesi ile Halep Üniversitesi arasındaki bilimsel ve kültürel işbirliği anlaşması çerçevesinde, Halep üniversitesinde Türkçe öğretim görevinde bulunduk. Yani 99 yılından beri de bu eğitimle ilgili çalışmamız sürüyor. Benim konuşmam biraz eğitimle ilgili olacak. Öncelikle de devletimizi, AFAD'ı, Göç İdaresini, Milli Eğitim Bakanlığını ve emeği geçen bütün kurumlardaki arkadaşlarımızı tebrik ediyorum. Karşılık beklemeden tarih yazıyor Türkiye. Benim konum özellikle ilköğretim, Suriyelilerin eğitimleri. Geçici eğitim merkezlerinde ilkokul,

ortaokul ve lise düzeyinde gereken her şey devletimizin elinden geldiği imkanlar çerçevesinde yapılıyor. Benim konum özellikle yükseköğretim nezdinde olacak. Ben şimdiye kadar Ankara'da, İstanbul'da ve Ürdün'de konferanslara katıldım ama YÖK'ten hiçbir yetkilinin olmadığını gördüm. Çünkü özellikle bu çalışmaların büyük bir kısmı YÖK'ü ilgilendiriyor ama ya davet edilmiyor ya da gelmiyorlar, öyle bir sıkıntı var.

Halep Üniversitesi 2012 ye kadar, Suriye geçici hükümeti, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Bakanlığının verilerine göre; 24 milyon Suriyeli nüfusta 20'ye yakın devlet ve özel üniversite ile 350 bin civarı üniversite öğrencisi vardı Suriye'de. Savaşın dolayı bunların büyük kısmı hiçbir belgelerini alamadan Türkiye'ye geldiler. Bununla ilgili net bir rakam ve-

remiyorlar ama ortalama 50 bin kadar olduğu söyleniyor. 50 bin Suriyeli öğrenci üniversiteleri bırakıp gelmek zorunda kaldı. Özellikle bu gelenlerin büyük bir kısmı erkekler. Çünkü kaldığı zaman askere gidecekler. Ondan sonra zaten sonuç belli. Artı bizim Türkiye’deki geçici eğitim merkezlerinden mezun olan ve Suriye’deki şu anda devam eden okullardan gelen 30 bin kadar öğrenci. Şu an Türkiye de 80 bin kadar Suriyeli öğrenci eğitim bekliyor. Ve dediğimiz gibi, bunların bir kısmının belgeleri yok. Onun dışında da resmi olmayan verilere göre, Türk üniversitelerinde 4 000 kadar Suriyeli öğrenci okuyor. Geriye kalan 80 bin üniversite çağındaki öğrencinin 75 bin civarı şu anda üniversitelere gidemiyor. Eğer ki bununla ilgili çalışmalar yapılmazsa, biz bunların eline kalem vermezsek başkaları silah verecek, başkaları değişik şekillerde bunları kullanabilecekler. Özellikle bizim

amacımız Türkçe öğretimiyle uğraşıyoruz. Biz öğrencilere hem yükseköğretim yolunu açalım, hem de Suriyelilere, halka Türkçe öğretmek, Türklerle entegrasyonlarında ve uyum sürecinde bunlara faydalı olmaya çalışalım.

Yüksek öğretimle ilgili acilen çalışmalar yapılması lazım. Türk Üniversitelerindeki yabancı kontenjanının yerine ayrıca Suriyeli kontenjanının getirilmesi lazım.

Ben tekrar teşekkür ediyorum saygılar sunuyorum.

Nihat Eri

Murat Hocama teşekkür ediyorum. Suriyeli STK’lar var aramızda. Sorunları biraz da onlardan dinlersek, Suriyeli STK’lardan kim konuşmak istiyor. Buyurun Ahmet El Fattah.

Ahmet EL FATTAL

(TERCÜMAN aracılığıyla)

Ahmet El Fattah. Mersin Yeni Gün Derneğinden. Öncelikle Türk devleti ve halkı başta, buna teşekkür etmek istiyorum. Çünkü dünya kapılarını kapatırken Türkiye açık bıraktı ve hala almaya devam ediyor. Derneğe teşekkür ediyorum, Ticaret borsasına teşekkür ediyorum böyle bir imkan sağladığı için. Bizim derneğin çalışmaları hakkında bahsetmeden önce dikkatimi çeken bir şey vardı. Bazıları bize misafir dedi, bazıları mülteci dedi, bazıları sığınmacı dedi, ben şaşkıyım. Hala anlamıyorum biz neyiz yani. 2 sene önce bizim derneğimiz izin aldı ve çalışmalara başladı Mersin’de. En çok çalışmak istediğimiz ve bize göre en tehlikeli noktayı çalışmak istedik. Bizim çalıştığımız alan yetim Suriyeli çocuklar alanı. Yetimler hakkındaki önemli ayetler şimdi söylüyor. Ben tabi onu çevirmek istemi-

yorum. Ama tabi yetimle ilgili ayetler, Rabbin önem verdiğini ayetler söylüyor. Biz yetimin rızkını, yiyeceğini, giyeceğini düşünmüyoruz çünkü Rabbim buna kefil oldu. Ama biz sadece yetimin eğitimi ve geleceğini düşünüyoruz. Ve bu yetimle biz ilgilenmezsek, bu Suriyeli yetimle ilgilenmezsek tehlikeli bir adam olacağını ve silah alacak bir adam olarak düşünüyoruz. O yüzden sokaklardan, parklardan, her yerden bulduğumuz kadar yetimleri aldık, ona kefil olduk ve öğretmeye çalışıyoruz ve eğitmeye çalışıyoruz onu.

2 sene önce 35 yetimle başladık. Şimdi 315 yetimle çalışıyoruz. Ve Mersin’de anketimize göre Suriyeli 1000 yetim var. Ama elimizdeki güç buna yetmediği için sadece bu sayıyla hareket ediyoruz. Aramızda bulunan devlet yetkili-

leri varsa ya da STK'lardan varsa, derneklerden varsa onlara sesleniyorum. Bu yetimlerin yolunu açmamız lazım ve onlarla aydınlanmamız lazım.

Mersin'de yaklaşık 15 bin Suriyeli çocuk okullara gidiyorlar, kayıtlı haldeler ve eğitim görüyorlar. Aynı zamanda ona karşı çok büyük bir rakam var. 13 bin Suriyeli çocuk da eğitim görmüyor Mersin'de. Tek ve ana sebep diyebiliriz, bu ailelerin çocuklarının getirmiş olduğu, işten dolayı getirmiş olduğu gelir, bu sebepten dolayı okula göndermiyorlar. O yüzden çalışmayla ilgili yetkililere buradan sesleniyorum; Eğer reşit olanlarından 18 yaşından yüksek olanlardan çalışma izinlerini kolaylaştırırsanız bu aileler artık bu çocukları çalıştırmak zorunda kalmaz ve bu çocukları okullara gönderebilir. Aynı zamanda çalışma bakanımıza sesleniyorum buradan, bütün derneklerde çalışanlar, Suriyeli derneklerde çalışanlara da çalışma iznini verebilirlerse bunlar daha rahat bir şekilde hareket edebilirler.

Nihat ERİ

Mersin'den gelen Ahmet El Fettah kardeşimize biz de teşekkür ediyoruz.

Ahmet bey çok önemli şeyler söylediler. Eğitim dışı kalan çocukların durumu çok ciddi bir

konu, aslında resmi kurumların bu konuda gecikmeden tedbir almaları gerekir. Yani nasıl ki Türkiye de zorunlu eğitim varsa, aileler çocuklarını, zorunlu olarak okula göndermek zorundaysalar, sığınmacılar da, artık misafir değil de kalıcı olarak düşünülecekse, onların çocuklarıyla ilgili de böyle bir yaptırım uygulanmalıdır. Çünkü kendileri de söylediler eğitimsiz kalan bir çocuğun ileride terörist olabileceği, eline silah alabileceği de öngörülebilir. Eğer bir entegrasyon düşünüyorsak ki düşünmek zorundayız, bu öğrencilerin eğitimleriyle ilgili mutlaka bu günden, bizdeki kuralın aynısını yani Türk çocuklarına hangi kuralı uyguluyorsak, Türkiye'de yaşayan diğer Türkiye vatandaşı olmayanlara da onu uygulamak zorundayız. Misafir kavramına takıldı. Misafir kültürümüzün bir kavramı ama doğrudur, bunun hukuki bir karşılığı yok. Evet misafirimizsiniz. Bizde ensarız. Başımızın üstünde yeri var misafirin diyoruz ama istiyoruz ki hukuki bir tanımlama da yapılsın ki haklar zayi olmasın. Sığınmacıların uluslararası hukuktan kaynaklanan hakları konusunu arkadaşlarımız ilerleyen zamanda açıklayacak.

Suriyelilerden konuşmak isteyenler varsa onlara söz vereceğim. Mus'ab El Ni'me Kayseriden geldi, kendileri Kayseri Suriyeliler Ensar Derneği Başkan Yardımcısıdır, sözü ona veriyorum, Mus'ab bey buyrun.

Mus'ab ELNİ'ME

Adım Mus'ab Elni'me. Kayseri'den geldim. Suriyeliler Ensar Derneği başkan yardımcısıyım. Türkçe'yi çok fazla bilmiyorum. Arkadaşım bana yardım edecek. Başta bu toplantıyı düzenleyenlere teşekkür ediyorum.

İlk başladığımda bireysel olarak başladım. Bu iş gittikçe artık dernekleşme söz konusu geldi ve düzenlememiz olduğunu anladık ve artık bu iş düzenli haline girdi son zamanlarda. Benim ricam şu olacak yetenekli ve akademisyen olan Suriyeli ve iş sahiplerini ve tecrübeli olan Suriyelilerden faydalanabilirse Türk kardeşlerimiz bundan çok büyük bir katkı olacağını düşünüyorum. Ve her şehirde Suriyeliler için bir merkez ya da bir dernek ya da söz sahibi olan bir dernek ve Suriyelileri temsil edecek bir merkez oluşturmasını öneriyorum. Ve onun Suriyelilerle iletişim kurabilecek bir dernek ya

da bir merkez aynı zamanda diğer tarafta Türk kardeşlerimizle irtibata geçecek bir yer olacak. Bu söylemiş olduğum dernek ya da oluşturulacak merkez her şehirde Türklerle ve Suriyelilerle arası çok iyi olması lazım, iletişim konusunda onların sıkıntılarını iki tarafa aktarabilecek bir şekilde her şehirde bulunmasını öneririm.

Bizim dikkatimizi çeken bir husus var; devletten bir karar çıkıyor onunla kim ilgilenmesi lazım, mesela bir karar çıktıysa hangi bakanlık ilgileniyorsa oraya gidiyoruz, hala o karar hakkında hiç bir şey bilmiyorlar ya da ulaşmadığını söylüyorlar. Biz bunu duyuyoruz, gidiyoruz o ilgili bakanlığa, hala o kararın gelmediğini ya da daha net olmadığını söylüyorlar. Yani tam bir iletişim sıkıntısı yaşıyoruz. Üç konuda eğitim, sağlık ve çalışma ile ilgili söyleyeceğim şeylerim var. Vakit müsaitse konuşayım izin verirsiniz.

Yusuf MUHAMMED (Tercüman)

Suriye Türkiye Dostluk Derneği'nden geliyorum. Adım Yusuf Muhammet. Ankara da yaşıyorum. Tabi sahada aktivistim. 4 senedir sahada bulunuyoruz. Benim en çok dikkatimi çeken nokta bence her şeyi çözebilecek şey daha hala önem verilmiyor, önem veriliyor da o kadar değil, her ülkeye giden Suriyeli kesinlikle o ülkenin dilini bir sene içerisinde çözebiliyor. Bir tek buradakini benim gördüğüm yaşadığım ve tespit ettim bir Suriyeli olarak, 4 sene, 5 sene bulunmuş biri hala Türkçe dilini bilmiyor. Bu konuda çok eksikler var hala. Suriyeliler bence her konuyu çözebilir; bence dil konusunda. Buna çok önem verilmeli, Yazın da okullar bence Suriyeliler için tahsis edilsin, Türkçe öğrensinler, madem yazın okullar boş, müsait. Bence en büyük sıkıntı dil sıkıntısı. Her şeyi çözebilecek bir şey. Çünkü ne yazık ki her sıkıntının başında Türk kanunlarını bilmiyorlar. Türk kanunlarını

bilmesi için iletişim yok, duygularını iletecek dil yok. Her konuda, her konuda, her konuda dil sıkıntısı çözülmedi. Bu konuşmuş olduğumuz sıkıntıların hiç biri çözülmeyecek.

İkincisi biz çok toplantılara katılıyoruz. Ama bakıyoruz mesela yüzde doksan Türk katılanlara oranla Suriyelilerin oranları çok düşük, madem onların sıkıntısına bakmak istiyorsak, madem onların sıkıntısını dinlemek istiyorsak, onları kendi ağızlarıyla dinlersek daha iyi olur, Burada emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Daha çok sıkıntılarımız var. Müsait vakitlerde inşallah konuşacağız.

Nihat Eri

Tercüman arkadaşımız Yusuf Muhammed'e teşekkür ediyoruz. Suriyeli arkadaşlarımız çok ciddi önerilerde bulundular. Dil öğrenmek ger-

çekten çok önemli. Eğer bir ülkenin dilini bilmiyorsanız haklarınıza da sahip çıkamazsınız, yeterli eğitim de alamazsınız. Almanya'daki Türklerden bunu biliyoruz. Yeterince Almanca bilmeyen Türk öğrenciler, maalesef geri zekalılar sınıfına alınıyorlar. Almanca'yı yeterince bilmedikleri için dersi anlamayan Türk öğrencilerinin, zeka düzeylerinin düşüklüğü dolayısıyla dersleri öğrenemedikleri varsayılıyor ve zekası düşük olanlarla aynı okullara gönderiliyor bu yolla onların yüksek öğrenim yapmaları engelleniyor. Türkiye'de de eğer sığınmacılar için, bir sağlıklı entegrasyon düşünülüyorsa, dil öğrenmelerine çok önem verilmelidir. Yaz tatili esnasında okullar bu işe tahsis edilsin gibi bir teklif geldi. Bu da çok doğru bir şey. Milli Eğitim temsilcisi arkadaşlarımız var aramızda, onlar muhtemelen not almışlardır.

Mustafa GÜNDÜZ

Öğleden sonrası için ben yine bir pas atayım. Aramızda Dünya Türkistanlılar Derneği Genel Başkanı Sayın Abdullah Akyol var. Onlar üzerinden Türkiye'nin geçmiş bir deneyimi var. Onları paylaşabiliriz diye düşünüyorum. Yine Afgan Özbek dernekleri başkanı Sayın Selim Bukara aramızda. Ben onlardan da bilgi almak istiyorum çünkü onlar Suriyelilerden daha önce geldiler. Aşağı yukarı herhalde bilebildiğim, hatırladığım kadarıyla 40 yıl öncesinin deneyimi var, çok farklı deneyimlerimiz var. Özellikle Afganistan'dan gelenlerin statüleri farklıydı. Tabi orada biraz da davet usulü oldu. Gene misafir gibi algılandı sonra farklı statüler tanındı. Bu süreçler sanırım Suriye'den gelenler için de yaşanacak. O nedenle bu arkadaşlarımızın da öğleden sonraya hazırlanmalarını rica ediyorum. Buyurunuz Duygu Hanım.

Duygu SUCUKA

Sabah açılıştan beri çok şey konuştuk, zor konuları, ciddi sorunları ele aldık, ortam biraz gerildi gibi. Ben birazcık ortamı yumuşatma adına

bir şeyi paylaşmak istedim. Organizasyon sırasında, listemizdeki Suriyeli olsun, Afgan-Özbek temsilcileri olsun, onlarla zaman zaman konuşuyorduk ve o ara bir soru gelmişti. Sorunun sahibi dedi ki "göç idaresi orada olacak mı?". İlgili bütün kurumlar olacak dedim ben, YÖK, AFAD, Türk Kızılayı ve bakanlıklar. Neden sordunuz dediğimde "toprak dağıtılıyormuş Türkiye'deki sığınmacılara" dedi. Yerleşim amacı taşıdıkları için sanıyorum böyle bir şey duymuşlar ve merak etmişler. Toprak verme konusu aslında bizim göçerlerle ilgili çalışmalarımızda çok konu oldu. Ben de dedim ki kendilerine "sanmıyorum, göç idaresi değil sorunuzun cevabı, İskan dairesinde". İskan Daire Başkanımız buradalar. Altan Bey. Daha sonra kendilerini dinleyeceğiz.

Nihat ERİ

Biz de teşekkür ediyoruz Duygu Hanıma. Ben de bir şey söyleyeyim; 2016'dayız ama hala 1951 yılında çıkan yasalarla, böyle devasa bir sorunu göğüslemeye çalışıyoruz. Yasal düzenleme yapma ihtiyacı ortadadır. Milletvekiliyken çok yasa çıkardığımız için şöyle bir espri yapıyordu milletvekili arkadaşlarımız, "habire kanun çıkartıyoruz, yahu bu memleketin hiç mi kanunu yoktu". Görüyoruz ki, birçok konuda ya kanun yok ya da olanlar yetersiz, daha çok yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Hepinize teşekkür ediyoruz, Harun Hocam kısa bir ekleme yapmak istiyor, hocam buyurun.

Harun ÖZTÜRKLER

Hocam ben aradan önce izin istemiştim hocamdan, bir cümle. Daha önce söylediniz işte 1950'lerde çıkan kanun diyoruz ama birçok şeyi planlamadık, planlamadık ve en sonunda da geldi Göç İdaresinden arkadaşlar beni bağışlasınlar ama Genel Müdürlük içinde örgütlendi. 2011 yılından beri ben sürekli söylüyorum. Acilen biz bir göç bakanlığı kurmalıyız.

Abdullah AKSOY

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi adına katılıyorum. Bu etkinliği düzenleyen Güneydoğum Derneğine çok teşekkür ediyorum. Şimdi aslında çok şey konuşuldu ve bunlar birbirine benzer yaşanan sıkıntılar. Kilis'in sıkıntısı Antep'in de sıkıntısıdır. Antep'in sıkıntısı Hatay'ın da sıkıntısıdır. Özellikle kira konusunda ciddi anlamda Gaziantep'te bir artış oldu. Bu da bizim hem Suriyeli vatandaşlara hem bizim Türk vatandaşlara çok ciddi anlamda bir külfet yükledi. O yüzden şu ana kadar da hemen hemen her gün, ülkemizin farklı bölgelerinde bu sorun çözüm önerileriyle ilgili toplantılar, çalıştaylar, paneller düzenlenmektedir. O yüzden biraz da aslında toplantılardan ziyade iş üretmeye yönelik artık ciddi anlamda adımlar atılması gerekiyor.

Sabah oturumunda terimler konusunda bir konsensus yani bir dil birliği sağlanmadığı konusunda fikirler oldu. Evet, gerçekten sığınmacı, mülteci, misafir, göçmen, geçici koruma gibi değişik adlar kullanılıyor. Aynı zamanda sosyal uyum, yok toplumsal entegrasyon, yok toplum-

sal adaptasyon gibi değişik değişik kelimeler kullanılıyor. Bu da kolay bir şey değil. Artık arkadaşlar üç milyon civarında bir insandan bahsediyoruz. ABD bir yıl içerisinde bir milyon mülteci alacağım diye söz verdi, taahhüt etti. Şu an gelen nokta sekiz ay geçmiş, şu ana kadar daha on bin civarında kişiyi almamış. Yani Dünya'nın en süper gücü, sekiz ayda on bin kişiyi alamamış. Neden? Yok mevzuat, yok istememe, o yüzden bizim gerçekten Türkiye olarak gerek ulusal gerek uluslararası toplantılara katıldığımız zaman gıpta ile bahsediyorlar Türkiye'den. Ama taşın altına maalesef kimse elini sokmuyor.

Krizin başladığı 2011 yılından beri binlerce sivil yaşamını yitirmiş, göç etmiş, yüzbinlerce sivil, farklı memleketlere gitmiş, kendi ülkesinde zengin biri başka memlekette mesela kâğıt toplama işini yapıyor. Daha önce Suriye'de değişik fabrikaları olan zengin iş adamıyken, maalesef gerek Türkiye'de gerek başka ülkelerde şu an kâğıt toplama işini yapıyor. Bunun yaşadığı sosyal, psikolojik bunalımını hepimiz tahmin edebiliyoruz.

Suriye krizi, maalesef insanlığın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşadığı en büyük insanlık dramı olarak tarihe geçmiş. Bu insanlık dramına kayıtsız kalmayan Türkiye, krizin başladığı ilk günden Suriyeli kardeşlerimizin yanında olmuştur. 2011 yılında 250 kişilik bir grubun Gaziantep'e gelmesiyle başlayan göç dalgası, şu an 2 milyon 750 bin civarına ulaşmıştır. Hepimizin bildiği gibi hükümetimizin Suriye politikaları konusundaki ilkeleri; bir açık kapı politikası, ikincisi geri göndermeme, kendi isteği olmadan geri göndermeme ilkesi, üçüncüsü de geçici koruma olarak üç temelden oluşmaktadır. Bu da Sayın Valimizin sabah oturumunda bahsettiği gibi İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve 1951 Cenevre Sözleşmesi dahil uluslararası hukuk ilkeleleriyle örtüşmektedir.

2014 yılından itibaren Dünya'daki en fazla göçmen nüfusunu barındıran Türkiye, Suriyeli misafirlere yönelik şu ana kadar 10 milyar doları aşan bir harcama yapmıştır. Hepimizin yakından takip ettiği üzere Orta Doğu'da yaşanan, insanlardan çok insanlığın öldüğü trajedinin, özellikle Gaziantep üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin azaltılarak toplumsal huzur ve barışı sağlama yönünde Gaziantep Büyükşehir Belediyemizin yürüttüğü çalışmalardan söz edeceğim. Ancak gönül isterdi ki bugün burada göç eden Suriyeli misafir için ne yapabiliriz, bu alanda yaşanan sorunları ve çözüm önerilerini değil, Suriye'deki barışı ve Suriyelilerin kendi ülkelerini yeniden inşa etme sürecini konuşuyor olsaydık. Çünkü biliyoruz ki hiçbir şey, hiçbir yardım, vatan duygusunun yerini dolduramaz. Suriye krizi küresel bir meseledir ve hepimizi etkilemektedir. Tüm bireyler, tüm devletler, tüm kurumlar, daha iyi bir Dünya için elini taşın altına koymalı ve bu insanlık dramını bir film gibi izlemekten daha fazlasını yapmak zorundadır. Batılı devletler, sürecin başından beri konuya duyarsız kalmış, ancak son yaşanan kaçak göçler neticesinde Türkiye'yi destekletip Avrupa'ya göçü çeşitli politik ve ekonomik kaygılarla engellemeye çalışmaları, maalesef etik değil.

Gaziantep'te bulunan kayıtlı Suriyeli misafirlerimizin sayısı, yaklaşık şu an 350 bin civarındadır. Bu sayının büyük bir bölümü, yaklaşık 300 bin kişi kent merkezinde bulunmaktadır. 50 bini de çadır kent ve konteyner kentte bulunmaktadır. Değerli katılımcılar, TÜİK verilerine göre 2012

verilerine göre Gaziantep nüfusu bir milyon 800 bin olarak tespit edilmiş ve 2023 projeksiyonu olarak 2 milyon 257 bin kişi olarak öngörülmüştür. Ta 2012 yılında... Ancak 2015 yılında kentte yaşayan Suriyeliler ile birlikte toplam nüfus şu an 2 milyon 200 bini aşmış ve neredeyse 2023 yılı projeksiyonuna sekiz yıl önce ulaşmış bulunmaktadır. Haliyle bu nüfus, şehrimizin %20'sini Suriyeli misafirlerden oluşturmaktadır. Bu kadar kısa bir zamanda bu denli bir nüfus artışı, Dünya'nın en gelişmiş kentlerinde dahi sosyal, çevresel, ekonomik, eğitim, alt yapı, sağlık ve bunun gibi alanlarda çok büyük sorunlara neden olabileceği hepimizin malumudur.

Kıymetli katılımcılar, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi olarak Suriyeli misafirlere hizmet sunarken kendi vatandaşlarımızdan ayırmadan, insan hakları ve sosyal adalet ilkelerini temel alan bir yaklaşımla hareket etmekteyiz. Suriye krizine yönelik çalışmalarımız, önceleri acil müdahale ve insani yardım temelli iken artık kapasite geliştirme ve toplumsal kalkınmaya yönelik çalışmalar yürütmekteyiz. Çünkü beklenmeyen bu hızlı nüfus artışı, sadece sosyal hizmetlere olan talebi arttırmamıştır. Sosyal yardımların yanı sıra içme suyu, kanalizasyon, çevre sağlığı, konut, park ve yeşil alanlar, ulaşım, sağlık hizmetleri katı atık gibi alanlarda da ihtiyaç ve talebi arttırmıştır. Bu talebin karşılanması ve belediye hizmetlerinin yapılması, bakımı, onarımı, işletilmesi için daha fazla ilave personel, ekip ve ekipman temin edilmek zorunluluğu doğmuş, bu da belediyemize ciddi bir ilave mali yük getirmiştir. Bu çalışmalar neticesinde, 2011 yılından günümüze kadar toplam yaklaşık 300 milyon dolardan yani yaklaşık bir trilyondan fazla Gaziantep Belediyesinin kendi öz bütçesinden harcama yapmıştır.

Belediye olarak plan ve politikalarımızı, Suriyeli misafirlerimizin kalıcı olabileceği durumu da göz önünde tutarak, kısa, orta, uzun vadeli ve mikro, mezo, makro düzeyde yapılandırmaktayız. Suriyeli misafirlerin yaşam kalitesini arttırmaya yönelik yaptığı çalışmalara kısaca değinmek istiyorum. Ancak şunu da ifade etmeden geçmek istemiyorum. Ne zaman biteceği belli olmayan bu savaşın bu savaş ortamında bir neslin yok olmaması için savaş sonrasında fetret dönemi ve gerileme yaşanmaması için özellikle genç ve çocukların ellerinden tutmamız lazım.

Hükümetimizin özellikle eğitim alanında başlattığı seferberlik ve bazı STK'ların eğitim alanındaki çalışmaları takdire şayandır. Bu bağlamda eğitim alanında da Gaziantep eğitimin lokomotif durumundadır. Şu an okula gitmesi gereken 100 bin civarında çocuğumuz bulunmaktadır. Bunun 65 bin civarında şu an eğitim sisteminin içerisinde eğitim görmektedirler. Temel eğitimin birinci sınıfına gelmiş öğrencilerin (Halep'te olsaydı bu öğrencilerin eğitime başlaması oran olarak % 85'ti), Gaziantep'te şu an %98'i eğitim sisteminin içindedirler. Sadece 40 bin civarında eğitim dışı bir öğrenci kapasitemiz var. Onlar da daha çok lise ve daha 18 yaşından büyük olan öğrencileri teşkil etmektedir.

Gaziantep BB olarak sayın bakanımızın, başkanımızın talimatıyla Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı bünyesinde Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü kurulmuş bulunmaktadır. Bu müdürlüğümüzdeki amacımız, insan hakları ve sosyal adalet temelinde etkin sosyal hizmet sunumu yapmak, Belediyemizin Suriyeliler ile çalışan birimleri arasındaki koordinasyonu sağlamak, uluslararası kurumlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılmasını sağlamak, ihtiyaç odaklı projeler üretip yürütmektir.

İkinci bir çalışma alanımız, Suriyeli misafirler Bilgi ve Eğitim Merkezi. Gaziantep BB tarafından iki adet Suriye Bilgi ve Eğitim Merkezi kurmuş ve geçici eğitim merkezi statüsünde hizmet vermeye devam etmektedir. Burada 1500 civarında çocuğumuz, ilkokul ve ortaokul eğitimine devam etmektedir. Merkezimiz, maddi imkânları kısıtlı, bu sebeple okula erişim şansı olmayan çocukları hedeflemektedir. Bunun 1500'den 400 civarındaki tamamıyla yetim öğrencilerimizden oluşmaktadır. Okul servisi ulaşım dahil, öğrencilerimizin kitap, giyim, kırtasiye ve tüm giderleri belediyemiz tarafından karşılanmaktadır. Aile görüşmeleri ve psikolojik destek hizmeti verilmektedir. Ayrıca bizim başka bir hizmet alanımız, Yetim Koordinasyon Merkezini kurduk. Burada hem bizim Türk vatandaşları hem Suriye'den gelen misafirlerimizin yetim olan ailelerle diyalog içerisinde. Ev ziyaretleri yapılıyor, maddi destek veriliyor.

Başka bir hizmet alanımız, Ensar Toplum Merkezini kurduk. Bu toplum merkezimizde Suriyeli misafirlerle yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmakta, bilgilendirici seminerler dü-

zenlenmektedir. Hukuk, sağlık, eğitim, sosyal hizmetler, kültürel ve sportif hizmetler konusunda danışmanlık görevi yürütmektedir. Merkezimiz, Suriyeli misafirler ile toplumsal kaynaklar arasındaki köprü görevini görmektedir.

Başka bir hizmet alanımız Sosyal Araştırma Merkezi. Kısacası SARMER dediğimiz bir merkez kurduk. Sosyal Araştırma Merkezi ile Gaziantep'teki tüm mahallelerde sosyo ekonomik yönden dezavantajlılar başta olmak üzere tek tek hane ziyareti yapılarak şehrin sosyal risk haritasını çıkarmaya yönelik bir çalışma yürütmektedir. Bu çalışma, tüm Gaziantep halkına hitap etmekte, aynı zamanda Suriyeli ailelerin verileri de ayrıca rapor edilmektedir. Gaziantep Sanat ve Eğitim meslek edindirme kursları adı altında Belediyemize bağlı olarak il ve ilçe merkezlerinde tüm vatandaşlarımıza hizmet veren yirmiden fazla merkezimiz vardır. Bu merkezlerimizden bütün Suriyeli vatandaşlar da faydalaniyorlar. Hem sanat ve meslek eğitim kurslarına devam ediyorlar, bu vesileyle verilecek mesleki kurslar ile Suriyeli misafirlerimizin, özellikle kadın ve gençlerin daha iyi şartlarda istihdam olanağına kavuşması amaçlanmaktadır.

Ayrı bir hizmet alanımız Kadın Konukevi... Şiddet mağduru kadın ve çocukların güvenlikleri sağlanana kadar bu merkezimizde yatılı olarak kalmaktalar. Hem Türk vatandaşlarımız hem Suriyeli vatandaşlar kalabiliyorlar. Savaşın en büyük sonuçlarından çocuk gelinlerle mücadeleyle yönelik proje yürütülmektedir.

Başka bir hizmet alanımız sağlık hizmetleri... Gaziantep Büyükşehir Belediyesine bağlı İnayet Topçuoğlu hastanesi var. Burada sadece 2015 yılında 30 binden fazla Suriyeli vatandaşımız sağlık taramasından geçirilmiştir.

Başka bir hizmet alanımız sosyal yardımlar... Yardıma ihtiyaç duyan Suriyeli misafirlere insan onuruna yakışır bir şekilde sosyal belediyeciliğin gereği olarak yaşam kalitelerini arttırmaya yönelik sosyal yardımlar yapılmaktadır. Bu kapsamda binlerce Suriyeli misafirimize gıda yardımı, aşevi hizmeti, kıyafet ve ayakkabı, battaniye, kitap seti, oyuncak, spor kıyafeti, halı ve kanepe, dağıtımı yapılmıştır. Değerli katılımcılar, burada sözlerimi bitirirken, artık savaşın, gözyaşının olmadığı, barış, huzur, refah, birlik ve kardeşlik içerisinde bir dünya, özellikle bir İslam dünyasını temenni ediyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Oktay TATLICIOĞLU

Oktay Tatlıcioğlu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümündeyim. Aynı zamanda Hacettepe Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezinde Murat Erdoğan ile de çalışıyorum. Vali Bey açıklamıştı, Cenevre Sözleşmesindeki çekinceyle ilgili. Şu an Dünyada dört ülkeyiz çekinceyi bırakan. Kongo Cumhuriyeti, Madagaskar ve Türkiye. Bu sıralamadayız, onu hatırlatmakta fayda var. Afganlarla ilgili de, hep Suriyelileri konuşuyoruz bu çalışmalarda, buna benzer çalıştaylarda ama Afganlar bu ülkenin uzun zamandır misafirleri. Hani buna misafir de diyemiyorum. Bir tanımlama da yok. Hala bekliyorlar, sığınmacıyız diyorlar. Başvurularını yapmışlardı başka ülkelere gidebilmek için. Çok ağır aksak ilerliyor süreç. İşte çalışma izni Suriyelilere çıkıyor onlara çıkmıyor. Pek çok sorunları var. Onlar kendilerini çok daha iyi anlatacaklardır.

Aslında ülke olarak cevaplamamız gereken soru şu: Biz Suriyelilerle ilgili ne yapacağımızı belirlemek için amacımızı belirlememiz lazım. Hala misafir mi sayacağız, Türkiye’de kalacaklarsa ona göre mi değerlendireceğiz? O konuda net değiliz, bir politika olarak bir şey ortaya koymadık. Bazen mülteci diyoruz, bazen %80’i kalır diyoruz. Bazen %50’si kalır diyoruz, ama hep misafir diyoruz. Bu hukuki sürecin netleştirilmesi, politikaların üretilmesi açısından çok önemli. O yüzden öncelikle belki onu netleştirmekte fayda var. Bu uyum başlığı altında konuya girecek olursam hassasiyet noktasında bir şeye vurgu yapmak istiyorum. Uyum meselesini, uyum kavramıyla belki konuşmamak gerektiğini düşünüyorum. Entegrasyon veya kaynaşma dediğimiz Almanya’nın, İngiltere’nin geldiği nokta burası en azından Türkler özelinde. Birlikte anlaşacağız. Biz bu işi Türkiyeli ve

Suriyeliler olarak halledeceğiz. Sadece Suriyelilerin bize uyması yetmeyecek. O yüzden karşılıklı bir iletişimi, etkileşimi sağlayacak interaktif bir ilişki kurmamız gerektiğini düşünüyorum. Böyle düşünersek politikalarımızı da ona göre net ortaya çıkarırız.

Yerel yönetimlerle ilgili sorunlarımız aslında daha temelde mevzuatla ilgili. Çünkü yerel yönetimler hizmet üretemiyorlar hukuki manada. Yani üretken hizmetler var. inisiyatiflerle yapılan, belediye başkanının ya da sosyal işler müdürünün vesaire inisiyatifiyle yapılan işler var ama henüz yerel yönetimler mevzuatında göçmenlerle ilgili hiçbir ibare yok. İki dayanak var: Bir, sosyal yardımlarla ilişkisi, sosyal belediyecilik bağlamındaki madde, bir diğeri de hemşeri hukuku. Hemşeri hukuku da belediye sınırları içinde yaşayan herkesin o ille ilgili karar mercilerine katılabilme konusu var. Bunun dışında herhangi bir hizmet üretebilecek mevzuatı yok. Olmadığı için de İller Bankasından hiçbir destek alamıyorlar. Yani işte Kilis'ten bahsettik. Açıklama yapmam lazım herhalde, İller Bankası, o ilin nüfusuna göre bir pay ayırmakta belediyelere. Şimdi Kilis'ten bahsediyoruz. Kilis'te Türkiyeli'den fazla Suriyeli var ve hala Türkiyeliye göre pay alıyor. Bu şekilde de hizmetlerin üretilmesi çok ciddi sorun yaratmakta. O yüzden yerel

yönetimlerin bu konudaki yetkilendirilmesi çok önemli. Çalışanların kaydı ile ilgili evet bir düzenleme yapıldı, yönetmelik yayınlandı. Bildiğim kadarıyla henüz bu yönetmeliğin bildiğimiz sonuçlarını alamadık. Yani evet bir yönetmelik yapıldı. İşverenin başvurusuna bağlı bir yönetmelik. Bir kere oradan bir sorun var. İşveren ne kadar ister kayıtlı çalıştırmayı, onu hepimiz biliyoruz aşağı yukarı. Ankara Ticaret Odası Borsasında konuşuyoruz bu konuyu. O açıdan önemli bir eksik olarak değerlendiriyorum. Keşke istatistiği de almış olsaydık.

Bir diğer konu, çok ciddi oranda çalışan çocuk var. Yani biz kamplarda da çalıştık bir dönem. Araştırma vardı. Beş yaşına kadar düşen bir çalışan çocuk sorunu ile karşı karşıyayız. Bunun hakikaten çok ciddi üzerine gitmek gerekir.

Dil sorunu sadece Türkçe öğretmekle bitmeyecek. Çünkü bu insanlar Türkiye'de yaşıyor ama Arap. O yüzden Arapçanın Türkçe ile birlikte öğretilmesi çok elzem bir konu. Anadilde eğitim akademik gelişme açısından çok önemli. Entegrasyon konusu ile ilgili de ortak değerlerin üretilmesi çok önemli, altının çizilmesi gerekir. Ortak değerler üzerinden bir aidiyet oluşturulması gerektiğini hatırlatmak istiyorum son olarak. Teşekkürler.

Abdullah AKYOL

Hepinize saygılar. Ben Abdullah AKYOL. Dünya Türkistanlılar Derneği Genel Başkanım. Biz bu derneği kuralı bir sene oldu. Bir sene içerisinde Uygur Türkleri başta olmak üzere Özbek, Kırgız, Tatar ve Nogay Türkleri ve diğer dernekler hemfikir olarak bir seneden beri birlik beraberlik içerisinde birimizin derdi hepimizin derdi diyerek yola çıktık. Faaliyetlerimizi sürdürmeye gayret gösteriyoruz. Az önce hocamızın dediği gibi, Türkiye Cumhuriyetine gelen en eskilerden biriyim Uygur Türkleri olarak. Son zamanlarda, 90'dan sonra Afganistan'daki savaştan sonra, Taliban'ın zulmüne uğrayan Özbek kardeşlerimiz bize katıldı. Türkiye Cumhuriyeti'nde 22-23 bin Türkistanlı mülteci var. Şimdi bu mültecilerin birçoğu vatandaşlığa geçmiş durumda. Bir kısmı da beş bine yakını veya beş binden biraz daha az gibi, bunlar kamplarda kalıyor. Diğer-

leri göçmen statüsünde şehirlerde yaşamaya gayret gösteriyor.

Bizim diğer şehirlerdeki teşkilatlarımız, İstanbul, Kayseri başta olmak üzere buradaki teşkilatlarımız gelen mültecilere, gelen göç ailelerine bir şekilde sahiplenip yardımcı olmaya gayret gösteriyor. Ankara'da Özbek, Uygur olaraktan sıkıntılı olan, 360'a yakın ailemiz vardır. Bu ailelerimizin çoğunluğu yasadışı olarak gelen ailelerdir, yani kayıt dışı olan, pasaportsuz Türkiye Cumhuriyeti'ne giriş yapan aileler. Şimdi bu ailelerimizin büyük sıkıntıları var. Başta oturma izni sorunu. İkincisi bu ailelerin okula gitmek isteyen, topluma kazandırılmak istenen çocukları var. Bunların velileri de dâhil Türkçe bilmedikleri için bunlara Türkçe eğitim veremiyoruz. Ankara'da bir yer tutmuştuk. 200-

250 tane öğrencimize Türkçeyi öğretip de okullara hazırlayabilir miyiz diye. Masa, sandalye kendi imkânlarımızla aldık ama kapatmak zorunda kaldık. Çünkü kirasını ödeyemedik.

Şimdi ben şuna geleceğim. Büyükşehir Belediyesi'ne müracaat edin dediler. Rapor olarak müracaat ettik. Büyükşehir Belediyesi şunu dedi: Size yiyecek sağlayabiliriz. Bizim Doğu Türkistanlı olarak, Özbek kardeşlerimiz olarak bu insanlar hazır yiyecek kesinlikle istemiyor. Bu insanları topluma kazandırmak için eğitilmesi gerekir. Çoluk çocuk dahil. İki, bu insanlara iş imkanı sağlamamız gerekir. Biz şimdi dernek olarak kendi imkanlarımızla çevremizde iş imkanı sağladığımız zaman çalışma izni olmadıkları için veya oturma izni olmadıkları için hem işverene sıkıntı oluyor hem çalışana sıkıntı oluyor. Sağlıklı bir şekilde çalışmıyorlar. Biz bunu istiyoruz. Diğer belediyelere gittik, aynı lafı dinledik. Kaymakama gittik, kaymakam dedi ancak ev kirasına yardım yapabilirim.

300'e yakın çocuğumuz var. Bu çocuklarımızı kendi içimizde Türkçe eğitim verelim, okula hazırlayalım dedik. Kayıtsız olan, kayıt dışı olan, hiçbir resmiyeti olmayan velilerimizi, öğrencilerimizi okullara kaydedelim dedik. Çünkü hiçbir resmi kayıt olmayınca okullar da kayıt yapmıyor. Zeytinburnu Kaymakamlığının bir yazısına istinaden Altındağ Kaymakamı, Altındağ Bölgesindeki Afgan, Özbek ailelerin çocuklarının kaydını yaptırdı. O çocuklar sonradan ilkokula başladılar, okumaya devam ediyorlar.

Yani bizim önde gelen sıkıntılarımızdan biri de eğitimidir. Biz bu eğitime nasıl bir destek alabiliriz, devlet veya kurumların nasıl bir katkısını alabiliriz. İkincisi buraya gelen ailelerimize nasıl bir iş imkânı sağlarız? Bunların meslekleri var. Mesleği gereği bunlara bir eğitim verip de topluma nasıl kazandırabiliriz, bunun gayreti

içerisinde olmamız gerekiyor. Sizin gibi duyarlı büyüklerimizin önünde bu destekleri bekliyoruz işin açığı. Az önce de kardeşimizin dediği gibi, Doğu Türkistan ve Özbek kardeşlerimizin mülteci komiserliğine başvuru yaptığı zaman bekliyorlar, maalesef 18 seneden beri bekleyen kardeşimiz var. Türkiye Cumhuriyeti'nde Avrupa'ya gideceğim diye 18 sene olmuş. Yani kendi tek gelmiş, bir sene sonra hanımını getirmiş, şu anda altı tane çocuğu var, düşünebiliyor musunuz? Ve bu mülteci durumunda kampta yaşamaya çalışıyor, bizim desteklerimizle yaşamaya çalışıyor ve bu ağabeyimizin ne bir iş imkânı var ne de bir çocuklarına gelecek sağlayabilmiş. 18 seneden beri burada. Diğer insanlara (mültecilere) bakılınca daha fazla Avrupa'ya gitme şansları oluyor. Ama bizim Doğu Türkistan, Özbek, Afgan kardeşlerimize gelince biraz ikili politika gibi geliyor. Yani bizim sıkıntılarımız bunlar. Bizi sabırla dinlediğiniz için ve bu toplantıyı sağlayan başta dernek başkanımız, değerli Ticaret Borsa Başkanımıza, değerli misafirlerimize hepinize saygılar sevgiler. Allah'a emanet olun.

Nihat ERI

Abdullah Akyol beye teşekkür ediyorum.

Türkiye'ye göç edişlerinin üzerinden tam 30 yıl geçmiş ama hala çözüme kavuşmamış sorunlarının olduğunu görüyoruz. Eğitim sorunları özellikle sorun olarak devam ediyor. Anladığımız kadarıyla sorunlu olanlar, sonradan gelen ve kayıt dışı olan 360 ailedir. O kadarcık bir aile söz konusu. Tabii Suriyeliler ile kıyaslandığında devede kulak bile değil. Çok kolaylıkla çözülebilecek bir sorun gibi gözüküyor.

Afganistan'dan gelen bir Özbek temsilciye sözü vereceğim, Buyurun Sayın Muhammet Selim Bey.

Muhammed Selim BUKHARA

Ben Muhammed Selim Bukhara. Afganistan'dan gelen Özbeklerin temsilcisiyim. Sayın Başkanım, biz 1980'de geldik, Hatay'a yerleştik. Kenan Evren getirdi bizi Pakistan'dan. Rusya savaşıdan kaçıp İran'a, Pakistan'a göç ettik. Ondan sonra Pakistan'da duran Özbekler Türkiye'ye geldiler. Biz İran'da kaldık 25 sene.

Bizim şu an Hatay, Gaziantep, Adana, Şanlıurfa, İstanbul, Tokat, yani her yerde bizden var. Yarı kadarımız önce geldikten sonra arkadan amcamız geldi, dayıoğlumuz geldi, böyle yerleştik. Ankara'da Gölbaşı, Altındağ, Saray, Pursaklar'da yaklaşık 300- 400 aile var. Zaten Duygu Ablam arada sırada bizim derneğimize uğrayıp orada insanları görüyor. Ben 2014'te orada bir dernek kurdum. 14 yaşında, 13 yaşında 120 tane çocuğu orada kendi imkânlarımızla bir sene okuttuk. İnsanlardan on lira beş lira

toplayıp masa aldık, sandalye aldık.

Bizim oturduğumuz yer Çinçin Mahallesi. O mahalle biraz karışık yani iyi değil. Orada 15 yaş 18 yaşındaki çocuklar okula gidemiyor. Gitmedikleri zaman o çocuklar da sigara falan başlıyor, gençler bozuluyor. Onun için kendimiz bir dernek tutup bir sene falan onu ben idare ettim. Fazla elimizden birşey gelmedi. Ondan sonra Abdullah Ağabey başkanımızla tanıştık. Dedik aynı yolda zaten beraberiz, Dernek zaten bir şey yapmıyor, birlik beraberlik olmadığımız için hepimiz buraya toplandık. Biz de geldik bu ağabeyimizin yanına. Şu an başkanımız bu, yardımcısı biz olduk. Özbek, Kazak, Kırgız hepimiz aynı yola çıktık.

Bize her taraftan yardım oluyor, Allah razı olsun devletinden de, milletinden de. Her türlü yardımı yaptılar. Altındağ Bölgesinde yaşayan

insanlar, kendiniz gelip bir baksanız, orada insanların yaşantısı yaşantı değil. Bir gün çalışıyor, beş gün boş. Orada yıkılan evlerde oturuyorlar. Aşağı gittiğin zaman kira durumları da iyi değil. İnsanların en az 5, 6, 8 çocukları var. Öyle bir durum.

Burada bizim en büyük sıkıntımız çalışma izni. Geçen dönem Afganistan'dan olsun, Uygur olsun, Özbek olsun, beş senesi dolduğu zaman direkt vatandaş olma şansı vardı. Şu an o beş sene de olsa vatandaş olamıyor. Neden? Git ev al, ev tapusu olsun, çalışma hakkı olsun. Zaten çalışma hakkı olduğu zaman vatandaşlığa direkt geçecek. Yani şu an bir insanın bir ev parası olsa onun çalışma iznine gerek yok. Benim bugün 100 bin lira param olsa çalışmama gerek yok. Ev de alırım, vatandaş da olurum. Adamın orada beş lira parası yok, nasıl gidip ev tapusu alsın?

Oturma izni var. Suriyeli kardeşler de bizim kardeşimiz. Şu an biz sağlık ocağına gittiğimiz zaman, Suriyeli kardeşim gelip para vermeden muayene olur, ben Özbek olduğum için 500

lira para ödemem lazım. Benim şu an çocuğum olacak. Oraya 500 lira para vermem lazım, giriş yapıp onu tedavi etmem lazım. Yani bilmiyorum benim suçum ne, onu ben de bilmiyorum. Benim buradaki kardeşlerimin böyle bir sorunu var. Altındağ'da Gölbaşı'nda insanlar sağlık ocağına gidemiyorlar. Hasta olsa hastaneye gidemiyorlar. Kimse bizim sesimizi duymuyor.

Ben 2006'da geldim Türkiye'ye. On senedir buradayım. On seneden beri ben her tarafa gidiyorum. Yabancı şubeye gittim, Milli Eğitim Bakanlığına gittim, Valiliğe gittim. Bu çocuklar için hiçbir şey yapamadım başkanım. Şu an o çocukların yarısı misafir olarak Altındağ Bölgesinde okulda, yarısı Konya'da, yarısı Aksaray'da. Masa sandalyemizi topladık bir yere koyduk. Yerimiz yok. Dilden bizim o kadar sıkıntımız yok, bizim dilimiz Allah'a şükür Türk. Özbek ile Türk'ün arasında bir sıkıntımız yok. Arada sırada bir kayma olur. İstanbul dili ile Trabzon için aynı. Türk dilimiz hiç farkı yok. Fakat bize yardımcı gerek yok. Bize çalışma izni verilsin, Allah'ın izniyle elimizle çalışıp kendimizi doyururuz. Teşekkür ederim.

İshak AYDEMİR

Çok teşekkür ederim. Öncelikle bu Çalıştay'ı düzenleyen dernek başkanımıza, yönetim kurulu üyelerine ve oturum başkanlarımıza teşekkür ederek başlamak istiyorum. Sabahtan beri konuşuyoruz, hepimiz farklı açılardan bakıyoruz. Mültecileri, karşılaştıkları sorunları herkes kendi penceresinden, kendi açısından değerlendiriyor.

Biraz önceki Afgan ve Uygur misafirlerimizin konuşmalarını dinledim. Gerçekten karşılaştıkları sorunlar önemli sorunlardır ve hepimiz biliyoruz ki bir sorunun toplumsal sorun haline gelebilmesi için mutlaka büyük kitleleri etkilemesi gerekir. Hatta biraz önce yemek arasında Afganlı misafirlerimizle konuşurken sordum. Sayınız ne kadar dedim. 1000 civarında, öyle şeyler söylediler. Ve Uygurların da yaklaşık olarak o civarda olduğunu. Maalesef onların karşılaştığı en büyük dezavantaj, sayılarının az olması. Suriyeliler gibi büyük bir kitleye sahip olmuş olsalardı onlar da Suriyelilerin karşılaştığı ya da onlara tanınmış

olan haklar bağlamında düşündüğümüzde, onlara da tanınacaktı. Fakat bu bir şey değiştirmiyor. Sonuçta bizim karşıımızdaki insandır. İster Suriyeli olsun, ister Afganistanlı olsun, ister Uygur olsun, sonuçta karşıımızdaki birey insan olduğu için değeri hak ediyor ve dolayısıyla onların gündeme gelememesinin temel nedeni, evet, sayısal olarak sayılarının az olması.

Göçmenlik konusu ya da mültecilik konusu, Türkiye için tarihsel sürece baktığımızda hiçbir zaman bir sosyal sorun haline gelememiştir. Kısa süreli gelmiş, bazen örneğin Bulgaristan'dan gelen Türkler kısa süreliğine sorunlar yaşamış olsa da bunun akabinde 1992 yılındaki, özellikle Körfez Savaşı sırasında, Kuzey Irak Kürt Bölgesinden gelen Kürtler kısa süreliğine bir sorun olmuş olsa da toplumsal yardım ve desteklerle bu sorun çözülmüş ve kalıcı bir sorun haline gelmemiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin bu konudaki tecrübesi aslında az ve bu konudaki yapısal yapılanmasını

da gerektirecek toplumsal sorun ortaya çıkmamıştır. Türkiye, bu kadar yoğun bir kitle ile, üç milyon nüfuslu bir kitle ile karşılaşmayı hiçbir zaman beklememiştir. Doğal olarak Türkiye de bu sorun karşısında bazı şeyleri yeterince yapamaması beklenebilecek bir durumdur. Olaya o açıdan da bakmak gerekir.

Şimdi sabahtan beri konuştuk, herkes farklı şeyler söyledi. Fakat evet, kavram karmaşası yaşıyoruz. Bakın misafir deniliyor, her şey deniliyor. Fakat kültürümüzde misafirin şöyle bir özelliği var: Misafirlik üç gün sürer. Üç gün boyunca evinize gelen misafire hiçbir şey yaptırmazsınız. Aman sen dokunma, misafirsin, ben senin yerine her şeyi yaparım. Fakat üç gün sonrasında artık ona bulaşığı da verirsin, çamaşırı da verirsin, başka şeyi de verirsin. Suriyeliler, bizim misafirimiz değil artık. Bunlar, sonuçta bizim vatandaşımız olmasalar da resmi olarak, hukuksal olarak, bizim karşıımızdaki obje, ne düşünüyorsanız düşünün insandır. İnsan olduğu için de değer hak eder. Dolayısıyla ister onlara mülteci diyelim, ister sığınmacı diyelim fark etmiyor. Bizim açımızdan o insandır ve hak temelli yaklaşım çerçevesinde bizim onlara yardım etmemiz gerekiyor. Geleneksel yardım anlayışı kesinlikle hiçbir işe yaramıyor. Palyatif çözümler getiriyor. Dolayısıyla onlara hak temelli yaklaşımı benimsediğimiz zaman karşılaştıkları sorunları bütüncül bir yaklaşımla ele aldığımız zaman, o zaman mültecilerin sorunlarını daha insani boyutta, hukuksal boyutta çözmüş olacağız.

Mülteciler çok sorunlarla karşılaşılıyorlar. Bunların bir kısmına arkadaşlar değindiler. Mesela benim kendi mesleğim açısından baktığımda karşılaştıkları en önemli sorunlar, biyopsikososyal sorunlardır. Mesela ihmal ve istismar mağduru oluyorlar. Bu cinsel istismar, ihmal olabileceği gibi fiziksel şiddet de istismar olabilir. Bunlar damgalanıyorlar, dışlanıyorlar ve kültürel uyumsuzluk sorunları gerçekten ortaya çıkıyor. En önemlisi de bunların hepsinin ötesinde toplumsal katılım sağlayamıyorlar.

Toplumsal entegrasyon, uyumdan ziyade toplumsal katılım. Ne demektir katılım? Toplumun sahip olduğu kaynak, hizmet, fırsat ve haklardan eşit ve adil bir şekilde faydalanmayı ifade eder aslında. Peki, hak temelli yaklaşım da aslında

bunu gerektiriyor. Karşınızdaki kişi evet mülteci de olsa, Türk vatandaşı da olsa fark etmiyor. Hak temelli yaklaştığınızda işin özü bu. Ne Afganlısı, ne Uyğuru ne de Suriyelisi fark etmiyor. Hepsinin aynı statüde olması gerekir diye düşünüyorum. İnsan, biyopsikososyal bir varlıktır. Dolayısıyla biyolojik, psikolojik ve sosyal boyutu olan bir varlık olduğu için karşılaştığı sorunları da bu bağlamda bütüncül ele almak gerekir. Evet, mültecilerin fiziksel ihtiyaçları yok mu? Var. Karınlarını doyurdunuz, peki ev verdiniz, barınma ihtiyaçlarını giderdiniz. Eğitim, sağlık gibi sosyal hizmetlerini verdiniz. Fakat bunun ötesinde işin duygusal boyutu var. Ait olma dediğimiz bir kavram karşımıza çıkıyor. Karnını doyurma, evet, mülteci karnını doyuruyor. Fakat kendisini buraya ait olarak hissedebilmesi için o mültecinin dışlanmaması lazım. O mültecinin damgalanmaması lazım. O mültecinin toplumsal katılım sağlaması gerekir. İşte bu noktada biz toplum olarak bu hizmetleri onlara sağlayabiliyor muyuz? Evet sağlayabiliyoruz kısmen de olsa. Fakat şöyle bir durum çıkıyor karşımıza. Biz akademisyeniz. Biz akademisyenler, ülkemizde bulunan üç milyon mülteci ile çalışmak istiyoruz. Fakat bizim için önemli sorunlar var. Göç İdaresi, Afad ve YÖK, buna şimdiye kadar hiç izin vermedi. Neden izin vermedi? Çünkü bilmiyor ne olduğunu. Fakat şöyle bir olgu var. İnsanların gerçek anlamda ihtiyaç analizini yapabilmemiz için, bireysel araştırma yapmamız lazım.

Biraz önce bu Çalıştay'ın başlangıç aşamasında Duygu Hanımın sunmuş olduğu sorulardan iki tanesini kısaca belirtmek istiyorum. Bakın mülteciler, muhtemelen düşünüyorlar, bize karşı tutumları nelerdir ve görüşleri nelerdir? Ve aynı zamanda bizim onlara karşı. Toplum olarak biz ne hissediyoruz? Bu konuda doğru dürüst bir çalışma yok. Varsayımlarla, duyumlarla, dedikodularla, o şöyle olmuş, bu şöyle olmuş gibi şeylerle hareket edemeyiz. Elimizde bilimsel olarak yapılmış olan araştırmalarla, bu verilerimizi ortaya koyarak ancak gerçek zamanda onların ihtiyaçlarını saptamamız durumunda, onlara gerçekçi bir şekilde yardım etmiş oluruz. Dolayısı ile olaya bu açıdan bakmak gerekiyor diye düşünüyorum ve en önemlisi de hak temelli yaklaşımı da esas almamız gerektiğini söylemek istiyorum.

Selen VARGÜN

Avukat Selen VARGÜN. Ankara Barosu Mülteci Hakları Kurumundan. Sanırım biraz sonra Göç İdaresi de konuşacak. O yüzden onlar konuşmadan önce bazı şikâyetlerimizi ben bildirmek istiyorum, bu alanda çalışan birçok avukat adına açıkçası. Öncelikle bizim vekâletnameyle ilgili çok ciddi sorunlarımız var. Bize başvuran müvekkillerimizin başvurularını yapmak için ihtiyacımız olan vekâletnameyi bile alamayacak haldeyiz. Bunun da en büyük nedenlerinden birinin Türkiye’de aslında normlar hiyerarşisinin uygulanmaması olduğunu düşünüyorum. Bir kanun oluyor mesela, en başta Anayasa Kanunu. Ama çıkan bir yönetmelik ya da bir Yargıtay Daire Başkanının bir sözü, bir kanunun katbekat ötesinde addedilebiliyor. Bu bizler açısından hukuki çok ciddi bir sorun. Aynı şey bu alanda da geçerli. Avukatlık Kanununun ilgili maddesine göre biz vekaletname alabiliriz,

vekaletnameyle dosya inceleyebiliriz. Ama sahaya baktığımızda bu kişilere Türkiye’ye girişlerinde verilen kimlik numaralarıyla herhangi bir notere gittiklerinde noter, bu belgeyi resmî kabul etmiyor ve vekaletnameyi birçok yerde çıkartamıyoruz. Bazen istisnai durumlarda çıkartılabiliyor. Ama genel bir uygulama olmuyor.

Türkiye’de bir türlü kurumlar tam olarak yerleşmediği için kişilerin inisiyatifi ile bazı işlemler yapılabiliyor. Bu da bir sürü unsurun olduğu böyle durumlarda yabancılık unsuru, güven problemi gibi çok ciddi sorun yaratır diye düşünüyorum. Hasbelkader diyelim vekaletnameyi aldık. Göç idaresine gidip dosya inceleyemiyoruz. Şimdi şöyle bir şey oldu: 17 Mart 2016’da, bundan çok kısa süre önce, yabancılar ve uluslararası koruma kanununun uygulanmasına ilişkin bir yönetmelik yayınlandı resmi gazetede.

Buradaki ilgili maddeye göre kamu düzenine ilişkin durumlarda görevli memurların dosya incelenmesi hususunda kısıtlamaya gidebileceğine yönelik bir düzenleme gündeme getirildi. Yine burada da kesinlikle kanunu hiçe sayar bir şekilde, yine kişilerin kendi değerlendirme ve inisiyatiflerine bırakılan bir durum olduğunu görüyoruz.

Avukatlık kanunu bir kanundur ve normal hiyerarşisine göre her zaman yönetmelik ve genelgelerden önce uygulanmalıdır ve bu kanuna göre avukatlar, savunma hakkının temsilcileri konumundaki kişiler, biz kendi başımıza yapmıyoruz birçok işlemi, o kişilerin savunma hakkı olduğu için onlara vekaleten hareket ediyoruz. Buna rağmen İl Göç İdaresinde bu durumu anlatmakta çok ciddi sıkıntı yaşıyoruz, dosyalarımıza erişemiyoruz, kendi yazdığımız belgeleri göremiyoruz. Bu konuda Göç İdaresi ile ciddi bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

İkinci durum da sağlık akdi ile ilgili. Yani biraz pembe bir tablo çizildiğini düşünüyorum. Birçok kişi sağlık hakkına ulaşamıyor yabancılardan bahsettiğimizde. Yine aynı yönetmelikte 107 ve 106. Maddelerde kişilerin genel sağlık sigortalarına tabi olup olmayacaklarının takdir yetkisi yine valiliklere bırakılmış, yine kişilere bırakılmış. Bu değerlendirmelerde kişinin orta avar akıllı bir cep telefonunun olması bile genel sağlık sigortasının iptaline yol açabiliyor. Kişilerden mesela kira kontratı isteniyor. Zaten bu kişiler çok kötü koşullarda, bazen hani çalışma izinleri de olmadığı için günlük yevmiye usulü kayıtsız olarak çalışan kişiler. Onlardan hayatın olağan akışına aykırı ve gerçekte uyumlu olmayan birçok belge istendiği için, bu belgeler ibraz edilmediği için o kişilerin genel sağlık sigortası iptal edilebiliyor. Bu iki durumun çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ederim.

Abdullah VERGİL

Öncelikle merhaba. Göç İdaresi Genel Müdür-lüğünden Göç Uzmanı Abdullah VERGİL. Şimdi öncelikle tanımlarla ilgili bazı kargaşalar oldu. Daha sonra sayılarla ilgili. İsterseniz bunu net olarak adım adım gidersek daha netleştiririz. Daha sonra sorulara cevap vermeye çalışalım.

Şimdi ben uluslararası koruma ile ilgili sayıları vereceğim. Bu sayılar uluslararası korumadan kastım, Suriye haricindeki yabancılar olarak ve bunlardan ikamet izni olmayan, yani yasal olarak Türkiye'ye giriş yapmayan veya yasal olarak giriş yapmış daha sonra yasadışı konuma düşmüş olan kişilerle ilgili sayılar. Türkiye'ye 2005- 2016 yılları arasında toplam 232.053 uluslararası koruma başvurusu yani konunun başına ithafen sığınma başvurusu diyelim. Bunların uyruklarına baktığımızda ilk başta Iraklılar geliyor. Yaklaşık 121.645 Iraklı. 55.770 Afgan, 40.957 İranlı. Zaten bu üç ülke, bizim uluslararası koruma başvurusunun yaklaşık %90'ını veya daha fazlasını karşılamaktadır. Bunun sonrasında bazı özellikle Afganlarla ilgili konuya değinmek istiyorum. Az önceki tanımlarda da be-

lirtildiği üzere Avrupa dışından gelen kişilere şartlı mülteci statüsü verilmekte. Peki şartlı mülteci statüsünün amacı, üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye'de kalış izni verilir. Peki üçüncü ülkeye yerleştirme konusunu keşke **BMMYK** temsilcisi gitmeseydi, onlara sorsaydık, bizim de onlarla ilgili bu konuda çok yoğun bir baskı uyguluyoruz, tartışıyoruz.

Stratejik amaçlı mülakat, bilmiyorum artık ne demekse. Stratejik amaçlı mülakat yapıyorlar. Yani yasadışı olarak gelmiş bir Afgan yahut yasal olarak gelmiş daha sonra yasadışı konuma düşmüş bir Afgan, BMMYK'ya başvuru için gittiğinde 2025'te gel, üçüncü ülkeye yerleştirmek için mülakatını alacağım. Yani mülakatını almak için daha dokuz yıl, on yıl sonrasına tarih veriyor. Bununla ilgili sıkıntıları inşallah kısa zamanda aşacağız. Ama bunların birçoğu, gelen yabancıardan uluslararası koruma başvurusu yapan yabancıların birçoğu üçüncü ülkeye yerleştirilmek istiyor. Üçüncü ülkeye yerleştirilme konusu da BMMYK'nın sorumluluğu altında. Beraber yürütüyoruz ama onlar için

üçüncü ülkenin kabul ettiği kadarını yerleştiriyor. Onlar için çok fazla bir şey yapacağımız yok ama biz bu konuda çok büyük baskı uyguluyoruz; özellikle Afganlar konusunda. Bunu söylemek isterim. Onun haricinde bu çalışma izniyle ilgili sıkıntılar.

Gerçi çalışma iznine gelmeden önce, az önce Uğur Bey de söylemişti, 6458 sayılı yabancılar ve Uluslararası koruma kanununun bir milat olduğunu. Bununla ilgili özellikle sıkıntılardan biri de noter, vekillik. Yalnız kanundaki 76. Maddede uluslararası koruma başvuru sahibi kişilere kimlik belgesi veriyor. Bu kimlik belgesi, ikamet izni yerine geçer. Bu ikamet izniyle kişiler, rahatlıkla notelere gidip vekilliğini verebilir. Sıkıntı, iller bazında bazı sıkıntılar oluyor. Bir il verirken diğeri vermiyor. Aslında bu ikamet izni yerine geçtiği için noterlerin vermesi lazım. Bu konuda herhangi bir sıkıntı yaşamamaları lazım. Sıkıntı şuradaydı: Özellikle bizim kabul barınma merkezi değil de geri gönderim merkezlerimizdeki uluslararası koruma başvurusu yapmış kişilere avukatların ulaşımıydı. Bununla ilgili de son Avrupa Birliği ile ilişkilerimizde 72 kriterin içinde olan standart dediğimiz bu işlemlerimizde bir standart oluşturmaya çalışıyoruz. Bu konu da çok yakında çıkacak. Avukatların veya STK'ların geri gönderim merkezinde bulunan uluslararası koruma başvurusu sahibi kişilere de ulaşmasında onun da yasal standardını oluşturmaya çalışıyoruz. Aslında pek bir sıkıntı yaşamıyoruz ama standardını oluşturmaya çalışıyoruz. Az önce isminizi bilmiyorum ama avukat hanımın söylediği vekâletname ile ilgili dediğim gibi 76. Maddede ikamet izni yerine geçiyor. O konuda bir sıkıntı olmaması lazım ama iller bazında evet, sıkıntılar yaşıyor. Bir il sıkıntı yaşamazken diğeri yaşayabiliyor.

İkincisinde uluslararası koruma başvurusu sahibi kişilerin dosyalarına erişim, madde 94'te gizlilik esastır. Bakın belki bu çok basit gözüküyor olabilir ama biz bazı hatta o gün uluslararası koruma başvurusu sahibi kişilere dosyalarla biz kimseye yani bu konuda avukatlara vekalet verdiği sürece bu konuda gerekli kolaylığı sağlamaya çalışıyoruz ama şöyle bir sıkıntımız var: Gizlilik esastır konusundaki bilgiler, eğer o vatandaş olduğu ülkenin konsolosluk, büyükelçilik veya yetkilileriyle paylaştığında bu kişiler çok büyük sıkıntı yaşıyor. Türkiye'de değil ama kendi ülkesinde hayatını kaybetme riski var. Bununla ilgili özellikle Eritre, İran örneklerini verebilirim. İran kendi vatandaşlarına, Eritre kendi vatandaşlarının üçüncü bir ülkede uluslararası

koruma başvurusu yapıp ve reddedildiğinde kendi ülkesine geldiğinde çok büyük bir sıkıntı yaşıyor. Bunları da göz önüne almamız lazım. Bu konuda evet gizlilik esastır, bu konuda uygulamadaki sıkıntılar var. Ama avukatlarla mümkün olduğunca da paylaşmaya çalışıyoruz. Ama bu, o kadar da kolay bir konu değil. Kişinin hayatına mal olabilecek Allah korusun, o gibi sıkıntılar yaşıyoruz.

Peki sağlık hakkı, yani bu konuda da aslında Zafer Hocam bize bir şey söyledi. Kanunumuzda da var, Anayasada da var. Her uluslararası koruma başvurusu sahibi kişi, başvuru yaptığı anda sağlık sigortası giriliyor ve bunlar hiçbir ödeme yapmıyor. Yapmaması lazım kanuna göre. Ve Türk vatandaşları ise bu konuda belirli bir ücret ödemesi lazım. Yani yabancılar aslında sağlık anlamında verilen haklarda gerçekten uluslararası standartlardayız, hatta üstündeyiz diyebiliriz.

Peki kira kontratına avukat hanım değindi. Onu artık tek tek cevaplamamız lazım. Uluslararası koruma başvuru sahibi yapmış bir kişi, Van'dan giriyor. Örnek veriyorum. Bir Afganlı ya da başka biri Van'dan giriyor, kaçak olarak geliyor. Ankara'da veya başka bir ilde, ben uluslararası koruma başvurusu sahibiyim, başvurmak istiyorum, başvurumu alın. Evet, geliyor, başvurusunu alıyoruz. Neredesin? Adres belirtmiyorlar. Adresini belirtmesi için bizim bu kişilerin hak verdiğimiz kadar, sağlık hakkı ve diğer eğitim hakkı gibi birçok haklara erişimin önünü açıyoruz. Ama bir taraftan da yükümlülükler var. Yükümlülüklerle uyabilmesi için de bizim onların adresini bilmemiz lazım. Bu kişilerin belli aralıklarla imzaya gelmesi gibi. Kira kontratının istenme amacı o.

Son olarak da çalışma izniyle ilgili konuşmak istiyorum. Yine kanunumuz aslında mülteci ve ikincil koruma sahibi kişiler, bağımlı veya bağımsız çalışabilirler. Ama şartlı mülteci ve uluslararası koruma başvuru sahibi kişiler, başvurusundan altı ay sonra çalışma izni için başvurabilirler. Bununla ilgili de zaten 26 Nisan'da Çalışma İzni Yönetmeliği çıktı ulusal kapsamdaki kişiler için. Yani bununla ilgili evet uygulamada büyük sıkıntılar var. Açıkçası bunun hukuki eksiklikten ziyade biraz da sahadaki sorunları aşabilmemiz lazım çalışma izni konusunda. Yoksa hukuki bir engel yok, onu açıkça söylemek istiyorum. Bu konuda birkaç eklemeyi de arkadaşım Suriyeliler konusunda yapacak. Teşekkür ediyorum.

Ahmet BURAN

Merhaba. İsmim Ahmet BURAN. Göç İdaresinde Göç Uzman Yardımcısı olarak görev yapıyorum. Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı bünyesinde Geçici koruma çalışma gurubunda Suriyelilerle ilgili görev yapıyorum ben de. Öncelikle çalıştığınız başlangıcında Suriyelilerle ilgili resmi sayının paylaşılması talep edilmişti. 11 Mayıs 2016 itibarıyla ülkemizde bulunan Suriyeli sayısını paylaşmak istiyorum. Bugün itibarıyla ülkemizde 2.749.862 Suriyeli bulunmaktadır. AFAD temsilcisi, kampta bulunan Suriyelilerin sayısını daha önceden paylaşmıştı.

Bunun dışında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü olarak yürütülen kayıt işlemleriyle ilgili bilgi vermek istiyorum. Suriyelilerin kayıt işlemleri 81 ilimizde Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün koordinasyonunda yürütülmektedir. Bu alanda, 600 bin bilgilendirme broşürünü Suriyelilerin

yoğun olarak bulunduğu valiliklerde dağıttık. Kayıt işlemlerine erişim konusunda bilgilendirmeyi sağlayan bu broşürler, yapılan üst düzey toplantılar ve gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde 11 Nisan 2014 tarihindeki kayıt sayısı 425 bin iken 11 Mayıs 2016 tarihinde 2.7 milyon sayısına ulaşmış durumdayız. Genel Müdürlüğümüzün web sayfasındaki "İstatistikler" kısmından Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu ilk 10 ile baktığımızda, yaklaşık 2.2 milyon Suriyelinin bu on ilde yoğunlaştığını görüyoruz. Bu sayı ise, ülkemizde bulunan Suriyelilerin yaklaşık %80'ine tekabül etmekte. Yani aslında Suriyelilerin demografik yapısı belli illerde yoğunlaşmış durumdadır. Sorunlar, bu illerimizde daha da yoğun yaşanmakta.

Bunun dışında Suriyelilerin çalışma izni konusunda 15 Ocak 2016 tarihinde bir yönet-

melik çıktı. Bu konuya ayrıca değinmek istiyorum. Suriyelilerin çalışma izni, Geçici Koruma Yönetmeliğinin “İş Piyasasına Erişim” başlıklı 29. Maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu düzenleme yapılmadan önce çok fazla baskı olduğunu söyleyebilirim çalışma izni çıksın yönünde. Ancak çıktıktan sonra, Çalışma Bakanlığından temsilci yok burada, keşke olsaydı, geçici koruma kapsamında çalışma izni alan Suriyeli sayısı bin sayısına bile ulaşamamış durumda. Bu ayrıca sürpriz bir rakam. Yani 150-200 bin rakamlarına ulaşması beklenirken, başvuru yok bu alanda da. Öyle söyleyebiliriz. Gerçekten çalışmak üzere başvuran Suriyeli yok. Çalışma Bakanlığına bağlı Çalışma Genel Müdürlüğü bu işi yürütüyor. Çalışma iznine e-devlette sadece iki belge isteniyor. Ben bu başvuru prosedüründen de bahsetmek istiyorum. Birincisi İLO’nun zorunlu kıldığı için istenen “İş Sözleşmesi”. Yani İLO zorunlu kılmasa bunu da istemeyecekler. İkincisi sadece fotoğraf. Burada devlet tarafı olarak, yani ilgili bakanlık olarak bence çalışma izninde başvuruyu zorlaştırıcı herhangi bir etken olmadığını düşünüyorum. Çalışma iznine başvurudaki sebep, yani bunu aslında STK’ların da bir cevaplama lazım. Evet burada DİSK’in bir raporu var. Bunu inceleme fırsatınız oldu mu bilmiyorum. DİSK’in raporunda Suriyelilere çalışma izninin çıkması konusu, çok olumlu karşılanmayan bir konu. Çünkü asgari ücretten aşağı bir rakamda çalışma izni çıkmayacağı için tamamen bu konuya indirgenmiş bir olgu karşımıza çıkıyor DİSK’in raporunda.

Bunun dışında Türkiye Barolar Birliğinden temsilcimizin bir sorusu vardı. Suriyelilerin hukuki statüsüne çok fazla girmek istemiyorum. Çok fazla açıklama yapıldı bu konuda. Bu konudaki temel düzenleme bir Bakanlar Kurulu

Yönetmeliği olan ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün koordinasyonunda hazırlanan Geçici Koruma Yönetmeliğidir. Bu Yönetmelik, 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu yönetmelikte geçici korumaya ilişkin bütün işlemler, usul ve esaslar yer almakta. Bakanlar Kurulu yönetmeliği olarak çıktığı için bütün kurumları bağlayıcı bir yönetmeliktir. Bu konuda hala bir tereddüt yaşandığını biz aslında sürpriz olarak gördük. Yani iki yıl geçmesine rağmen geçici koruma statüsünün hala misafir mi değil mi bunun tartışılması sürpriz aslında. Bu konuda 2001 tarihli Avrupa Birliği’nin Vasıf Yönergesi de gündeme getirildi. Bu konuda Prof. Dr. Nuray EKŞİ’nin bir makalesi var. İncelemek isteyenler, Geçici Koruma rejimini bu makalede AB’nin Vasıf Yönergesi ile karşılaştırmalı olarak inceleyebilirler. Burada Geçici Koruma Yönetmeliğinin getirdiği düzenlemelerle Vasıf Yönergesinden çok daha ileride bir durumda olduğumuzu söyleyebiliriz.

Bunun dışında değineceğim konu, notlarıma bakıyorum, YİMER’den bahsetmek istiyorum. Suriyelilerin yanı sıra diğer yabancıların hizmetlere erişimlerde 7/24 saat hizmet veren ALO 157-YİMER çağrı merkezimiz var. Burada eskiden dört dilde hizmet veriliyordu. Artık Almanca ve Farsça da eklendi. Bu servisten ücretsiz olarak yararlanabilirler. Hizmetlere erişim konusunda sıkıntı yaşayanlara yine buradan yardımcı olunuyor. Bunun dışında Suriyelilerin suç oranları çok düşük durumda. Bundan da Zafer hocamız bahsetti. Düşük rakamlar var. Aslında yani yerel halkta oluşturulmak istenen yersiz bir kaygı olduğunu söyleyebiliriz bu konuda. Suç oranları da çok düşük. Soru gelirse yine elimden geldiğince cevaplamaya çalışırım. Teşekkür ediyorum.

Efsun İLHAN

İsmim Efsun. People in Need adlı bir yardım kuruluşunda çalışıyorum. Çek Cumhuriyetine bağlı. Antakya'da görev yapıyorum. Suriyeli mültecilerin çocuklarının eğitim projelerine destek veriyorum. Şu an çalıştığımız üç tane geçici eğitim merkezi var ve genelde teknik anlamda destek veriyoruz. Bunun dışında bir şey eklemek istiyorum, beyefendinin söylediği şeye istinaden, çalışma izniyle alakalı. Şöyle ki yani oturma izniniz olmadığı zaman çalışma iznine başvuramıyorsunuz Suriyeli olarak. Bundan kaynaklı bir sıkıntı var. Yani AFAD kartı de-

diğimiz geçici koruma kartı, oturma izni yerine geçmiyor. En basitinden Antakya'da oturma izni zaten verilmiyor Göç İdaresi tarafından. Nedenini bilmiyoruz ve oturma iznine başvurmak çok masraflı bir şey. Ödemeniz gereken yüklü bir meblağ var ve bunun dışında bankada göstermeniz gereken bir miktar para var. Ve birçok Suriyeli vatandaş bunu karşılayamadığı için oturma iznine başvuramıyor. Bununla beraber çalışma iznine de başvuramıyor. Sadece bunu eklemek istemiştik, teşekkürler.

Nihat ERİ

Efsun hanıma teşekkür ederim. Göç İdare-sinden gelen arkadaşlarımız herhalde Efsun Hanımın suallerine cevap vereceksiniz.

Ahmet BURAN

Cevap hakkı doğduğunu söyleyebilirim, evet. Geçici Koruma Kimlik Belgesi, Geçici Ko-ruma Yönetmeliğinin 22. Maddesinde düzenleniyor. Burada kısaca 99'lu numara verilme-sinden bahsetmek istiyorum. Bu Yönetmeliğin 22. Maddesinde geçici koruma kimlik belgesi verilenlere 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanu-nu kapsamında yabancı kimlik numarası veri-leceği düzenlenmiştir. Zaten 15 Ocak tarihinde çıkan çalışma izni yönetmeliğinin ikamet izniyle

alakası yoktur. Burada geçici koruma sağlanan Suriyeli yabancılara verilecek çalışma izni dü-zenlenmiş durumda. Geçici koruma kimlik bel-gesi verilen Suriyeliler, kendilerine verilen 99'lu numarayı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün ku-rumsal web sayfasında, eskiden verilen 98 ile başlayan numarayı girerek öğrenebilmektedir. Çalışma izni başvurularında ise ikamet izni sa-hibi olma şartı aranmamaktadır... Bu bambaşka bir husus olup ülkemizde ikamet izniyle kalan Suriyelilerin çalışma iznine başvurmasında iz-lediği bir prosedürdür. Geçici koruma altında-ki Suriyeliler, tekrar söylüyorum, çalışma iznini kendilerine verilen geçici koruma kimlik belge-sindeki 99 ile başlayan yabancı kimlik numarası ile, e-devlet üzerinden başvurumaktadırlar. İka-met izni konusu, ayrıca düzenlenmiştir.

Kadir BEYAZTAŞ

Kadir BEYAZTAŞ. Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneğinden.

Türkiye’de kentlerde yaşayan sığınmacılara (Suriyeliler ve Suriyeli olmayanlar; Afganlar, Iraklılar, İranlılar gibi) yaklaşık 41 ilde 45 ofis üzerinden sağlık, eğitim, hukuk, sosyal konular gibi birçok konuda karşılaştıkları sorunlara dönük danışmanlık vererek bu sorunların çözümünde yardımcı olmaya ve onların koruma mekanizmalarına erişimlerini onlarla birlikte sağlamaya çalışıyoruz. Bu anlamda, çalışmalarımız sırasına sahadaki deneyimlerimize dayanarak karşılaştığımız bazı sorunları burada paylaşmak verimli ve iyi olacak diye düşünüyoruz.

Öncelikle sığınmacıların çalışma hayatına katılımları mevzuu, buraya dâhil olma konusu üzerine bu konferansta çok konuşuldu. Bu

noktada Çalışma Bakanlığı’nın biraz daha etkin rol alması gerekiyor. Bu kayıt dışı çalışmanın/çalıştırılmanın neden çok talep gördüğünün araştırılması ve buna dönük önlemlerin alınması gerekiyor. Sığınmacıların çalışma hayatına dâhil olamamalarının arkasında yatan teknik ve finansal nedenlerin işverenler ve sığınmacılar açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun tespitine ve çözümüne dönük fikirler üretilmesi gerekiyor. En basitinden çalıştığı işyerinde mağduriyetlerle karşılaşan çok sayıda danışanla, biz kurumumuza başvuran sığınmacı ve mültecilere danışan diyoruz, karşılaşmaktayız. Bu noktada şikâyet mekanizmaları yani adaletsizliğe maruz kalındığında veya haklarını alamadıklarında bu çalıştığı yeri ister kendisinin veyahut da dışarıdan birinin şikâyet edebilmesi biraz sıkıntılı/zor bir durum. Dışardan biri veya

danışanın kendisi Çalışma Bakanlığı'na bu durumu şikâyet etmeye çalıştığı zaman şikâyetçiden, işyerinin sicil numarasına kadar birçok detay bilgi istenmektedir ve bu bilgilerin söz konusu ihlalde bulunan/bulunduğu iddia edilen kurumun ilgili biriminden kişiler dışında kimsenin bilmediği bilgiler olduğunu görüyoruz. Yani bu anlamda şikâyet mekanizmasının etkinleştirilmesi biraz zor gibi görünüyor. En azından Suriyeliler'in buna erişmesi biraz sıkıntılı görünmektedir. Buna ek olarak zaten kaçak çalıştığı için kişi bir ceza/yaptırımla karşılaşacağı korkusuna sahip. Bu korkuya ek başka iş bulamama ve sahip olduğu işi kaybetmekte şikâyet edebilmenin önündeki engellerden.

Çalışma hayatında çocuklar çok fazla yer almaktadır. Bizim gözlemlerimiz, sahada birçok çocuğun çocuk işçi olarak yer aldığı yönünde. Bize ulaşan birçok danışanımız çocuğunu okula gönderememe nedeni olarak çocuğunun çalışmasını, ekonomik zorlukları öne sürmektedir. Çocuk işçiliğinin önlenmesi ile ilgili yine birtakım çözüm önerilerinin üretilmesi gerekiyor. Bu anlamda çocuğunu çalıştırmak zorunda kalan ailelerin tespiti ve bu ailelerin birtakım yardım ve destek mekanizmalarına erişimde önceliklendirilmesi gerekiyor. Çocuğun okula gönderilmesi karşılığında ailenin sosyal yardımlaşma kurumlarından (SYV'ler) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan daha fazla destek görmesi sağlanabilir. Hassas durumda olan bireylerin bulunduğu ailelere iş piyasasında İş Kur üzerinden iş sağlanması önceliklendirilebilir.

Bunun dışında yine, bu ekonomik mevzu gerçekten her şeyin temelinde yer alıyor. Çocuk evliliklerin (çok sayıda çocuk evlilikle karşılaşmaktadır, bunlar ilgili kamu kurumlarına bildirilmektedir) arkasında kültürel bir nedenden ziyade ağırlıklı ekonomik nedenler olduğunu görüyoruz. İşte evdeki nüfustan birinin azalmasına katkısı olmasından tutun, çocuğun evlendirildiği kişinin/ailesinin evlendirilen kız çocuğunun ailesine maddi destekte bulunması gibi

durumlarla karşılaşıyoruz. O anlamda gerçekten çalışma hayatı bu meselenin çözümünde, sığınmacıların hizmetlere erişiminde ve sosyal uyumunda çok önemli, merkezi bir yerde durmaktadır.

Eğitimle ilgili işin önemli bir kısmı ekonomik mevzulara dayanıyor. Çoğu kişi çocuğunu okula gönderememektedir. Bildiğiniz gibi okula erişebilen çocuk oranı Suriyeli çocuklar içerisinde % 40'ın altındadır. Okula ulaşım gideri, servis, şehir içi ulaşım gideri, çocuğun okulda beslenme gücü, ailenin genel durumundan ötürü çocuğun çalışmak zorunda kalması gibi nedenler çocuğun okullaşmasının önündeki önemli engellerdendir. Çocuk okula gitse bile bunun devamlılığı sağlanamıyor. Okullardaki teknik altyapılar, okul eksikliği, dil problemi diğer önemli nedenler ki bunlarda ekonomik nedenlere ve kapsamlı bir politikanın olmamasına dayanıyor aslına. Ek olarak eğitimde müfredat sorunu var. Bunun bir standarda bindirilmesi gerekiyor. Kamplarda, şehirlerdeki geçici eğitim merkezlerinde ve bizimle Türkiye'deki çocuklarla beraber okuyan normal karma eğitimde bu müfredatın standartlaştırılması gerekiyor. Şu anki durumda 3 farklı müfredat var görünmektedir. Burada uygun koşullar olduğunda sığınmacıların ne kadarı ülkesine geri döner, ülkelerine geri dönme şansları var mı yok mu, bunlar belki yine ayrı tartışma konusu ama bir gün bu insanlar ülkelere döndükleri zaman, kendi dillerini, kendi kültürlerini, kendi yapılarını da çok unutmamış olmaları gerekiyor. Biraz bu yanı da dikkate alan, yine Türkiye'deki uyum meselesini de dikkate alan, Türkiye'de yaşamayı kolaylaştırmaya dönük bir eğitiminde geliştirilmesi gerekiyor. Yani aynı anda birden fazla durumu dikkate alan iki ayrı yaklaşımı bir arada sunan bir eğitim modeli gerekiyor.

Bir diğer sorun yine sağlık alanında. Sağlık alanında da evet gerçekten sığınmacıların Türkiye'deki sağlık hizmetlerine erişim hakları var. Fakat bu erişim durumu yine eğitim ve diğer ko-

nularda yaşanan sorunlardakine benzer nedenlerden dolayı pratikte olukça zor olmaktadır.

Biliyorsunuz çalışma izni çıktı ve Ocak ayından beri uygulamada. Ama hala biz örneğin Ankara'daki bütün hastanelere hala tercüman desteği sunmak zorunda kalıyoruz. Kurum olarak, SGDD olarak bizim birçok tercümanımız haftalarca ofise uğrayamıyor, sürekli hastanelerde. Çok basit bir şekilde söylemek gerekirse, Türkiye'nin en büyük hastanesi olan Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'nde Arapça tercüman bulamıyoruz örneğin. Ciddi vakalara tercüman desteği sunmaya çalışıyoruz. Danışanın sağlık sorunun ne olduğunu anlaması, hastalığına dair doğru bilgiye, net bilgiye erişmesi gerekiyor. Aynı şekilde danışanın tedavi sürecine dair bilgileri doğru biçimde alması gerekiyor bu nedenle iyi bir tercüme hizmetine ihtiyaç duyuluyor. Onun dışında sağlık konusunda organ nakli gibi veya protez gibi bazı ihtiyaçlar da çok hassas durumda olan vakalar için bu tür destekler ücretsiz sunulabilir

Bu tür vakalar önceliklendirilebilir.

Mobilizasyonla ilgili kısmi sorunlar yaşanıyor. Yani sığınmacılar kayıtlı oldukları şehrin dışına çıkmak zorunda kaldıkları zaman o izni hemen alamıyorlar. Bu biraz yereldeki yöneticilerin inisiyatifine bırakılmış gibi görünüyor. Bu konuda da uygulaması/karar verilmesi kolay ve hızlı bir prosedür uygulanmalı. Daha hızlı yani hemen yarın İstanbul'a gitmesi gereken bir kişi, bugün işini halledemeyebiliyor ve gerçekten gitmesi gerekebiliyor önemli bir nedenden ötürü. Bu kimlik meselesi ile SYDV'lerden veya ASPİM'lerden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ilçelerdeki, illerdeki merkezlerinden çok hassas durumdaki vakalar için sosyal destek çıkarmaya çalışıyoruz. Bu, yetkililerin pozitif davrandığı ya da olumlu yönde inisiyatif kullandığı

bir alan değil maalesef. Yani bir evde iki üç tane engelli çocuk/birey varsa bu evde bu aileye, evdekiler için evde bakım desteği sağlanması gerekiyor. Bu yasal olarak da hakları aynı zamanda, fakat bunu gerçekleştirmek zor. Örneğin Gaziantep'te bunun bir örneğini yaratamadık. Fakat işte Ankara'da Altındağ'da yarattık, İstanbul'da bazı ilçelerde yarattık.

Psikososyal destek gerçekten çok önemli. Hastanelerde ve okullarda bu desteğin sunulmasının özellikle çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Psikolojik ve sosyal anlamda çocuklara, sığınmacılara nasıl davranılması, onlarla nasıl bir iletişim kurulması gerektiğini onlarla temas kuran kamu görevlileri ve diğer bireylerin bilgisel olarak bilmesi gerekiyor. Bu desteğin sunulması çok önemli. Özellikle eğitimcilerin, yine sağlıkçılarımızın da kendi alanlarında biraz daha farklı bir bilgiye, farklı bir davranış şekline sahip olması gerektiğini düşünüyoruz.

Kamplarda değil de kamp dışında kalan kişiler, çoğunlukla hijyenik olmayan koşullarda, yüksek kiralarda, tuvaleti banyosu, mutfakı olmayan bazen dükkan olarak tasarlanmış yerlerde, çoğunlukla kalabalık birden fazla aile bir arada yaşamak zorunda kalıyorlar. Bu da ciddi bir sorun. Çünkü bu sağlık, mahremiyet, eğitim, psikoloji gibi birçok açıdan aile bireylerini olumsuz etkileyen bir durumdur. Toparlayacak olursak aslında hakikaten birçok sorunun çözümünde iki kilit şey ortaya çıkıyor. Biri, gerçekten sığınmacıların iş hayatına katılmalarının sağlanmasıdır ki bu insanlar da zaten kendileri yardıma bağımlı yaşamak istemiyorlar. Diğeri de ilkinin de kapsayan gerçekten biraz daha artık daha kapsamlı, daha insan hakları odaklı, biraz daha yapısal, sürdürülebilirliği sağlayan sistematik çözümler üretmenin, mekanizmalar kurmanın gerekliliğidir. Teşekkür ediyorum.

İsmail YILDIRIM

Geçici koruma altındaki Suriyelilere sunulan hizmetler

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan katılıyorum. Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) tarafından hazırlanan 2014/4 nolu 18.12.2014 tarihli ve 27767 sayılı "Geçici Koruma Altındaki Yabancılar İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi" konulu Genelge gereğince geçici koruma altındaki yabancılara verilecek psiko-sosyal destek hizmetlerinden birinci derecede Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sorumludur.

Bu kapsamda ülkemizde yasal olarak oturma izni bulunan Suriyeliler, ikamet izni süresince gerekli koşulları sağlamaları halinde engelli bakım merkezleri ve huzurevleri gibi kurumsal hizmetlerimizden faydalanabilmektedir. Sosyal yardım hizmetleri kapsamında Geçici Koruma Statüsündeki Suriye vatandaşları 3294 sayılı Ka-

nun kapsamında yapılan yardımlar ile 2828 sayılı Kanun kapsamında yapılan evde bakım aylığı ödemelerinden ve eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım programı, şartlı eğitim yardımı, şartlı sağlık yardımından yararlanmaktadır. Ayrıca Bakanlığımız tarafından Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerden engelli ve yaşlı olan Suriyeliler için rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetleri sunulmaktadır.

Çocuklara yönelik sunulan hizmetler kapsamında refakatsiz olan çocukların aileleri veya yakınlarının olup olmadığı ile ilgili araştırmalar yapılmaktadır. Ailesinin ülkemizde olduğu tespit edilen çocukların aile yanına döndürülmesi sağlanmaktadır. Ülkemiz sınırlarında kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakatinde bulunmadığı tespit edilen çocuklardan 0-13 yaş grubundaki çocuklar bu alanda hizmet veren kuruluşlarımıza

yerleştirilirken 13-18 yaş grubundaki çocuklar ise Bakanlığımız ile AFAD işbirliğinde Çocuk Koruma Biriminde hizmet almaktadırlar. Bakanlığımız tarafından refakatsiz çocuklara yönelik Ağrı, Konya, Yozgat, Gaziantep, Bilecik, Erzincan, İstanbul ve Van illerinde çocuk destek merkezi oluşturulmuştur.

Kadınlara yönelik sunulan hizmetler kapsamında Bakanlığımız tarafından Türk vatandaşlarına sunulan hak ve hizmetlerden Suriyeli kadınlar faydalanabilmektedir. Suriyeli kadınlara yönelik Kadın Konukevinde kaldıkları süre içinde yaşadıkları şiddetin etkilerinin en aza indirgenmesi, sorun çözme kapasitelerinin geliştirilmesi, güçlendirilmesi ve toplumsal uyumlarına destek olunması amacı ile psikososyal destek hizmetleri verilmektedir. Ayrıca Kriz ve afet durumlarında genelde göz ardı edilen belli ihtiyaçları olan ve daha kırılgan durumda olan kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi amacıyla Avrupa Topluluğu İnsani Yardım Ofisi (ECHO) finansal desteği ve Sağlık Bakanlığı ile Bakanlığımız işbirliğinde bahsi geçen üreme sağlığı ve cinsiyet temelli şiddet alanlarında Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık birimleri içinde klinik ve psiko-sosyal hizmetlerin sunulduğu Kadın Sağlığı Danışma Merkezleri açılmıştır. Suriyeli vatandaşların toplumsal cinsiyete dayalı şiddet konusunda farkındalıklarının artırılması, Suriyelilere hizmet sunan ilgili personelin

toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele konusunda kapasitelerinin geliştirilmesi ve bu konuda ülkemize teknik destek sağlanması amacıyla Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele ve Müdahale İnsani Yardım Programı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, AFAD ve Birleşmiş Milletler İşbirliği ile Nisan 2013 ve Haziran 2015 tarihleri arasında yürütülmüştür. Yine Suriyeli kadınlara yönelik olarak broşürler, 500 bin Türkçe, 500 bin adet Arapça broşür dağıtılmış olup bu broşürlerde yasal evlilik yaşının 18 olduğu, resmi nikahın zorunlu bulunduğu, çocuk evliliklerin yasal olmadığı, kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin suç olduğu yönünde bilgiler yer almaktadır.

Bakanlığımız tarafından Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere yönelik verilen hizmetlerden biri de Aile Eğitim Programıdır. UNICEF Türkiye Temsilciliği ve Başbakanlık Afet Acil Durum Yönetim Başkanlık işbirliğinde Aile ve Sosyal Hizmetleri Genel Müdürlüğümüzün yürüttüğü Aile Eğitim Programı kapsamında sağlık okur- yazarlığı, sağlıklı yaşam ve hastalıklardan korunma, çocuk ve ergen sağlığı, üreme sağlığı ve sağlıklı annelik, ilk yardım, hayatın ilk çeyreği, evlilik ve aile hayatı, aile yaşam becerileri, okul-aile ilişkileri gibi 31 üniteden oluşan konular Suriyeli eğiticiler tarafından geçici barınma merkezlerinde Suriyelilere verilmektedir.

Yusuf MUHAMMED

Türkiye genelinde var olan STK'larla da görüştüğümüzde tespit ettiğimiz en önemli sorunun iletişim sorunu olduğunu görmekteyiz. Maalesef, STK'lar ile bakanlıklar arasında ciddi bir iletişim sorunu mevcut. Sorunların çözümü kolay olmuyor. Suriyeli bir vatandaş sorunu için Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gidiyor, oradan Göç İdaresi Başkanlığına gidiyor sıkıntılarını tek bir noktadan çözemiyor. Bir sıkıntı anında 157 telefon numarasının aranması söyleniyor, bu numara arandığında ise konuyla ilgili bilgileri olmadığını kendilerine bir bilgi gelmediğini söylüyorlar. Bu durumda Göç İdaresine gitmek zorundasınız, buraya gittiğinizde de istediğiniz bilgiyi alamıyorsunuz. Bir memur haber geldi diyor, başka masadaki memur gelmedi diyor. Bunlar yaşadığımız sıkıntılardan bir tanesidir.

Suriyeli sığınmacıların en önemli sorunlarından birisi de Türkiye içerisinde şehirlerarasında yapacakları seyahatlerde yaşanmaktadır. Bir Suriyeli bir şehirde oturuyorsa ve bir diğer şehre gitmek istiyorsa Göç İdaresi Başkanlığından

çıkma izni alması gerekiyor. Göç İdaresine gittiği zaman da oradaki memur sebebin önemli bir sebep olmadığını düşünürse izin vermeyebiliyor. Bazen beş günden fazla izin vermiyor. Örneğin İstanbul'a gideceksin izin vermiyor veya kısa süreli veriyor. Belki benim işim 10 gün sürecek bir iş, ne yapmam gerekiyor. Bu tür sorunlardan dolayı şehirlerarası seyahat izinleri ile ilgili prosedürün değişmesini istiyoruz.

Diğer bir sorun da burada evlenmek için burada ikamet, oturma izninin olması gerekiyor. Bunun yanında da benim kendi ülkemde bekar olduğumu, evli olmadığımı belgelememi istiyorlar. Fakat buraya gelen kişilerin bu belgeyi temin etmeleri çok güç. Buraya göç etmiş olan çoğu kişi mevcut Suriye rejimine muhalif olduğundan bu kişilerin bu belgeleri temin etmeleri çok güç, bunu temin etmek zor ve ancak rüşvetle mümkün olabilmektedir.

Suriyeli sığınmacıların en önemli sorunlarından birisi de evrak temininde yaşanan sorunlardır. Örneğin üniversiteye kaydolacaksınız, pa-

saport gerekli, bunun için İstanbul'da bulunan konsolosluğa gidildiğinde buradan pasaport verilmiyor veya çok güçlük çıkarılıyor. Bu da insanları sahte pasaport çıkarmaya teşvik ediyor. Bu sadece pasaport için değil her yerde bir evrak isteniyor, bunları mevcut Suriye rejiminden temin edebilmek imkansız. Bu nedenden dolayı bu evrakları gayrimeşru yollarla temin etme yoluna gidiliyor. Bu şekilde sahte evrak temin eden Türkiye içinde ve dışında birçok işyerleri açıldı. Son dönemde vize gündeme geldi. Vize temini bir kaç ayı hatta beş ayı bulabilmektedir. Örneğin eşim dışarda onu getirmek istiyorum, bu durumda vize alabilmem çok zaman alıyor. Bir Suriyeli ülke dışına çıktı ise tekrar dönmesi için vize isteniyor. Suriye toprakları dışında bir Suriyeli Türkiye'ye gelmek istiyorsa vize gerekiyor.

Suriyeli sığınmacılar için evet çalışma izni çıktı. Ancak, şu anda çalışmakta olan birçok Suriyeli işten çıkarılıyor. Sebebi çalışma izni olmadan 800 TL alan bir Suriyeli çalışma izni sonrasında asgari ücret olan 1300 TL alması gerektiğinden çalıştırılmak istenmiyor ve işten çıkarılıyor. Genelde iş yerleri Suriyeli çalışanları tercih ediyor. Bunun sebebi düşük ücretle çalışmaları ve işe daha iyi odaklanmalarındandır. Ancak, birçok Suriyeli çalışma izni çıkarmayı tercih etmiyor. Bunun nedeni de bahsettiğim gibi işverenlere olan maliyetlerinin yükselmesinden dolayı, iş bulamama risklerinden dolayıdır. Devletin bu konuya eğilmesi ve çalışma izni alan Suriyelilerin özlük haklarının korunmasını ve istihdamını teşvik etmesi gerekmektedir.

Suriye'de de Filistin'den gelen mülteciler var. Onlar orada pasaport alıyorlar, bunlara Suriye pasaportu veriliyor ancak üzerinde Filistinli mülteci olduğu belirtiliyor. Bu şekilde olanlardan Suriye'den Türkiye'ye sığınanlar mevcut. Bunlar, Suriyelilere tanınan haklardan yararlanamadığı için, mevcut pasaportlarını atıyorlar ve Suriyeliyim diyerek muamele görmek zorunda kalıyorlar.

Kayseri'de geçici eğitim kurumları mevcut, burada okuyan öğrenciler, öğretmenler tümü Suriyeli, dolayısı ile buralarda kaynaşma yanında rekabette olmuyor. Eğer kaynaşma isteniyorsa Türk okullarında müfredatın uygun hale getirilmesi ile buralara Suriyeli öğrenci alınmasının sağlanması gerekmektedir. Bunun yanında eğitim kitapları da bulunamıyor. Bu noktada çok eksiklerimiz mevcut. Öğretmenlere verilen ücret 900 TL bu da

çok düşük kalıyor. Geçen yıl lise son sınıfta 70 Suriyeli kardeşimiz vardı. Kayseri bölgesinden sadece iki Suriyeli üniversiteye girebildi. Bu yıl henüz sonuçlar açıklanmadı ancak benzer sıkıntının bu yılda yaşanacağını tahmin edebiliyoruz.

Sağlık konusunda da kısa bir kaç konuya değinmek istiyorum. Sağlık ocakları ve hastaneler kalabalık, buralarda tercüman sıkıntısı yaşanıyor. Bu nedenden dolayı (tercüman olmayışı) bazı acil vakalarda kardeşlerimizi hastanelerde kaybettik. Mevcut sağlık ocaklarında veya hastanelerde Suriyeli doktor kullanmak istiyorsak bunların Türkçe öğrenmeleri ve denklik almaları gerekiyor ki, bu da çok zaman alıcı olacaktır. Bu sorunların da çözümlenmesini bekliyoruz.

Zafer SAĞIROĞLU

Teşekkür ederim sayın başka, birkaç kelime ile son katkılarımı sunmak isterim.

Sığınmacılar konusu o kadar komplike bir konu ki, Muhammed bey de peş peşe bir çok sorunu dile getirdi. Ancak, ben bir şeyin altını çizmek isterim. Bu sorunların bir kısmı Türkiye'nin kendi halkı ile ilgili mevcut olan sorunları arasındadır. Kayıt dışı çalıştırılan Suriyeli sığınmacılardan bahsediliyor. Türkiye'de çalışan iş gücünün üçte biri kayıt dışı sektörde istihdam ediliyor, hatta 15 sene evvel bu oran yarı yarıya idi. Okullarla, sağlıkla ilgili problemler en başta söyledim politik karar vericinin eksikliklerinden kaynaklanıyor bürokrasiden değil. Tabi ki bürokrasinin de eksiklikleri var, biraz sonra söyleyeceğim. Asıl politika üreticinin ki, bunun en üst mercii meclistir, hükümettir muhatabı onun bir karar vermesi gerekir. Bürokrat hiçbir zaman kendisine talimat gelmeden uzun vadeli uyum paketlerini uygulamaya geçiremez, politikacının kararını bekler.

Göç İdaresi 2014 yılı Nisan ayında operatif hale geldi. Ondan önce Emniyete bağlı Yabancılar Daire Başkanlığı bu konuyla ilgileniyordu. AFAD ise, acil tarafı ile ilgileniyordu. Göç İdaresi o kadar yeni bir kurum ki, çoğu personel yeni mezunlar ve 81 ilde Valilikler nezdinde yeni faaliyete geçti. Dolayısı ile oradaki personel de bir kültür eksikliği var. Ben Genel Müdürle konuştuğumda bu konuları iletiyorum. Böyle böyle banka hesap numarası istiyorlarmış, kira kontratı istiyorlarmış diyorum. Onun söylediği de, biz böyle bir şey istemiyoruz ama personel bir kanaat oluşturmaya

çalışıyor, yorum yapıyor veya il müdürü bunu bu şekilde yorumluyor şeklinde söylüyor.

Çalışma izinleri ile ilgili de birkaç konuyu belirtmek isterim. Sayın Müsteşar Yardımcımız da bahsetti, iş yerinde on tane yerli çalıştırılanların bir tane Suriyeli çalıştırmasına yönelik bir konu yönetmelikte var. Şu anda Türkiye'deki işletmelerin yüzde doksan sekizi on kişinin altında işçi çalıştırıyor. Dolayısı ile neden çalışma iznine başvurulmuyor sorusunun cevabı burada yatıyor. İkincisi de asgari ücrete son dönemde gelen zamdan dolayı, gerçekten işveren bugün 800-900 TL Suriyeliye belki veriyor. Ancak buna ilaveten okul yardımı, yiyecek giyecek yardımı gibi yardımlarda bulunuyor, çok da işverenlerimize haksızlık yapmayalım. Bu çalışma izinleri ile ilgili bence, iş ve işçi Bulma Kurumu kuyumcu hassasiyeti ile çalışmalar yapıp her ilde yerli iş gücü imkanından yararlanamayan iş kollarını, pozisyonları belirleyerek Suriyelilerin buraya kanallize edilmesini sağlamalıdır. Yoksa işverenler gidip başvursun dediğimizde, ben on kişi çalıştırmıyorum başvuramıyordum diyor veya asgari ücret meselesinden dolayı hiç yanaşmak istemiyor.

Sağlık kurumlarına erişimle ilgili şöyle bir şey söylemek isterim, bu eğitim için de geçerli. Hem Suriyeliler, hem de diğer uyruklular için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bu insanlara kimlik kartı verdiği zaman bir valilik marifetiyle bunları veriyor. Sığınmacıların bir yerde yoğunlaşmaması yönünde bir politikası var. Mesela, Burdur'da ikamet edeceksin ve senin ikametgahını bu valiliğe bağlıyorum diyor. Dolayısı ile yararlanacağı sosyal yardımlar, sağlık hizmetleri gibi gereksinimleri o ilin sınırları içinde karşılanması gerektiği için başka illerde sağlık hizmetlerinden yararlanmasına özellikle izin vermiyorlar. Dolayısıyla bu insanlar da o yaşadıkları ilin dışında mesela Ankara'da yaşamak istiyorum diyor, İstanbul'da yaşamak istiyorum diyor bu sefer buralardaki altyapı kapasitesi bu plana uymadığı için o hizmetlerden özellikle yararlandırılmıyorlar. Sığınmacılar hangi ilde kayıtlı iseler oradaki sağlık ve eğitim kurumlarından hizmet almalarına engel bir durum yok. Mesela bizim sahada gördüğümüz sığınmacıların çocuğunu okula göndermemesinin çok değişik nedenleri var. Dil bilmiyor diyorlar, orada çocuğu küçümsüyorlar diyor ya da kız çocuğu var bizde de yakın zamana kadar sorundu mesela kız çocuğunu okula göndermek istemiyor. Bunların hep-

sinin sahada araştırılıp tespit edilmesi gerekiyor. Sorunların kaynağı sadece bürokratik işlemlerde değil bence.

Son olarak bu mültecilik statüsü ile ilgili fikirlerimi söylemiştim. Artık tartışmamız gereken bir konu daha da var. Daha önce de ifade etmeye çalışmıştım, Suriyeliler arasında 0-4 yaş arasında 360.000 çocuk var, ya burada doğmuş veya Suriye'de doğup buraya gelmiş 14 yaşına kadar olanların sayısı bir milyona yakın. Bu çocuklardan mı başlayacağız yoksa ekonomik olarak Türkiye'ye katkı sağlamaya başlamış iş adamları veya ciddi anlamda iş hayatında ekonomiye katkı sağlayanlardan mı başlayacağız bilmiyorum ama bizim vatandaşlığı da artık tartışmamız gerekiyor. Beşinci yılı geride bıraktık. Belli ki geri gönderemiyoruz. Suriye'de hadi bugün Esad düştü, çatışmalar durdu ama bu dönmek isteyenlerin geri dönüşü 10 yılı aşan bir süreye yayılacak. Şu anda sorulduğu zaman, tabi ki beyanında dönmek istiyorum diyor. Ama çatışma olmadığında hadi dön dediğinde nereye dönecek okul yok, sağlık ocağı yok, ekonomik koşullar berbat, evi köyü yıkılmış vs. dolayısıyla bu vatandaşlık meselesini biz ama bugün, ama yarın ama kısmen, ama başka türlü tartışmaya başlamamız lazım. Teşekkür ederim.

Mustafa GÜNDÜZ

Ben Zafer beyin belirttiği hususla alakalı küçük bir pencere açmış olayım. Suriyelilerin gelişlerinden bu yana ve iyi veya kötü beş yıla yakın bir süreden bu yana Türkiye'de bulunuşlarındaki koşulları Zafer söyleyince aklıma geldi, yarın Suriye'deki koşullar buradaki imkanların üzerinde geri dönmelerine uygun şartlara kavuşmuş olsa bile, unutmayınız ki özellikle Türkiye'den Suriye'ye geri dönmek isteyenler Türkiye'ye geldikleri kadar rahat gidemeyecekler. Yani bizim bu kapılarımızı açtığımız gibi Suriye kendi yurttaşlarına kapılarını açmayacak. O bakımdan bizim bununla ilgili de işte politika üreticilerinin şimdiden tedbir alması gerekir. Kaldı ki, geriye dönüşlerin en azından sosyolojik bakımdan kötü koşullardan kaçmak için de çok daha zor ve çok daha uzun zaman aldığını biliyoruz. Türkiye'nin kendi içinde dahi bir yerden bir yere göç edenlerin geriye dönmekten imtina ettiklerini biliyoruz.

Altan ÖZMEN

Yapı İşleri Genel Müdürlüğü İskan Dairesi Başkanımı. Ben de kısaca bir iki bilgi verdikten sonra Suriyeliler konusuna gelmek istiyorum. Aslında Osmanlı İmparatorluğunun 500 yıl öncesinden itibaren, bir de Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarından itibaren bu işler yürütülmektedir. Örneğin 1912 Balkan Harbinde mülteci durumuna düşenler yurdumuza alındı. Daha sonra 1914 (Rebûülevvel 1432) yılında 368 sayılı kanun çıkarıldı. Yurt dışından ülkemize gelecek Türk soyundan göçmenlerin ne şekilde iskan edileceği bir devlet politikasına bağlandı. Daha sonra 1934 yılında 2510 sayılı İskan Kanunu çıktı. Bu kanunla bu gelen kişilere aynı ve nakdi yardım olarak neler verileceği, ne şekilde iskan ettirilecekleri belirlendi. O günden günümüze kadar Suriyeli sığınmacılar hariç göçmen olarak hala günümüzde göçmenler geliyor. Örneğin Ukrayna'dan gelen Ahıska Türkleri ülkemizde Erzincan'a yerleştiriliyor. Yaklaşık 182571 aile, 714000 kişi o günün

rakamları ile ülkemize yerleştirildi. Tabi ki bunu güncellediğimiz zaman şu anda belki 4-5 milyonu bulur veya geçer.

Burada bir politika olduğu için devlet bunları yerleştirirken günümüz itibarı ile söylemem gerekirse konutların doğal gazlı olup olmayacağı, abonelik bedellerini kimin vereceği, bunların eğitim sorunları, kaynaşma sorunları, Türkçe dil öğretimi, sağlık, güvenlik ve binalarının çevre düzenlemesi gibi imkanları sağlıyor.

Fakat şu andaki kaldığımız tabloda Suriyeli sığınmacılar için bir planlama söz konusu değil. Diğer konuşmacıların belirttiği gibi İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi veya Cenevre Sözleşmesi kapsamında bunların yurdumuza kabulü yapılıyor. Tabii ki böyle olunca kısa sürede çok büyük planlama için şansımız doğmuyor. Bunlara devletimiz geçici olarak bir iskan imkanı verebiliyor. Bunların kesin iskanı ile ilgili, yani ülkemize

alınacak mı, vatandaşlık verilecek mi veya çifte vatandaşlık mı verilecek bu gibi sorunlar hala gündemimizde yer tutuyor. Dolayısı ile kamu olarak çok da bir şey yapma şansımız olmuyor. İşte AFAD kuruldu hizmet veriyor. Göç idaresi 2014 yılında kuruluşlarını tamamladı. Akraba toplulukları keza gelen akrabalarla alakalı kültürel çalışmaları yürütüyor. Ama kesin iskanla ilgili şu anda verilmiş bir karar yok gibi görünüyor.

Burada kendi alanımla alakalı şunu söylemem gerekiyor. Ciddi bir problem olarak ta görülebilir, gelen kişi sayısının 5 milyon olduğunu varsayarsak, ileride bunların da 1 milyonunun kaldığını varsayarsak, yaklaşık 400 milyar Türk Lirası bir iskan maliyeti ortaya çıkıyor. Bunu ABD dolarına çevirdiğimizde 130 milyar dolar olarak çıkıyor. Bu hacmi ülkede yarattığımız zaman bir problem yok gibi görünüyor. Ama bunların Türkiye’den ayrılması durumunda bir açıklık meydana gelecektir. Bu da bence üzerinde durulması gereken bir husus çünkü Türkiye’nin lokomotifi inşaat sektörü, yani bunları barındıracağınız zaman dolaylı olarak bir istihdam yaratmış oluyorsunuz. İşte boyasından tutun da inşaat sektöründen işçi sektörüne kadar. Bu çıktığı zaman Mortgage problemi gibi bir problemle karşılaşma durumu olabilir. Bence bunu da göz ardı etmememiz gerekir.

Son olarak Suriye ile ilgili bir anımı sizlerle paylaşıp hemen konuşmamı sonlandırayım. İç savaştan yaklaşık 4 ay kadar önce bizde Suriye’ye gitme fırsatı bulduk, Halep’e gittik. Orada Türk iş adamlarının yaptığı yatırımları gördük. Orada lokantada oturduk yemek yedik, gezdik. Bu esnada oradakilere burası Türkiye gibi pasaportu gösterip giriyorsunuz sınırları kaldırsanız, Şanlıurfa’dan falan farkı yok dedim. Onu da söylememdeki sebep şundandı, İngilizce birisinden içecek bir şey istedim, adam bana bir şeyler söyledi anlamadım. Yanımdaki kişi uyardı, ya Türkçe konuşuyor dedi. Tabi ki ben İngilizce cevap beklediğim için adamın Türkçe konuştuğunu algılayamadım. Şunu söylemek istiyorum orada dil birliği de olabilecek bir konum var. Dolayısı ile orada yaşayan insanları kendimden birileri olarak gördüm. O zaman insanlar çok mutluydu, so-

kakta def çalıyorlar, oynamayı çok seviyorlarmış kızlar çocuklar hemen başlarına toplanıp oynuyorlardı, huzurlu ve güzel bir ülkeydi.

Suç oranı konusunda da bir şeyler söylemem gerekiyor. Bende diğer konuşmacılar gibi haksızlık yapıldığını düşünüyorum, Suriye’de o zaman bana söylenen suç oranı çok düşüktü. Bu tabi ki rejimin baskısından da olabilir tabii ki ama sanki o konuda Suriyeli sığınmacılara haksızlık yapıyoruz gibi bir düşüncem var. Nerede bir huzursuzluk olsa suçu onlara atıyoruz gibi geliyor. Teşekkür ediyorum.

Nihat Eri

Bizde milletvekili iken Suriye’de Halep kentine gitmiştik. Türk ve Suriyeli milletvekilleri ortak bir toplantı yapmıştık. Suriye Başbakanı konuşurken salona döndü ve dedi ki **“kim Suriyeli kim Türk ayırt edebilir misiniz, hepimiz birbirimize benziyoruz”**. Gerçekten de komşu ve akraba olarak aynı kültürden gelen insanlar, Türkiye ve Suriye bu açıdan da birbirine çok benziyor. Harun hocam sıra sizde, Cem bey siz de konuşmak istiyorsanız size de söz vereceğiz.

Harun ÖZTÜRKLER

Çok az vaktinizi alacağım. Esas itibarı ile ben Muhammed beyi dinledikten sonra bizden çok onların konuşmasına izin vermenin daha doğru olduğunu düşünmeye başladım. Onlar, en doğruyu, olması gerekeni söylüyorlar. Ayrıca, Muhammed beyin konuşması şimdi söyleyeceğim şeyi çok içtenlikle söylememi sağlıyor. Daha önce de söylediğim gibi, Türkiye’nin bir Göçmen/ Yabancılar Bakanlığına ihtiyacı var. Bu siyasal bir tercih meselesi değil, kurumsal kapasite ile ilgili bir şeydir. Sizler benden daha çok biliyorsunuz, toplumsal hizmet her yönü ile bir kurumsal kapasite meselesidir ve bir Genel Müdürlük bu işi yapamaz. Burası tartışılacak bir nokta değil.

İkincisi de Zafer hocanın söylediği konu vatandaşlık meselesi var. Türkiye sosyo-politik anlamda önemli bir süreçten geçiyor. Vatandaşlık deyince oy hakkı gündeme geliyor. Amerika’da

ara bir çözüm var, oturma izni dedikleri, oy hakkı dışında haklar tanıyan, ki bu benim uzmanlık alanım değil, burada hukukçu arkadaşlar var, had-dimi aşmak istemem, daha sınırlı bir vatandaşlık türü gerçekten düşünülmeli ve bir an evvel o yapılmalıdır. Bir de çalışma izni meselesi var. Asgari ücret meselesi nedeniyle kayıta yaşanan sıkıntıları konuştuk. Elbette, ilke olarak aynı nitelikte olan kişilere aynı ücreti verme konusunda ısrarlı olalım. Ama bir Suriyeli kardeşim, örneğin dil bilmiyor. Dolayısıyla yerel işçiye göre daha düşük bir niteliğe sahip ve böylece iş veren açısından baktığımızda, yerel işçi ile aynı ücreti ödemek istememesini haklı görmeliyiz. Türkiye'deki kayıtlı şirketlerin binde ikisi 250 ve üzerinde işçi çalıştıran şirketler, yüzde doksan sekizi mikro işletme. Bu durumu ücret ve istihdam politikası dizaynında göz önünde tutmalıyız.

Üçüncüsü de her ildeki iş ve işçi bulma kurumlarının o ildeki iş gücü potansiyelinin tespitini yapması gerekiyor. Öteki yandan şimdiki kurumsal yapısı ile Göç İdaresinin de Suriyeli envanteri, iş gücü nitelik envanteri çıkarması gerekmektedir. Buna göre de bu insanları istihdama uygun illere yerleştirelim. Örneğin, taş ustası ise neden Adıyaman'a yerleştirelim, Afyon'a gönderelim. Gerçekten de belirli illerde sığınmacıların aşırı yoğunlaştığı ve mevcut durumda var olan işsizliğin daha da arttığını gözlemliyoruz. Dolayısı ile kayıtlı olduğunuz ilde iş bulmalısınız yaklaşımı da doğru bir yaklaşım değil.

Özetliyorum, birincisi bakanlık lazım, ikincisi sığınmacılar için nitelikli iş gücü envanterinin çıkarılması lazım, üçüncüsü ise vatandaşlık meselesinin çözülmesi gerekir. Ancak bu sınırlı bir vatandaşlık şeklinde olabilir. Çok teşekkür ediyorum.

Nihat ERİ

Bu aşamada bir Göç Bakanlığı kurulursa iyi olur. Sığınmacılar için farklı asgari ücret teklifi yapıldı, evet düşünülmesi gerekir. Ben milletvekili iken, Doğu ve Güneydoğu Bölgelerimizde uygulanacak asgari ücretin, Batı Bölgelerimizde uygulanan asgari ücretten daha düşük olması

gerekir diye bir teklifimiz vardı. Suriyelilerle ilgili de böyle bir şey gündeme gelebilir. İş gücü nitelik envanteri de çok önemli bir konu ve belirttiğiniz gibi coğrafi planlama da önemli, mültecileri istedikleri yerlere değil de ihtiyaç olan yerlere yönlendirirsek, ülkemiz açısından da, kendileri açısından da daha yararlı olur. Abdullah Akyol bey bir ilavede bulunmak istiyor, Abdullah bey buyurun.

Abdullah AKYOL

Abdullah Akyol, Dünya Türkistanlılar Derneği Başkanı. Gerçi arkadaşlar gitti ama benim bir kaç sorum olacaktı.

Birincisi, göçmen olarak gelip bir yıllık oturma iznini alan, sigortalı olan arkadaşlarımız, ailelerimiz var. Örnek yanımdaki Selim kardeşimiz 10 gün evvel dünyaya bir çocuğunu getirdi. O sigorta parasını ödeyip ikamet almasına rağmen hastanede ek para istendi, bu para ödendi. Çocuğunu sağlık ocağına gönderecek, sağlık ocağı diyor ki ikametini çıkar öyle gel. Hastaneye götürdük, hastaneden de ikametgahını çıkar öyle gel. Şimdi 10 günlük çocuğun ikametini çıkarmak için başvurulduğunda en kısa zamanı 1,5 ayı buluyor. 1,5 ay bu çocuk hastaneye gitmeyecek mi?

İkincisi, arkadaşların da ifade ettiği gibi, bizim gibi mülteci durumunda olan, örneğin Kırıkale'deki bir kardeşimize orada iş imkanı olmadığından biz buradan iş imkanı sağlıyoruz. Bunlar haftalık ve aylık olarak oradaki emniyete imza atmak zorundalar. Aylık imzayı kurtarabiliyoruz. Haftalık imzayı maalesef kurtaramıyoruz. Bununla ilgili bir düzenleme olacak mı?

Üçüncüsü, Tarım Bakanlığımızdaki büyüğü müze soracaktım, sanırım ayrıldı. Bizim Dünya Türkistanlılar Derneği olarak bir projemiz var. Şu anda planlama aşamasında, yakında elimizde net bir döküman olacak inşallah. 1964 yılında Afganistan'dan gelen Uygur Türklerinden 100 aileye Kayseri'de bir iskan imkanı verildi. Bu iskan verilirken o zamanki hükümetle BM arasındaki anlaşma gereği sunulan projede bu ailelere BM fonundan para ayrıldı. Bu para ile Türkiye Cumhuriyeti Kayseri'de yer belirledi ve

160 aileyi iskan sahibi yaparak orada bir mahalle kuruldu. Bakanlığımızdaki arkadaşta yaklaşık 130 milyar dolar bir yatırım olması gerekiyor şeklinde söyledi. Ben Dünya Türkistanlılar Derneği olarak hazırladığımız projede her boydan Türkleri oraya getirip bir turistik köy düşündük. Gelen mağdur ailelerimizin en az bir yıl orada eğitimini verebilmek, topluma kazandırabilmek ve orada geçimini sağlayabilmek amacı ile kalıcı değil geçici olarak orada bir Dünya Türkistanlılar Köyü projemiz var. Eğer bizlere bu köy için bir yer tahsis edilirse, bu proje için AB ve BM müracaatımızı yaptığımızda bize kaynak aktarılabilceği müjdesini bize Amerika'daki ve Avrupa'daki sivil toplum kuruluşları verdi. Hazineden arkadaşımıza da soracaktım, bu projede bize nasıl yardımcı olabilirsiniz, bize bir yer tahsis edebilir misiniz, yer gösterebilir misiniz şeklinde arkadaş da gidince, artık siz büyüklerimizle birlikte bu projeyi belli yerlere sunmaya, bu projeye kaynak bulmaya çalışacağız.

Cem HATUNOĞLU

Çoğu konu söylendi, ancak bende GOAL adına konuşacağım. GOAL İrlanda kökenli bir Uluslararası İnsani Yardım Kuruluşudur. İlk olarak çalışma izinleri konusuna değinmek istiyorum. Konuşmalarda çalışma izinlerinden bahsedildi. Belki dile getirildi ancak ben bir kez daha altını çizmek istiyorum, çalışma izini almak ekonomik hayata bir şekilde katılmak demek ancak mevcut durumda Suriyelilerin geçici kimlik kartları ile banka hesabı açtırmaları mümkün değil, bu nedenle parasal işlemlerini bankalar aracılığı ile değil kayıt dışı yollarla yapmak zorunda kalacaklardır. Bu da Türkiye ekonomisi için bir kayıp olacaktır. Onun için bu konuya da bir düzenleme getirmenin yararına inanıyorum, 2016 yılında hala banka sistemine ulaşamayan bir insanı düşünemiyorum.

İkincisi, Göç İdaresi temsilcileri ile de paylaştığım bir konu, fakat sizlerle de paylaşmak adına söylüyorum. Uluslararası insani yardım kuruluşlarının bulundukları topluma karşı da bir temel sorumlulukları var, projelerini ECHO, AB gibi do-

nörlerinden aldıkları fonlarla gerçekleştiriyorlar ve bu fonla burada yardımlarda bulunuyorlar. Bunların ayrıca donörlerine karşı da sorumlulukları var. Bu sorumlulukları öncelikle şeffaflık ve hesap verebilirlik kapsamında bir sorumluluk. Yani öncelikle, bu yardımı kime götürdün, böyle bir kişi var mı, gerçekten yardımı teslim ettin mi, ben bunu nasıl anlayacağım gibi haklı sorulara cevap verebilmek gerekiyor. Aynı zamanda da bir "kriter uygulama" sorumlulukları var. Yani gelen bu fonların gerçekten ihtiyacı olan kişilere gitmesi lazım, bunun için de donör tarafından da onaylanmış kriterlere tabi tutmak lazım. Yani bu yardımı verdiğin ailelerin gerçekten muhtaç aileler olduğunu neye göre belirledin diye sormak durumundalar. Dolayısıyla bu kriterlerle neyi kastediyorum? Gerçekten yardım alanların yoksul ve muhtaç olduğunu ispat edecek olan: tek başına yaşayan bir kadın, eğitimden kopmuş ve maddi olanaksızlıklar nedeniyle devam edemeyen çocukların olduğu aileler, çocuklarıyla yaşayan ve onlara bakmak zorunda olan kadın aile reislerinin olduğu aileler, engellisi olan aileler, hijyen ve güvenlikten tamamıyla uzak barınma koşulları, yeterli beslenmeye ulaşamayan ve çok çok az maddi ve düzensiz geliri olan aileler, çocukları çalıştırmak zorunda kalmış aileler, bakıma muhtaç yaşlısı olan aileler gibi birçok kriter var. Mevcut uygulamada Göç İdaresinin getirdiği bir düzenleme ile sahada çalışma yapabilmek için ayrıca bir izin almak gerekiyor. Bunun için Göç İdaresi İl Müdürlüklerine başvuruluyor, başvuru oradan da Ankara'ya geliyor, Ankara'da da birçok bakanlık ve kuruluştan görüş soruluyor. Ancak, bu konular o derneğe Türkiye'de çalışma izni verilirken zaten yapılıyor, dolayısı ile bu konu bir tekrar oluyor. Arada geçen süre zaten sınırlı olan proje sürelerinde gecikmelere, dolayısıyla da bir kısım fonların maalesef yararlanılamadan donör kuruma iade edilmesine neden oluyor. Bu da tabi ki ihtiyaç sahipleri açısından bir kayıp oluyor. Şayet bu gerekli ise ki böyle bir düzenleme getirildiğine göre makul sebepleri de vardır, dolayısıyla ben bu izin prosedürünün Ankara Göç İdaresi seviyesinden İl Müdürlüklerine delege edilmesini öneriyorum, böylelikle hem süreci hızlandıracaktır hem de pratikleştirecek-

tir. Zira yardım yapılan ailenin kim olduğunu, nerede olduğunu, neden aydımaya ihtiyacı olduğunu, gelir durumunu AFAD numarasını sorulamazsa ne sağlıklı bir değerlendirme yapabilir ne de, neden ve kime verdiğinizi ispat edebilirsiniz.

Üçüncüsü, bizim aile sağlık merkezlerinin eşiti olarak Türkiye’de 200-250 tane göçmen sağlık merkezi kurmayı, sağlık bakanlığı strateji planına koymuş bulunmaktadır. Hem aile sağlık merkezleri üzerindeki yükü alacak, hem de tercüme, psikolog, sosyal hizmetlere ulaşım hakkında bilgilendirme gibi kolaylıklar getirecek. Biz bu konuda yaklaşık 30-35 <Göçmen Sağlık Merkezini destekleme kararı aldık. Bu oldukça yerini bulan bir yardım oldu. Bunda en büyük pay Sağlık Bakanlığının göçmenlere verilecek hizmet konusundaki vizyonunu bizimle paylaşmasındadır. Şimdi bu şekilde bakanlıklar stratejik planlarını kendi web sayfalarında bilmesi gereken prensibi dahilinde paylaşırsa ve İnsani Yardım Kuruluşları da buradan takip edip, hangi konularda birlikte çalışabileceğini değerlendirebilirler, böylelikle kaynaklar da israf olmaz ve en etkin şekilde kullanılmış olur. Dolayısıyla bakanlıkların göçmenlerle ilgili konulardaki kısa, orta ve uzun vadeli planlarına belli ölçülerde de olsa bu şekilde ulaşma imkanı olursa her iki taraf için de yararlı olacağına inanıyorum.

Son olarak ta, gerçekten devletimiz çok işler yapıyor. Yapılanlar gelen yabancıların da takdirlerini topluyor, evet olabildiğince fazla sayıda göçmene ulaşmak çok önemli, ama bir o kadar da önemli olan da verilen hizmetlerin kalitesini yükseltmek, yani hizmetlerin sayısı kadar kalitesine de önem vermeliyiz. Kalite konusunu sağlıktan eğitime her alanda yaygınlaştırmak gerekiyor, bu şekilde götürmek gerektiğine inanıyorum, teşekkür ediyorum.

İshak AYDEMİR

Ben başka bir konuya da dikkat çekmek istiyorum. Göç olgusu aslında başlı başına o insanları dramatize eden bir durumdur. Suriye’den gelen misafirlerimizin hemen hemen hepsi savaşa tanık olmuş insanlardır. Ya annesini, ya babasını, ya

akrabasını, ya kocasını bir şekilde sevdiği insanları kaybetmiş, savaşın vermiş olduğu o dramatik etkiyi bir şekilde yaşamıştır. Dolayısı ile o dramatik etkinin yaratmış olduğu ruhsal bozukluklar da ortada var. Temel olarak baktığımızda karşımızda 3 milyon nüfuslu dinamik bir yapı var. Bu yapı da tabi ki bizim de toplumsal dinamiklerimizi olumlu yönde etkileyebileceği gibi olumsuz yönde de etkileyebilme yeteneğine sahiptir. Genel olarak elimizde veri olmasa bile, duyumlar, dedikodular, söylentiler bir sürü şeye dayanarak bu dinamiğin bizim toplumsal yapımıza olumsuz etkisi olduğu da söyleniyor. Şöyle ki, mülteciler risk altındalar, en önemli risklerden birisi şu anda belirli kısmı insan ticareti mağduru olmuş durumdadır. Ne demek bu, çeşitli amaçlarla bunlar hem cinsel sömürü aracı olarak kullanılmakta, gayri resmi ilişkilerin arttığı, boşanma yüzdelerinin arttığı söylenmekte, ayrıca çoklu evliliklerin yani çok eşliliğin yaygınlaştığı söyleniyor. Tabi ki elimizde bununla ilgili veri yok. Aynı zamanda çocuk gelinler sayısını da arttırdığı söyleniyor. Çünkü küçük yaşta çocukların aile güvenliğini sağlamak için ya da amaç ne ise çocuklar evlendiriliyor, dolayısı ile baktığımızda çoklu evliliklerin getirdiği durumda da çocuk sayısını da artırıyor. Dolayısı ile güvencesiz birçok çocuk doğmuş oluyor. Bu durumda da bu çocukların bakımlarından tutun her konuda sorun olarak karşımıza çıkıyor.

Barınma sorunlarının çok ciddi yan etkileri de olabiliyor. Örneğin, küçük bir dairede 10-15 hatta 20 kişi kaldığından tabi ki beraberinde mahremiyet sorunları da ortaya çıkarabiliyor. Anne babalar, çocuklar, kardeşler var belirli süre sonunda ahlaki sorunlar da çıkabilir. Bazı şeyleri istesene de engelleyemezsiniz. Cinsel istismar vakalarında artış var. Küçük yaşta kız çocukları farklı amaçlar için şu anda kullanılıyor. Dilencilik, bu çocuklar çok küçük yaşlarda dilencilik yönlendiriliyor. Hepimiz trafik ışıklarında karşılaşabiliyoruz. Küçük kız çocukları dilencilik yapıyor. Bu da toplumsal doku açısından baktığımızda dramatik bir etki yaratıyor. Bununla birlikte dramatik yapının etkisi ile oluşan ruhsal bozuklukları biz bilmiyoruz. Kaçında depresyon, kaçında intihar eğilimi var bilemiyoruz. Beraberinde gelişen ruhsal problemleri tedavi etmediğiniz

zaman o ailelerin yaşamış oldukları dramatik etki çocuklarına aktarılıyor. Çünkü ruhsal sorun tedavi edilemediğinde diğer toplumsal alandaki yaşantısını da etkiliyor. Evliliğini, çocukları ile ilişkisini, komşuları ile ilişkisini etkiliyor. Her şeyi etkiliyor. Ama biz bununla ilgili herhangi bir tedbir almış durumda değiliz.

Türkiye şu anda dünyanın en iyi işini yapıyor. Bakın 3 milyon sığınmacı ile baş etmek mümkün değil. Örneklerde görüyoruz makalelerde okuyoruz ülke 100 kişiyle çalışıyor, 100 tane mülteci ile baş ediyor o kadar cıcaflı anlatıyorlar ki, o kadar reklamını yapıyorlar ki sanki dünyayı kurtarmış gibi gösteriyorlar. Oysaki Türkiye'nin yaptığı bir destandır. Biz bunu dünyaya gösteremiyoruz. Neden çünkü elimizde sağlıklı bir veri yok. Göç İdaresi diyor ki bana karışmayın, ben ne yaparsam yapacağım. AFAD kamplara bizi sokmuyor. Neden neyi saklıyor biz bilmiyoruz, merak ediyoruz. Bakınız, en son bir kampta cinsel istismar vakası söylentisi çıktı. Olabilir mi, olabilir buna yönelik yapılması gerekenleri de konuşmak gerekir. Türkiye'nin bu iyi uygulama örneklerini mutlaka ama mutlaka dünyaya göstermemiz gerekir diye düşünüyorum.

Peki bu kadar büyük çaplı bir sorunla baş edebilmek için neye ihtiyacımız var. Bence, meslek elemanlarına şiddetle ihtiyacımız var. Biraz önce hocamız bahsetti, bakınız Göç İdaresine yeni uzmanlar atanmış, burada daha tecrübeli insanların atanması lazım, orada çalışabilecek, o mültecilerle çalışabilecek yeterlilikte sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyolog, psikiyatristler ve diğer meslek elemanlarının mutlaka sayıları artırılmalı ki bu sorun yerinde ve zamanında çözülmüş olsun.

Son olarak şunu söylemek istiyorum. Maalesef onlara ilişkin sağlıklı bir kayıt sistemimiz yok. Ne kadarı nerede yaşıyor, kaç kişi nerede çalışıyor belki vardır ama toplum olarak biz bilmiyoruz. Bakınız sağlıklı bir göç analizi yapamadığınız zaman onlara vereceğiniz hizmetlerde kullanacağınız kaynakları da rasyonel kullanamıyorsunuz. Her kurum kendi kafasına göre iş yaptığı zaman da sıkıntılar ortaya çıkıyor. Söylenecek çok

şey var ama bu konulara dikkat çekmek istedim, hepinize sabrınız için çok teşekkür ediyorum.

Murat KILIÇ

Bir dakika, çok fazla zamanınızı almayacağım. Konuşulanların dışında farklı bir pencereden bakmak istiyorum. Fırsat için şöyle bir tabir kullanırlar. Fırsat, önden uzun saçlı arkadan kel birine benzer. Fırsatı yakaladınız yakaladınız yoksa peşinden koşsanız bile yakalayamazsınız. Şimdi biz Suriyeliler ile ilgili bu savaşın kötü yüzüne rağmen bazı fırsatları biz kaçırmak üzereyiz. Beyin göçü var, o kadar kaliteli beyinler şu anda yurt dışına gidiyor ki, 98 yılından bu yana Suriyeliler ile içli dışlı olmamızdan dolayı ben şunu hatırlıyorum. Suriye'deki iş adamları Türkiye'ye geldiği zaman çalışma izni alamadılar, ikamet izni alamadılar milyarlarca dolar yurt dışına gitti. Çünkü biz Türkiye'de onlara sahip çıkamadık. Doktorlar geldi, şu an biz sahip çıkamıyoruz ama Avrupa onlara kucak açtı, hepsini alıp götürüyor. Verilere göre 600 kadar akademisyen Türkiye'ye gelmiş, 150 kadarı Türkiye'deki üniversitelerde ve başka yerlerde çalışabiliyor diğerlerini değerlendiremiyoruz. Biz bu akademisyenlere geçici kamplarda 900 TL ücretle iş bulamazken, şu anda Avrupa'da bir kısmı bilimle uğraşıyor, buluşlar yapıyorlar. Şu anda Suriye'den o kadar genç beyinler var ki, biz bunlara Türkiye'ye faydalı olacak aynı zamanda da kendi ülkelerine döndüklerinde de yeni Suriye'nin kuruluşunda da, Türkiye-Suriye ilişkilerinin inşasında çok etkili olacak çok süper beyinler var. Ama biz bir türlü onlarla ilgilenemiyoruz veya o kadar sorunlar var ki biz bunları göz ardı ediyoruz. Tüm çalışmaların bir merkez adı altında toplanması iyi bir şekilde koordine edilmesi lazım. Çünkü fırsat kaçıyor, fırsat kaçmadan bunları yapmak lazım. Teşekkür ediyorum.

Mustafa GÜNDÜZ

Sona geldiğimizizin göstergesidir. Sondan bir önceki söz. Aramızda çok sevgili can dostum milletvekili Metin Çobanoğlu bey var. Ama o konuşmayacağını bildirdi. Hepinize katılım ve katkılarınızdan dolayı minnetlerimizi sunuyoruz.

Konuya Dair Değerlendirme Yazısı

Halil IŞIK

Suriye’de Mart 2011’de başlayan, Nisan 2011’de ülke çapına yayılan iç savaş nedeniyle çok sayıda Suriyeli, Türkiye ile birlikte Ürdün, Irak, Lübnan gibi diğer komşu ülkelere kitleler halinde sığınmak zorunda kalmıştır. Türkiye; 911 km.’lik kara sınırı bulunan komşu bir ülke ile olan tarihi bağları, insan haklarına duymuş olduğu saygı yanında, Uluslararası Sözleşmeler, bunlarla uyumlu ulusal mevzuatımız gibi hukuki nedenlerin bir gereği ve uygar bir ülke olarak, duyarlılığını göstererek, gerekeni yapmıştır. Türkiye, iç savaştan kaçan ve en çok Türkiye’ye gelen Suriyelileri kabul etmiştir. Bugüne kadar yapmış olduğu ve sonrası da yapacağı harcamalar nedeniyle sayıları milyonları katlamaya başlayan Suriyeliler, ekonomik maliyetler ve diğer bir takım sosyal, siyasal sorunlar nedeniyle Türkiye için önemli bir sorun teşkil etmeye başlamıştır. Her şeye

rağmen Türkiye’nin, uygar bir ülke olmanın gereğini bundan sonra da yerine getirmeye devam edeceği açıktır. **Bu nedenle, Ülkemizdeki Geçici Koruma Statüsü Tanınmış Yabancıların, en büyük çoğunluğunu oluşturan Suriyeliler özelinde, Türkiye’nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşmeler, Ulusal Mevzuatımız bakımından, hukuki olarak değerlendirilmesi ve sorunlar ile önerilerin ortaya konulması önem taşımaktadır.**

Çalıştay’ın başladığı sabah saatlerinden, öğle saatlerine kadar söz alan katılımcıların ortaya koymuş oldukları görüşleri sonrası, cevaplanması gereken bir soru haline gelen, Türkiye’ye sığınan yabancıların, çoğunluğu oluşturmaları nedeniyle özelde Suriye’lilerin; Misafir, Mülteci, Şartlı Mülteci, Sığınmacı, Geçici Koruma Statüsü Tanınmış Yabancılar gibi hukuki statülerinde ulusal ve uluslararası düzeyde ortaya çıktığı

ifade edilen belirsizliğin, hukuki değerlendirmelerle açıklığa kavuşturulmasının önem taşıdığı kanısındayım. Bu nedenle, özet olarak, Ülkemize sığınan Suriyelileri, hukuki bakımdan irdelleyerek, Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşmeler, Ulusal Mevzuatımız bakımından konunun değerlendirilmesini yaparak, bu konudaki **şahsi görüşlerimi** açıklamaya çalışacağım.

Konuyu, öncelikle Mülteci hukuku/statüsü bakımından değerlendirmek gerekmektedir. Mülteci hukuku, İnsan hakları ihlallerinin ve insan hareketlerinin önemle yaşandığı İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında, Birleşmiş Milletler'in gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir. **Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından** dünya çapında mültecilerin haklarını ve refahını savunmak amacıyla 14 Aralık 1950'de **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu (BMMYK) kurulmuştur.** **BMMYK'liği,** her bireyin sığınma talebinde bulunabilmesini ve başka bir ülkede mülteci olarak güvenli bir şekilde barınabilmesini, mültecilerin korunabilmesi için hareketler düzenlenmesini, liderlik edilmesini, mültecilerin sorunlarının çözülmesini hedeflemektedir.

BMMYK'nın kurulmasıyla birlikte Mültecilerin hukuki durumuna dair **1951 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi,** ilk uluslararası sözleşme olarak, 22 Nisan 1954 tarihinde, **Sözleşmeye ek 1967 tarihli Protokol** ise 4 Ekim 1967 tarihinde yürürlüğe girmiştir. **1951 Cenevre Sözleşmesi,** Mültecilerle ilgili, ilk defa, uluslararası Mülteci kavramının tanımını yapmış ve mültecilerin hakları ile yükümlülüklerini belirlemiştir. "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin uluslararası sözleşmeyi Türkiye, 30 Mart 1962 tarihinde, sözleşmenin 1 (B) hükmüne dayanarak **çekince koyarak,** "sadece, "Avrupa'dan gelen kişileri mülteci olarak tanıyacağını" belirterek, 1951 tarihli **Cenevre Sözleşmesi'ni coğrafi sınırlama ile onaylamıştır.** Sonrasında "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin **1967 Protokolü'ne,** aynı **çekince ile katılmıştır.**

1934 Yılında çıkarılan **İskan Kanunu,** yerleştirme ve yurtlandırma konusunda düzenlemeler ve tanımlar getiren Muhacir ve Mültecilerle,

Göçebelerin ve Gezginci Çingenelerin (Romanların) yurt içinde yerleştirilmelerine ilişkin **Mülteci ve Sığınmacılar ile ilgili ilk yasa niteliğindedir.** Zaman içinde değişikliklere uğramıştır. **İskan Kanunu, 2006 yılında yeniden çıkarılmıştır.**

Sığınmacı veya Mülteci sorunu **önceleri genelgelerle ve 1994 yılında ilk kez çıkarılan yönetmelikle düzenlenmeye çalışılmış** ve 2006 yılında yönetmelikte değişikliğe gidilmiştir.

İçişleri Bakanlığı'nda (15 Aralık 2008 tarihli Bakan onayı ile Müsteşarlık Makamına bağlı olarak görev yapmak üzere), İltica ve Göç Mevzuatı ve İdari Kapasitesini geliştirme ve Uygulama Bürosu kurulmuştur.

Türkiye, daha sonra, Avrupa Birliği'ne katılım süreci kapsamında 11.04.2013 tarihinde **6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu (YUKK) yürürlüğe koymuştur.** **Kanun ile İçişleri Bakanlığına bağlı olarak Göç İdaresi genel Müdürlüğü de kurulmuştur.** Söz konusu Kanunun 61. maddesine göre **mülteci** şu şekilde **tanımlanmaktadır: "Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle;** ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişi..... mülteci statüsü verilir."

1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde tarihsel ve coğrafi birtakım sınırlamalar vardır. Bu sınırlamalar, 1967 tarihli Protokol ile kaldırılmıştır. Sözleşme taraf devletler ile sınırlı olmadan evrensel olarak uygulanabilecek bir niteliğe bürünmüştür. **Ancak, Türkiye bu Sözleşmeyi ve Protokolü, coğrafi sınırlama ile onaylamıştır.**

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun, 61. maddesinde görüleceği üzere, **sadece, "Avrupa ülkelerinden"**

gelen kişiler mülteci olarak kabul edilebilecektir. Söz konusu ülkeler dışından gelen kişiler mülteci statüsünde kabul edilmemektedir. Bazı şartların varlığı halinde “**Şartlı Mültecilik**” ve “**İkincil Koruma Hakkından**” yararlanabilecektir.

2011 yılından itibaren **Türkiye’ye gelen Suriyeliler** mülteci kamplarına kabul edilmişse de, **Suriye, Avrupa Konseyi’ne üye olmadığından** Suriye vatandaşları, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu anlamında hukuken **mülteci olarak nitelendirilememektedir.**

6458 Sayılı YUKK’nun 91. Maddesine göre; “Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılar geçici koruma sağlanabilir. Söz konusu yasanın **91. Maddesi** gereğince de, “**Geçici Koruma Yönetmeliği**” Bakanlar Kurulunca çıkarılmıştır.

Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılar, uluslararası koruma statüsü kazanmadan, geçici koruma statüsünde kendilerine tanınan hizmetlerden ve imkanlardan istifade edebilmektedirler.

Konuyu, sığınmacı hukuku/statüsü bakımından da değerlendirmek gerekmektedir. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve 1967 tarihli Protokol’de sığınmacı tanımına ve kavramına yer vermemiştir. Birleşmiş Milletler’de, 1959 yılında sığınma hakkına ilişkin çalışmalar başlamıştır. 14 Aralık **1967** tarihinde, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından “**Birleşmiş Milletler Ülkesel Sığınma Bildirisi**” kabul edilmiştir. Bildiride, “sığınma” ve “sığınmacı” kavramlarına değinilmekte ise de, sığınmacı tanımı yapılmamıştır. Ancak, “sığınma hakkı” açık bir şekilde düzenlemeye konu edilmiştir. Söz konusu Bildiride, taraf devletler açısından birtakım ilkeler ortaya konulmaktadır.

Ulusal hukukumuzdaki **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda**, sığınmacı kavramı tanımlanmamıştır. “**Sığınmacı**” kavramı yerine “**şartlı mülteci**” kavramını kullanılmıştır.

Sığınmacı tanımına, mülga, 1994 tarihli “Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkındaki **Yönetmelik’te yer verilmiştir.** Bu Yönetmeliğin 3. maddesine göre Sığınmacı; “ırkı, dini, milliyeti belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen ya da korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı”

Uluslararası hukuk’da, sığınmacı statüsü geçici bir durumdur. Kişi bu süreç boyunca korumadan yararlanmaktadır. Başvuru şartlarının oluşması halinde mülteci statüsüne dönüşmektedir.

Daha önce ifade ettiğimiz gibi, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesine ve 1967 tarihli Protokol’e göre **Türkiye tarafından** sadece Avrupa’dan gelenler şeklinde koyduğu çekince (coğrafi beyan) sonucu, **yalnız Avrupa Konseyi’ne üye ülkelerden gelen kişiler mülteci statüsünde değerlendirilebilmektedir.** Sığınmacılar açısından ise mevzuatta herhangi bir coğrafi sınırlama yoktur.

Suriyelilerin, sığınmacı statüsüne sahip olmalarının önünde mevzuat açısından herhangi bir engel bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ancak, **Türkiye Suriyelilerin statüsünü özel olarak düzenleme yoluna gitmiştir.**

Konuyu, ulusal hukukumuz bakımından da değerlendirmek gerekmektedir. İç savaş nedeniyle **Türkiye’ye sığınan Suriyeliler**, Mülteci statüsünde olmadıklarından, **önce** uluslararası mevzuatta karşılığı olmayan “**misafir**” şeklinde değerlendirilmiştir. **Daha sonra**, Suriyeli’lerin, statüsü hukuki zemine taşınmıştır. Sığınma talebiyle gelen **Suriyelilere**, Ekim **2011** tarihinden itibaren “**geçici sığınma statüsü**” tanınmış ve “**geçici koruma**” statüsüne alınmıştır.

İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürürlüğe konan 30 Mart 2012 tarihli ve 62 sayılı “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge” Özel olarak düzenlenen ilk hukuki düzenlemedir. Söz konusu Yönerge’nin özünü acil kitlesel sığınma durumlarında geçici bir çözüm olarak başvurulmuş “geçici koruma” oluşturmaktadır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91. maddesine göre “geçici koruma” statüsüne ilişkin olarak 13 Ekim 2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı “Geçici Koruma Yönetmeliği” yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmelik’te; “geçici koruma” statüsünün geçici olduğu vurgulanmış, mülteci ya da sığınmacı statülerine hak kazandırmayacağı belirtilmiş, “geçici koruma” kararının İçişleri Bakanlığı’nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından verileceği kabul edilmiştir. Yönetmeliğin geçici 1. maddesinde ise, 28 Nisan 2011 tarihinden itibaren Suriye’den Türkiye’ye gelen Suriyelilerin “geçici koruma” statüsüne alındıkları açıkça düzenlenmiştir.

Mülteci hukuku ve uluslararası sözleşmeler gereği taraf devletlerin bir takım yükümlülükleri bulunmaktadır. Cenevre Sözleşmesi’nin 31. maddesi gereği taraf devletlerin “geri gönderme ilkesi” ile bağlı olmaları bu yükümlülüklerin en önemlisidir. Buna göre, sığınma talebinde bulunan kişi, yaşam ve özgürlüğünün tehlike altında olacağı varsayılan bir ülkeye geri gönderilememektedir. Geçici Koruma statüsünün Suriyelilere verdiği haklar ve tanıdığı imkanlar gereğince, Geçici Koruma Yönetmeliğinde; Yönetmelik kapsamındaki kişiler açısından geri gönderme yasağı bulunduğu açıkça düzenlenmiştir. Bakanlar Kurulu kararı ile tamamen ya da kısmen sona erdirilmediği sürece “geçici koruma” statüleri iptal edilmedikçe, Yönetmelik kapsamında “geçici koruma” statüsü verilmiş Suriyeliler, Türkiye’de “kalış hakkı”na sahip olacaklardır.

Türkiye’nin de taraf olduğu İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 14. maddesine göre her birey güvenli sığınma hakkına sahiptir. Bu hak; koruma can güvenliği yanında ülkede yasal olarak ikamet eden diğer yabancılara sağlananlarla eşit sosyal ve ekonomik hakları da tanımaktadır. Her bireyin olduğu gibi sığınmacıların da; barınma, beslenme, sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanma, çalışma imkanı gibi temel ihtiyaçları karşılanmalıdır. Geçici Koruma Yönetmeliği uyarınca Türkiye’de kalış hakkına sahip Suriyeliler, söz konusu Yönetmelik kapsamında sağlanacak hizmetlerden yararlanmaya hak kazanmaktadırlar.

Konuşmamın başında da ifade ettiğim gibi Ülkemizdeki Geçici Koruma Statüsü Tanınmış Yabancılar (GKSTY) özelinde en büyük çoğunluğunu oluşturan Suriyelilerin, hukuki bakımdan irdelenmesi ve Türkiye’nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşmeler, Ulusal Mevzuatımız bakımından konunun değerlendirilmesi yanında sorunların, hukuki, ekonomik ve sosyal tedbirlerin ve önerilerin ortaya konulması da önem taşımaktadır.

1- Sayın Cumhurbaşkanımızca, Türkiye’nin, GKSTY / Suriyelilere, devlet hazinesinden Mayıs 2016 itibarıyla 10 Milyar Doları aşkın faturalı harcamada bulunduğu, **Sivil Toplum Kuruluşları ile birlikte** (kamplara, birçok STK’dan ve şirketlerden, duyarlı vatandaşlardan bağış yapılmaktadır) bu rakamın 20 Milyar Dolara ulaştığı ifade edilmiştir. Türkiye, GKSTY / Suriyelilere yaptığı yardımların çok büyük bir bölümünü kendi kaynaklarını kullanmak suretiyle gerçekleştirmiştir. Uluslararası kuruluşlar ve donörler maliyetin ancak %5’ni karşılayabilmektedirler.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK/ UNHCR), GKSTY / Suriyeliler için bölgesel fon talebi çağrısında Türkiye’ye yeterli kaynak aktarımının da bulunamamaktadır. Dünya Gıda Örgütü yardımlarını büyük ölçüde kesmiştir. Uluslararası kuruluşlar ve ülkeler, Türkiye’yi yalnız bırakmışlardır. Sağladıkları çadırlar (sayısal ve kalite bakımından) ve yardımlar çok yetersizdir. AFAD ve Kızılay’ın yardımları ise büyük ölçüde sür-

mektedir. Bu durum, **bütçeye büyük bir yük getirmektedir.**

Uluslararası aktörlerden (BM Güvenlik Konseyi, Suriye Dostları Grubu, Uluslararası Suriye Destek Grubu, ABD, Rusya, İran, AB, vb.) **Suriye sorununun kısa sürede çözülebileceğine ilişkin sinyaller gelmemektedir.** Bu kadar büyük bir kaynağın harcanmasına karşın GKSTY/Suriyelilerin temel gereksinimlerinin hala tam olarak karşılanamadığı, çeşitli ülkeler ve kuruluşlardan gelen yardımların ise GKSTY/Suriyelilerin ihtiyacının karşılamaya yetmediği görülmektedir. Dolayısıyla, sürekli olarak GKSTY/Suriyelilere karşılıksız barınma ve beslenme imkanları sağlamak yerine, **kendi ayakları üzerinde durmaları, barınma ve beslenmelerini sağlamaları ve hayatlarını idame ettirmeleri teşvik edilmelidir.** Şayet uzun süre Türkiye’de kalacaklarsa, GKSTY/Suriyeliler, toplumun diğer her ferdi gibi üreterek ve çalışarak geçimlerini kazanması esasına geçirilmelidir.

2- Türkiye’nin, kalabalık Yabancı topluluklarına ev sahipliği yapmasıyla birlikte ekonomisinin darboğaza gireceğini tahmin etmek zor olmaya caktır. **Artan ekonomik zorluklara, sosyal sorunların eklenmesinin önüne geçilmelidir.**

3- Bakanlar Kurulu kararıyla geçici koruma tedbirlerinin zaman zaman gözden geçirilmesi, sınırlandırılması, kota konulması ya da bazılarının sürelendirilmesi hususları değerlendirilmelidir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 87. maddesi uyarınca ve şartların da oluşması halinde uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin eve gönüllü dönüşü teşvik edilmeli ve GKSTY/Suriyelilere; uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde aynı ve nakdi olarak gönüllü geri dönüş desteği sağlanmalıdır.

4- Türk toplumu birçok konuda anlayışlı davranmakla beraber, **memnun olmadıkları bazı konular da bulunmaktadır.** GKSTY/ Suriyelilerin sayıları, geri dönüş zorlukları, bazı konularda toplumda duyulan memnuniyetsizlikler, hassasiyetler, gözönünde tutularak, Türkiye’ye sosyal uyumları, kaynaştırılmaları ve Türk halkının GKSTY/Suriyelilere bakış açılarının iyileştirilme-

si için **değişik uygulamalara gidilmelidir.** Bu anlamda Suriyeli aileleri anlatan haberlerin ya da belgesellerin yaygınlaştırılması ve GKSTY/Suriyelilerle birlikte yaşama kültürünün sağlanmasına yönelik **“Kamu Spotları”** hazırlanması **düşünülmelidir.**

5- Türkiye’de, 11 Mayıs 2016 tarihi itibarı 2.749.862 kayıtlı sığınmacı bulunduğu Göç İdaresi Genel Müdürlüğü yetkililerince ifade edilmiştir. **Gayri resmi bulunanlarla birlikte bu sayı 3.000.000’nu aşmaktadır. 10 farklı ilde 26 kadar olan Mülteci Kamplarında kalan 272.000 GKSTY/Suriyeli bulunmaktadır. GKSTY %10’u kamplarda,%90’ı ise şehirlerde yaşamaktadır.**

Kamplarda, ilk aşamada kurulan çadırkentler, prefabrik ve konteyner gibi barınma merkezlerine dönüştürülmüştür. **Kamplarda kalan sığınmacıların bütün ihtiyaçlarının %95’i Türkiye Devleti tarafından,%5’i ise Uluslararası kuruluşlar ve diğer donör’ler tarafından karşılanmaktadır.** Ayrıca kamplarda kalan sığınmacılara kişi başına (bebek dahil) **85.00 TL para yardımı verilmektedir.** Bunun 50 TL’sini BM-Kızılay birlikte, 35 TL’sini de AFAD karşılamaktadır. Kamplarda kalan GKSTY/Suriyelilerin; **Barınma, sağlık, gıda, giyim, eğitim gibi bütün ihtiyaçları karşılanmaktadır.**

6- Mülteci kamplarının haricinde kalan GKSTY/Suriyelilerin çeşitli sorunları bulunmaktadır. Ancak, bunlara **kimlik verilmek suretiyle sağlık ve eğitim gibi problemleri çözüme kavuşturulmaktadır.** Türkiye genelinde **450 civarında GKST Suriyeli çocukların eğitim gördüğü okul bulunmaktadır.** Bu sayının sadece İstanbul’da 50 dolayında olduğu değerlendirilmektedir. Bu okullarda **100.000 civarında Suriye’li çocuk eğitim görmektedir. Okula gitmeyen 500.000 civarında çocuk bulunduğu değerlendirilmektedir.**

Kamplarda ve dışarıda verilen eğitimler standartlaşmalı, dışarıdaki okulların Türk sisteme uyumları sağlanmalı, hem kendi dillerini sürdürmeliler, hem de Türkçeyi öğrenmeleri imkanı oluşturulmalıdır.

Özellikle büyük şehirlerde yaşayan, **çalışan, dilencilik yapan çocukların en büyük sorunu**

eğitim alanında bulunmaktadır. Bu çocukların ileride Türkiye’de kalacakları gerçeği de gözönüne alınarak, **ülkemizin ve çocukların geleceği için çocuk dilenciler mutlak surette kontrol altına alınmalı, çocuk işçiliği önlenmeli, okula gönderilmeli, eğitilmeli,** çocuk okula gönderildiğinde aileye ekonomik destek verilmeli veya aileleri ile birlikte kamplara gönderilmeli ve **eğitimlerine devam etmeleri sağlanmalıdır.**

7- Türk Halkının ve Sivil Toplum Kuruluşlarının GKSTY/Suriyelilere karşı **yardıms severliği, sorunlarının çözümü konusunda gayret ve destekleri bulunmaktadır.** Bundan hareketle, **GKSTY/Suriyelilerin** sağlık, barınma, iş istihdamı, eğitim gibi alanlardaki **sorunlarının çözümüne yönelik;** “Kardeş Aile Projesi”, “İşsizlerin İstihdamı”, “Çocuk Gelinlerin Önlenmesi”, “İkinci Eş Olarak Evlendirilmelerin Önlenmesi” “Birlikte Yaşama Kültürünün Oluşturulması”, “Türkiye’ye Sosyal Uyumlarının Sağlanması”, “Halkın Duyarlılığının Arttırılması”, “Türkçe Okuma, Yazma Kursları”, “Kamp Dışındakilere Yönelik Genel Sağlık Taraması” , “Meslek Edindirme Kursları” gibi **projeler üretilmeli ve uygulanmalıdır.**

8- Türkiye sınırında, Suriye sınırı içerisinde güvenli bölge oluşturulmak suretiyle GKST Suriyeliler burada istihdam edilmelidir.

9- Avrupa Birliği (AB)-Türkiye Mülteci Planı ile ilgili olarak, Türkiye’nin AB Zirve Sonuç Metninde yer bulan; “Vizesiz Avrupa”, “Mali Yardım” , “AB Üyelik Süreci” taleplerinin **uygulamaya girmesi yanında** GKSTY/Suriyeliler için hazırlanan Projelerde kullanılması için hazırlanan “Mali Yardımın” aksatılmadan Türkiye’ye gönderilmesi için mevcut gayretler yoğunlaştırılmalı, projeler geciktirilmeden hazırlanarak AB’ye sunulmalıdır. Gerekli görülmesi halinde yeni projeler hazırlanarak, ek fonlamalar sağlanmalıdır.

10- Kitlesele göçler’le, ülkemizde oluşabilecek bazı hastalıklara ve hastalık oranlarındaki artışlara ve ülkemizde görülmeyen birçok hastalığın yeniden görülmeye başlamasına karşı önlemler alınmalıdır.

11- İl’in yaşam şeklinin, gelenek ve bazı değerlerinin değişmesine neden olabilecek, **kapasitesinin ve planlananın üzerinde GKSTY/Suriyeli bulunması, önlenmelidir.**

12- GKSTY/Suriyelilerin , kamplardan ayrılması sonrası; barınma ve çeşitli projeler ile değişik konularda yapılmış olan **yatırımların heba olmaması için gerekli planlamalar yapılmalıdır.**

13- Ucuza ve sigortasız çalışan GKSTY/Suriyeliler sebebiyle bazı bölgelerde halkın **işsizlik oranı yükselmiş ve bunun memnuniyetsizlik yaratmış** olması da gözönüne alınarak, **ülke genelinde yabancıların kalmasına izin verilecek illerde, ihtiyaç duyulan iş gücü ihtiyaçlarına ilişkin ilgili kurumlar değerlendirmeler yapılmalı ve yerel’de bu vasıflara uygun Türk Vatandaşı veya yeterli talep yoksa ekonomiye katkı sağlayacak uygun vasıftaki sığınmacıların bu ihtiyacın bulunduğu yerlere kaydırılması ve istihdamları sağlanmalıdır.**

İş ve meslek sahibi, nitelikli, yetenekli olanlar ile akademisyen GKSTY/Suriyeli’lerden yararlanılması için iş bulmalarını kolaylaştırıcı uygulamalar ile çalışma izni alarak **çalışmalarının önü açılmalıdır.**

14- Ülkemizdeki Suriyelilere geçici koruma hakkı statüsü tanınmış olmasına rağmen Dünya nezdindeki tecrübeler, **sığınmacı veya mültecinin yarısının geri döndüğünü, diğer kesimin ise kaldığını gösterdiğinden,** şimdiden Türkiye’de kalabilecek olanlar için (Özellikle, iş kuran, Üniversiteye devam eden v.d.) tedbirler alınmalı, **planlamalar yapılmalı ve birlikte yaşayabilme kültürüne yönelik projelerle desteklenmelidir.**

15- Ayrı okullarda okuyan GKST Suriye’li çocukların, sosyal uyumlarında yaşanan ve ileride yaşanabilecek sorunlar için gerekli tedbirler alınmalıdır.

16- GKSTY/Suriyelilerin;Barınma, işyeri, iş, ücret, v.b sorunlarda, müşteri olunulan hususlar değerlendirilmeli, haklılık unsuru taşıyan konularda gerekli düzenlemeler ve denetlemeler yapılmalıdır.

17- Kamplarda, Türkçe öğrenmek isteyenlere kurslar verilmekte ise de, daha genel anlamda Suriyelilerin **Türkçeyi öğrenmeleri sağlanmalı ve dil sorunları nedeniyle iletişim sağlamada, sorunlarını çözmede karşılaştıkları güçlükler giderilmelidir.**

18- GKSTY/Suriyelilerin, Hukuki Yardıma Ulaşma sorunları (Müdafî ve vekaletname sorunu, Mahkemelerde Tercüman Bulundurma Hakkı ve uygulamalardan kaynaklanan sorunlar, özel hukuk ve idare hukukuna ilişkin sorunlar,v.b) **ilgili kamu, sivil ve mesleki kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde giderilmelidir.**

19- GKSTY/Suriyeliler nedeniyle toplumsal dengenin değiştiği ve sosyal dokunun zarar gördüğü illere yönelik, araştırmalar yapılarak, olumsuzlukların **giderilmesine** konusunda **önlemler alınmalıdır.**

20- Suriye’de Üniversite eğitimi gören, ancak ülkelerini terkettikleri için eğitimleri yarım kalan GKSTY/ Suriyeliler ile ilgili **YÖK tarafından intibak çalışmaları yapılmalıdır.**

21- Kamplar dışında yaşayan GKHTY/ Suriyelilerin (sağlık, eğitim, fuhuş, dilencilik, işsizlik, ikinci eş olarak imam nikahı ile evlendirilmeler, çocuk gelinler, ile değişik iş kollarında faaliyet gösteren, ticaret yapanların karşılabildikleri sorunlar, denizlerde yaşanan ölümler v.b konularda karşılaşılabilecekleri) sorunlarının önlenmesi ve giderilmesi için çalışmalar yapılmakta ve gayretler sarfedilmektedir. Ancak,Türkiye’nin, en çok sığınmacıyı barındıran ve en ağır yükü çeken bir ülke olması, halen de göç ve harcamaların artış trendi göstermesi nedenleriyle **sayısal olarak kalabalık bir kitle olmalarından kaynaklanabilen bazı sorunlar, etkili denetlemelerle kontrol altına alınmalı ve önlenmelidir.**

22- Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik (82016/8375) 26 Nisan 2016 Tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Suriyelilere Çalışma İzni Sağlanarak, bir çok toplumsal mağduriyetin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Konunun hukuki bir zemine oturtulmuş olması önemlidir.**Ancak,**

Mayıs 2016 itibari ile 1000’e yakın çalışma izni istenmiş, arzu edilen sayıya ulaşamamıştır.

Bu sorunun; **İşverene, asgari ücretin altında ücret ödememe zorunluluğunun** getirilmesi, Suriyelilerin ise **ucuz işgücü olarak görülmesi, Suriyelilerin de,** kayıt altına girdiklerinde kendilerine sağlanan **avantajları kaybedebilecekleri** kaygısını taşımalarından **kaynaklandığı düşünülebilir.** Bu nedenle, her iki başvuru da, çalışma izini müracaatından kaçınmış olabilir. Bunun yanında, başvuruda ve e devlet başvurusunda dil sorunu, Türkiye’de belirli bir süre ikamet etme yükümlülüğü, yalnızca, yabancıların kalmasına izin verilen illerde çalışabilecek olmaları, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı gibi sınırlamaların bulunması uygulamada **sorun yaratmış olabilir.**

Hukuki düzenleme kadar, **uygulamanın başa- rıya ulaşması için takibi, denetlenmesi, yol gösterici olunması,** zorlukların aşılması için uygulamaların ve yardımların yapılması, gerektiğinde değişik asgari ücret uygulanabilmesi gibi uygulamalara gidilmesi de **önem taşımaktadır.**

23- Geçici Koruma Hakkı Sağlanan Engelli yabancılara tanınan haktan yararlanabilmeleri için bürokratik sorunlarının çözümü konusunda **yol gösterici ve kolaylaştırıcı yardım hizmeti verilmelidir.**

24- Kamp dışında kalan GKHTY/Suriyeliler, hijyen olmayan ortamlarda kalabildiklerinden **sağlıkları etkilenebilmektedir.** Geçici Korunma Hakkı Tanınan Yabancıların iskanı için 30 Milyar Dolar para gerekmesi, Türkiye’nin tek başına bu maliyetin altından kalkmasının mümkün olmaması nedeniyle bunlar için **ayrı sistematik çözüm mekanizmaları üretmek gerekmektedir.**

25- Geçici Korunma Hakkı Tanınmış olan Yabancıların sorunlarının çözümü konusunda Türkiye’nin çok büyük fedakarlıkları üstlenmesi yanında verilen hizmetin kalitesinin daha da artırılması için **ilgili uzmanların bilgili ve tecrübeli personellerden oluşturularak, hizmetin kalitesinin daha da artırılması sağlanmalıdır.**

Sonuç ve Değerlendirmeler

Duygu SUCUKA

Ülkemizdeki sığınmacılar, onların tamamına yakınıni oluşturan Suriyeliler, toplum onları her ne kadar istemese de bir insanlık dramı sergilemektedir.

Bu konuyu bir panel veya çalıştay toplantısı ile ele almayı, ortaya konacak bilgi ve paylaşımları bir rapor şeklinde kitaplaştırmayı uzunca bir zaman süresince düşündük. Ne, biz yaptık ettik, onları korumaya aldık, onlar misafirimizdir diyebileceğimiz konumdaydık ne de insani değerleri görmezden gelebilecek vicdan sorumluluğundaydık.

Güneydoğum Derneği olarak, **Ankara Ticaret Borasının** ev sahipliği ve desteğiyle **“Sığınmacılar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”** başlığıyla organize ettiğimiz çalıştay, gerek katılımcı profili, gerekse konulara bakış ve ele alış yönünden son derece yüksek seviyede gerçekleşti. 12 Mayıs 2016 tarihinde, teknolojik donanımı en üst düzeyde bir salonda çalışılan sığınmacılar konusu, hangi açıdan bakılsa, hangi pencereden konuşulsa yürekleri karartan, geleceğe dair düşünceleri zorlayan bir toplumsal olgu olarak şekillenmiş durumda.

Çalıştaya Kilis, Gaziantep, Hatay, Mersin, Kayseri, Adıyaman, Ankara’dan sivil toplum temsilcileri; ORSAM, konunun resmi tarafı olan Türk Kızılayı, Göç İdaresi, AFAD, AB Bakanlığı, ilgili tüm bakanlıklar, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, üniversiteler, hukukçular ve ilgili kişi ve kesimler katılım sağladı.

Gün boyu konuşulan konular; Suriyelilerin Türkiye’ye etkileri, gelecekte ne olacakları, sığınmacı krizlerinin başka örnekleri, dünyadaki ve tarihteki sonuç ve etkileri irdelendi, fikirler paylaşıldı, çözüm önerileri üzerinde duruldu. Çalıştay boyunca salonda en önemli etkiyi, nüfusundan daha çok sığınmacı almış ve barındırmakta olan Kilis ilinin belediye başkanı ve milletvekili tarafından yapılan konuşmalar bıraktı. Ayrıca Kayseri’den, Mersin’den gelip çalışmaya katılmış bulunan Suriyeli dernek

temsilcilerinin içinde bulundukları zorlukları aktarmaları da yürekleri sızlatan türdendi.

Suriyeliler geldi, niye geldiler, ne zaman gidecekler, bizim fakirimiz zaten yeteri kadar varken başkalarının muhtaç insanlarını ne yapalım, onlar geldi biz işimizden olduk gibi, sayısı oldukça fazla verilebilecek sorular ve tepkiler toplumda mevcut bugün. Ancak bu tepkiler sessiz biçimde duruyor. Nihayetinde çalıştay esnasında bu durum dile getirildi, insanlar memnun değil ama seslerini çıkarmıyorlar dendi.

Bir de Suriyeliler cephesinden bakmak gerekirse, sorunları çok fazla ve çözüm bekliyorlar. Geri dönmeyi telaffuz etmiyorlar.

Çalışma esnasında değinilen konular ve getirilen açıklamalar şu şekilde özetlenebilir:

- Sığınmacılar bir servet mi yoksa yük mü? İşgücü ekonomisi alanında sığınmacı akımları özel bir yer tutmaktadır. Buna tüm dünyada göçmen ekonomisi denmektedir.
- Sığınmacılara sağlanan olanaklar gelen göçleri teşvik etti. Türkiye’de açık kapı politikası devam ediyor.
- En çok sığınmacı alan ülkeler Türkiye, Lübnan, Ürdün. Irak’ta Kürt bölgesinde yoğunluk oluşturuyor. Lübnan’da her 3-4 kişiden biri, Ürdün’de her 10 kişiden biri, Türkiye’de her 27 kişiden biri sığınmacıdır. Ürdün’de entegrasyon kabul edilmiyor, geri dönüşleri isteniyor. Yaklaşık 20 milyonluk Suriye’nin yarısı ülkeyi terk etmiş durumdadır, bunun da neredeyse yarısı ülkemizdedir.
- Yaşanan sığınmacı krizlerinde %50’nin geri dönüşü görülmektedir, dolayısıyla nereden baksak 1,5 milyon Suriyeli vatandaşımız olacak. (bir başka düşünce sığınmacıların %80’inin geri dönmeyeceği yönünde idi).
- Türkiye’deki sığınmacılar için bugüne kadar

10 milyar dolar harcama yapılmış bulunuyor. Bu rakam sivil toplum harcamalarıyla birlikte 20 milyar dolardır.

- Gelen sığınmacıların %90-91'lik kesimi şehirlerde, %9-10 gibi bir kesimi de çadır kentlerde yaşamaktadırlar. 26 tane sığınmacı kampı bulunmaktadır (AFAD verileri).
- Suriye sığınmacıların %80'ini kadın ve çocuklar oluşturmaktadır.
- Günde 125-130 civarı çocuk dünyaya gelmektedir.
- İnsanlık tarihinin Büyük göçten sonraki en büyük göç hareketidir. Büyük göçte 700-800 binlik göç olmuştur. Şu an onun 4-5 katı büyüklükte bir göç söz konusudur.
- Tüm dünyada 153 bin Suriyeli yetim çocuk bulunuyor ve bunun 150 bini bizim kontrolümüzdedir.
- Tüm dünyada 250 milyon göçmenin 150 milyonu çalışan insan gücüdür.
- Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik (15/1/2016 tarih; RG, 29594) hükümlerine göre; çalışma izni başvurusu yapıldığı tarih itibarıyla "en az altı aylık" geçici koruma süresinin doldurulmuş olması, geçici koruma kaydına göre kendisine kalma hakkı sağlanan ilde çalışmak üzere başvuru yapabilmesi ve geçici koruma statüsünde çalışacakların işyerinde çalışan Türk vatandaş sayısının "yüzde onunu" geçmemesi gerekmektedir.
- Çoğu kısım çocuklar eğitim alamıyor. Bilhassa yükseköğrenimle ilgili önemli sıkıntılar yaşanmakta. Suriye'de 20'ye yakın devlet üniversitesi ve 350 bin öğrencisi var. 80 bin civarı üniversite öğrencisi Türkiye'de eğitim bekliyor. Yükseköğrenim ile ilgili çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- Zorunlu göçler konusunda bugüne kadar dünyada hiçbir akademik çalışma yapılmamıştır. Suriyelilerle ilgili süreç kuluçka dönemini yaşamaktadır.
- Sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşanmamaktadır.

- Suriyeliler konusunda hukuki statü eksikliği söz konusudur. Geçici koruma süresi 1+1 yıl, ancak şu anda süre çoktan geçmiştir.
- Kampların büyük kısmında sorun yok, kamp dışında sorunlar var. Mahkemelerde vekâletname alınamıyor, hukuk mahkemelerinde sıkıntı yaşanıyor.
- 11 Mayıs 2016 tarihi itibarıyla **Türkiye'deki Suriyeli sayısı 2 749 862** (Göç İdaresi verileri).

- Çalışmaya katılan Dünya Türkistan Derneği ile Afgan-Özbek dernek temsilcilerinden konuşmacılar ise kendileriyle ilgili şu bilgileri ve sorunları dile getirdiler:
- Afgan ve Doğu Türkistanlı mülteciler 1964-80-86-96 yıllarında geldiler. 1980'de Pakistan'dan Türkiye'ye aktarılan Afgan mülteciler Hatay'a yerleştiler. Sığınmacı akımı esnasında gelenlerin bir kısmı Avrupa'ya giderken Türkiye'ye yenileri geldi. Dolayısıyla sayı aşağı yukarı hep aynı oranda kaldı. Bugün **Türkiye'deki Afgan-Özbek Türkmen sığınmacılarının sayısı 25 bin** civarındadır. Bunların büyük bölümü vatandaşlığa geçmiştir. Son 5-6 yılda gelenlerin 1000 civarında bir kısmı kamplarda yaşamaktadırlar.
- Afgan-Özbeklerin sorunları Suriyelilere göre daha zor çözülüyor veya çözülüyor. Bu insanların eğitilmesi, onlara iş imkânı sunulması gerekiyor. Sağlık hizmetlerinden yararlanmada sıkıntılar yaşanmaktadır.
- Avrupa'ya gitmek isteyenlerin içinden Avrupa çok sıkı mülakatla adam almaktadır. Vasıflı olanları almaktadır. Bu nedenle gidebilmek için 18 yıl bekleyen kişi vardır.

Türkiye'nin önemli toplumsal ekonomik ve sosyal sorunlarından olan

Çocuk gelinler,

İşsizlik, çocuk işçiler ve aile içi şiddet Suriyeli sığınmacılarda da yoğun biçimde ön plana çıkmıştır.

Ayrıca kayıt dışı işgücü toplumsal anlamda sorgulanmaktadır.

Ülkemizde geçici koruma kapsamında
kayıt altına alınan **SURİYELİ** sayısı:

11 Mayıs 2016 itibariyle
(Bu çalışmanın yapıldığı tarihte)

2.749.862

27 Ekim 2016 itibariyle
(Bu kitabın basım tarihinde)

2.753.646

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Ülkemizdeki sığınmacılar, onların tamamına yakınıni oluşturan Suriyeliler, toplum onları her ne kadar istemese de bir insanlık dramı sergilemektedir.

Bu konuyu bir çalıştay toplantısı ile ele almayı, ortaya konacak bilgi ve paylaşımları bir rapor şeklinde kitaplaştırmayı uzunca bir zaman süresince düşündük. Ne, biz yaptık ettik, onları korumaya aldık, onlar misafirimizdir diyebileceğimiz konumdaydık ne de insani değerleri görmezden gelebilecek vicdan sorumluluğundaydık.

Güneydoğum Derneği olarak, **Ankara Ticaret Borasının** ev sahipliği ve desteğiyle **“Sığınmacılar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”** başlığıyla organize ettiğimiz çalıştay, gerek katılımcı profili, gerekse konulara bakış ve ele alış yönünden son derece yüksek seviyede gerçekleşti. 12 Mayıs 2016 tarihinde, teknolojik donanımı en üst düzeyde bir salonda çalışılan sığınmacılar konusu, hangi açıdan bakılsa, hangi pencereden konuşulsa yürekleri karartan, geleceğe dair düşünceleri zorlayan bir toplumsal olgu olarak şekillenmiş durumda.

Çalıştaya Kilis, Gaziantep, Hatay, Mersin, Kayseri, Adıyaman, Ankara’dan sivil toplum temsilcileri; ORSAM; konunun resmi tarafı olan Türk Kızılayı, Göç İdaresi, AFAD, AB Bakanlığı; ilgili tüm bakanlıklar; BM Mülteciler Yüksek Komiserliği; üniversiteler, hukukçular ve ilgili kişi ve kesimler katılım sağladı. Ayrıca Kayseri’den, Mersin’den gelip çalışmaya katılmış bulunan Suriyeli dernek temsilcileri vardı. Detay bilgiler bu kitaptadır.